

Kun uskonto ja queer kohtaavat

Diskursiivinen tutkimus identiteettirepresentaatioista televisiosarjoissa

Sex Education ja The Bold Type

Emilia Ukkonen

Pro gradu -tutkielma

Kulttuurien tutkimuksen tutkinto-ohjelma, uskontotiede

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Huhtikuu 2024

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck –järjestelmällä

TURUN YLIOPISTO

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos, humanistinen tiedekunta

Kulttuurien tutkimuksen tutkinto-ohjelma, uskontotiede

UKKONEN, EMILIA: Kun uskonto ja queer kohtaavat. Diskursiivinen tutkimus identiteettirepresentaatioista televisiosarjoissa *Sex Education* ja *The Bold Type*

Pro gradu -tutkielma. 93 sivua, 12 liitesivua.

Tässä pro gradu -tutkielmassa analysoin uskonnon ja queerin diskursiivisia yhdistelmiä televisiosarjoissa *Sex Education* (Netflix 2019–2023) ja *The Bold Type* (Freeform 2017–2021). Ympäröivässä kulttuurissamme että siihen keskittyvässä tutkimuksessa on hahmotettu, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt olisivat alisteisessa suhteessa uskontoon nähden. Toisin sanoen uskonnollisuuden ja queerin on nähty olevan mahdottomia yhdistää identiteetissä. Kuitenkin viimeaikainen tutkimus on osoittanut tämän väitteen liian yksipuoliseksi. Päänäkökulmani painottuu kyseisissä sarjoissa myönteisten representaatioiden puolelle ja tarkoituksena on antaa ääni näille vähemmän esillä olleille identiteettikonstruktioille. Tutkimuksen tarve on perusteltua huomattavan tutkimusaukon ja toisaalta näiden identiteettien näkyvyyden hyödyillä.

Tutkimusaineisto koostuu *Sex Educationin* neljästä kaudesta eli yhteensä 32 jaksosta ja *The Bold Typen* viidestä kaudesta eli 52 jaksosta, joista olen myöhemmässä vaiheessa rajannut analyysia varten uskonnon ja queerin suhteen keskeisimmät kohtaukset. Tutkielmani painottuu ennen kaikkea diskurssintutkimuksen menetelmiin, jotka nousevat erityisesti sosiaalisesta konstruktionismista. Analyysivaiheeni tukee Norman Fairclough'n kolmiulotteinen kriittinen diskurssianalyysikehikko, jossa kieli, toimijat ja konteksti nousevat keskeisiksi elementeiksi. Olen siis kiinnostunut siitä, minkälaisiksi näitä representaatioita rakennetaan erilaisin merkityksellistämiskeinoin. Lähestyn näitä uskonnon ja queerin kohtaamia diskurssin, representaation ja identiteetin käsitteitä käyttäen.

Analyysi paljastaa, että kummassakin sarjassa on tunnistettavissa konfliktiin painottuva valtdiskurssi, mutta toisaalta ennen kaikkea tätä identiteettien integrointia tukeva vastadiskurssi. Sarjoissa diskurssit ovat sisäisesti moninaisia ja niitä ylläpitävät erilaiset toimijat uskonnon kuin myös queerin suhteen. Konfliktidiskurssi määrittyy erityisesti identiteettejä rajoittavaksi ja muun muassa aiemmassa tutkimuksessa havaittua epäluonnottomuus- ja synty-puhetta uudentavaksi. Kuitenkin sarjat asennoivat tämän puheen ennen kaikkea asemaltaan toiseksi suhteessa vastadiskurssissa rakennettuun puheeseen ja toimintaan. Identiteetti-integraatiota korostavaa puhetta sarjoissa tuottavat erityisesti itse uskonnolliset queer-henkilöt ja heidän lähipiirinsä. Samalla tavoin nämä representaatiot ovat monitasoisia ja ulkoa tuleva valtdiskurssi tunnistetaan sekä se vaikuttaa henkilöahmojen identiteettien käsittelyyn. Toisin sanoen sarjojen representaatiot tuovat esille tyypillistä konfliktipuhetta, mutta myös performatiivista identiteettipuhetta, jossa korostuu integraatio, ylpeys ja muutoksen teemat.

Avainsanat: uskonto, queer, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt, seksuaalisuus, sukupuoli, identiteetti, toiseuttaminen, toiseus, performanssi, representaatio, diskurssi, diskurssintutkimus, diskursiivinen uskontotiede

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
1.1	Tutkimuksen aihe	5
1.2	Tutkimuskysymykset	7
1.3	Aikaisempi tutkimus	10
1.3.1	Uskonnon ja median tutkimus	10
1.3.2	Uskonnon ja queerin tutkimus	13
1.3.3	Uskonnon, queerin ja median tutkimus	17
1.4	Tutkimuksen tausta	19
1.4.1	Uskonnon ja queerin kohtaamiset	19
1.4.2	Uskonnon ja queerin yhteinen historia televisiosarjoissa	21
2	Teoreettinen viitekehys	24
2.1	Identiteetti	24
2.2	Representaatio	28
2.3	Diskurssi	30
3	Aineisto ja menetelmät	35
3.1	Aineiston esittely	35
3.2	Diskurssintutkimus	37
3.3	Tutkimusetiikka	40
4	<i>Sex Education</i>	43
4.1	Uskonnon rakentuminen <i>Sex Educationissa</i>	43
4.2	Queerin rakentuminen <i>Sex Educationissa</i>	47
4.3	Kristitty homo	48
4.3.1	Eric sekä hänen perheensä uskonnon ja queerin päätoimijoina	48
4.3.2	Uskontoa ja queeria yhdistelevä kieli	52
4.3.3	Kielestä nouseva uskonnon ja queerin konflikti	54
4.3.4	Kontekstin muutos	57
4.3.5	Moninaiset toimijat diskurssien pyörteissä	58
4.3.6	Konfliktidiskurssi ja vastadiskurssi yhdessä	64
4.3.7	Kieli, toimijat ja konteksti <i>Sex Educationissa</i>	67

5	<i>The Bold Type</i>	69
5.1	Uskonnon rakentuminen <i>The Bold Typessä</i>	69
5.2	Queerin rakentuminen <i>The Bold Typessä</i>	74
5.3	Lesbomuslimi	75
5.3.1	Adena vakiintuneena queerin ja uskonnon toimijana	75
5.3.2	Voimaannuttava kieli ja toiminta	77
5.3.3	Ulkoisten toimijoiden vieraannuttava kieli	79
5.3.4	Kieli, toimijat ja konteksti <i>The Bold Typessä</i>	81
6	Lopuksi	82
6.1	Johtopäätökset	82
6.2	Jatkotutkimusmahdollisuudet	84
	Lähteet	86
	Liitteet	94
	Liite 1. <i>Sex Education</i> juonitiivistelmä	94
	Liite 2. <i>Sex Education</i> analysoitavat kohtaukset	95
	Liite 3. <i>The Bold Type</i> juonitiivistelmä	99
	Liite 4. <i>The Bold Type</i> analysoitavat kohtaukset	100

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen aihe

Yhdysvalloissa esitetyistä kaikista sarjoissa¹ vuosien 2022 kesäkuusta 2023 toukokuuhun, noin 10,6 prosenttia kaikista hahmoista edusti seksuaali- tai sukupuolivähemmistöjä. Sen sijaan loput 89,7 prosenttia sarjojen hahmoista olivat heteroita. (GLAAD 2023, 7–8.) Näin raportoi voittoa tavoittelematon LGBTQ+ -oikeuksia ja muutosta parempaan puoltava GLAAD-organisaatio, joka on tehnyt jo useamman vuosikymmenen ajan raportteja monimuotoisuuden tilasta televisiosarjoissa. Näissä raporteissa esille tuodaan sarjojen queer-hahmojen muiden identiteettien, kuten etnisyyden tai vammaisuuden kohtaamia seksuaali- ja sukupuoli-identiteetin kanssa. Kuitenkin yksi pitkään väärinymmärretty identiteetin osa-alueista ei näistä raporteista tule ilmi: queerin ja uskonnon kohtaamiset.

Nämä kohtaamiset televisiosarjoissa on mielletty ennen kaikkea problemaattisiksi ja uskonnon sekä queerin negatiivisia ulottuvuuksia korostaviksi. Sarjat esimerkiksi korostavat uskontojen vihamielisyyttä ja näkevät queerin yksin alisteisessa suhteessa (Padva 2012, 422). Käytän tässä tutkielmassa tästä negatiivisesta käsittelytavasta käsitettä *konfliktidiskurssi*. Tällä tarkoitan näkemystä, jonka mukaan uskonto ja queer eivät ole yhdistettävissä vaan sen sijaan automaattisessa konfliktissa toistensa kanssa. Tarkasteltaessa uskonnon ja queerin tilannetta populaarikulttuurissa, on tämä konfliktidiskurssi selkeästi valtadiskurssi. Sen kautta useimmat populaarikulttuurin tuotteet merkityksellistävät uskonnon ja queerin suhdetta. Kuitenkin näiden identiteettien yhteinen myönteinen käsittely, tässä tapauksessa tämän konfliktidiskurssin vastadiskurssi, on jäänyt vähemmälle huomiolle televisiosarjoissa kuin myös koko mediakulttuurissa ja siihen perustuvassa tutkimuksessa.

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastelen näitä median – tässä tapauksessa kahden televisiosarjan: *Sex Education* (Netflix 2019–2023) ja *The Bold Type* (Freeform 2017–2021) -sarjojen – tapoja tuottaa erilaista puhetta uskonnollisista seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen jäsenistä. *Sex Education* on nuorille suunnattu fiktiivinen sarja, joka käsittelee moninaisesti sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyviä kysymyksiä (kts. Liite 1).

¹ Raportti käsittelee sekä televisiossa ja suoratoistopalveluissa esitettyjä sarjoja.

Nuorille aikuisille kohdennettuna sarjana *The Bold Type* sen sijaan painottuu kuvaamaan kolmen nuoren naisen työ- ja rakkauselämän pyönteitä samalla nostaen esille monia yhteiskunnallisesti merkityksellisiä teemoja (kts. Liite 2). Olen kiinnostunut uskonnon ja queerin representaatioista ja diskursseista, joiden suhteen päänäkökulmanani korostuvat näiden kahden identiteettikonstruktion positiiviset käsittelytavat. Tutkimukseni poikkeaa aiemmasta tutkimuksesta siinä, että valitsemisani televisiosarjoissa päähuomion saavat nämä positiiviset representaatiot eli kuvaukset tietyistä ihmisryhmästä. Sarjoissa esiintyy hahmoja, jotka ovat sekä uskonnollisia että queer. *Sex Educationissa* kyse on kristitystä homosta sekä viimeisellä kaudella kristitystä transnaisesta, kun taas *The Bold Type* -sarjassa lesbomuslimista.

Hyödynnän tässä työssä käsitettä *queer* viitaten sillä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin, joista käytetään usein myös vaihtelevia lyhenteitä, kuten LGBTQ+ -kirjainyhdistelmää. Olen ottanut huomioon työssäni sen, että queer käsitteenä on varsin muuttuva ja vahvasti kontekstisidonnainen. (Seta 2023.)² Se määräytyy työssäni ensisijaisesti kulttuuriseksi konstruktioksi. Tässä työssä tarkoitan sillä sellaista, mikä ei mahdu perinteisten hetero- ja cis-normatiivisten käsitysten sisälle. Suomessa yleisesti hyväksytyn määritelmän mukaan queer käsittää seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuoli-identiteetin lisäksi monia muitakin tekijöitä. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi yksilöllinen sukupuolen ilmaisu, kehon sukupuolitetut piirteet sekä ihmissuhteet. (Oikeusministeriö 2021, 10.) Queer terminä kuin myös tutkimusalana on valjastettu vastustamaan tiettyjä sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyviä staattisia rakenteita ja binäärisiä käsityksiä, kuten yksipuolista hetero-homo -vastakkainasettelua (Rossi 2015, 91, 100–101).

Sen sijaan puhuessani queerin rinnalla uskonnoista tai uskonnollisista yhteisöistä sekä toimijoista, en rajaa katsantokantaani minkään tietyn uskonnollisen yhteisön käsityksiin. Jätän siis uskonnon määritelmän avoimeksi. Tämä perustuu näkemykseen siitä, että useimmat uskonnon määritelmät ovat pohjimmiltaan ongelmallisia ja keinotekoisia. Ne saattavat perustua esimerkiksi kolonialismiin tai jäykkään jaotteluun uskonnollisen ja ei-uskonnollisen

² Yksi hyvä suomalainen jatkuvasti päivitettävä sanasto seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin termeistä on Setan Sateenkaarisanasto (viimeksi päivitetty tätä tutkielmaa tehdessä vuonna 2023).

välillä. (Taira 2021, 41–42.) Esille saattaa nousta myös niin sanottu maailmanuskontoparadigma, jossa uskonnon määritelmä rakentuu vain tiettyjen isojen uskontojen, kuten kristinuskon, piirteiden mukaiseksi (Moberg 2022, 13). On todettu, että uskontoa ei aina tarvitse määrittellä analyyttisenä käsitteenä ja tämä ei tee tutkimuksesta yhtään epäpätevämpää, koska usein uskonnollinen konteksti aineistossa on ilmeinen (Taira 2021, 41). Samalla tavalla kuin queerin määrittely, myös uskonnon kategorian määrittelemineen on yksi diskurssi. Tämä tarkoittaa ennen kaikkea sitä, että käsitteenä uskonto on hyvin kontekstisidonnainen ja muuttuva. (Taira 2021, 44–45.) Keskeistä on myös huomata se, että uskonnot eivät puhu mistään, vaan ihmiset, tekstit tai vaikkapa perinteet puhuvat. Toisin sanoen uskonnoilla ei ole vain yhtä edustajaa ja usein uskonnot ovat jakautuneet tämän takia hyvin sirpaleiseksi kentäksi erilaisia tulkintoja ja tulkitsijoita. (Wilcox 2020, 2.) Kuitenkin televisiosarjoja analysoidessani, ovat tietyt uskonnot selkeästi esillä: kristinuskon ja islam. Ne ovat suosituimpia käsiteltäviä uskontoja mediassa – ja syystäkin, sillä ovathan ne kaksi isointa uskontokuntaa maailmassa (Winston 2013, 156). Itse televisiosarjat eivät kuitenkaan spesifioi tarkemmin esimerkiksi kristinuskon tai islamin suuntauksia, jotka ovat representaatioiden ytimessä.

1.2 Tutkimuskysymykset

Uskonnon ja queerin representaatioiden tutkimiseksi tarvitsemme apua eri tutkimusaloilta ja teoreettisista viitekehyksistä, jotta näitä moniulotteisia teemoja voitaisiin analysoida monipuolisesti (Lövheim 2013b, 193). Tutkielmani paikantuu uskontotieteen, queer-tutkimuksen ja mediatutkimuksen kentille. Näitä uskonnollisen identiteetin ja queer-identiteetin diskursiivisia yhdistelmiä kyseisissä televisiosarjoissa tutkin seuraavien tutkimuskysymysten myötä:

- 1) Minkälaisia uskontoa ja queeria yhdisteleviä diskursseja nousee esille sarjoissa *Sex Education* ja *The Bold Type*?
- 2) Minkälaisiksi uskonnon ja queerin yhteiset myönteiset representaatiot rakennetaan kyseisissä sarjoissa?

Ensimmäisellä tutkimuskysymyksellä pyrin hahmottamaan laajasti kaikkia tapoja, joilla uskonnon ja queerin yhteys näkyy valitsemissani televisiosarjoissa. Nostan esille erilaisia uskonnon ja queerin kohtaamisiin liittyviä diskursseja, joita sarjat esittelevät. Toisen tutkimuskysymyksenä olen sen sijaan asettanut tutkiakseni tarkemmin myönteisten representaatioiden rakentumista. Olen kiinnostunut siitä, minkälaisina sarjat esittävät nämä vielä hyvin harvoin esiintyvät myönteiset representaatiot, jotka haastavat valtaa pitänyttä konfliktidiskurssia.

Tutkielmani keskittyy siis uskonnon ja queerin diskursiivisiin yhdistelmiin painottaen erityisesti positiivisia representaatioita. Teoreettisena viitekehyksenäni toimivat *identiteetin*, *representaation* ja *diskurssin* käsitteet. Työtäni läpileikkaava kehys on *diskurssintutkimus*, joka on perusteltu valinta vastaamaan kysymykseen siitä, minkälaisiksi representaatiot kyseisissä televisiosarjoissa rakentuvat – tai pikemminkin: minkälaisiksi ne *rakennetaan*. Toisin sanoen tutkin sitä, kuinka uskonnollisia queer-ihmisiä – ihmisiä, joiden identiteettien on nähty jo kauan olevan yksin konfliktissa – esitetään näissä sarjoissa.

Näillä asettamillani tutkimuskysymyksillä laajennan ymmärrystä aiheesta, joka on selkeästi vähemmän tutkittu. Luon kokonaisvaltaista kuvaa näistä sarjoista. Kyseiset sarjat voivat mahdollisesti myös kertoa laajemmista ilmiöistä tapauksien takana (Laine, Bamberg & Jokinen 2007, 10; Leino 2007, 214). Muodostan uusia jatkotutkimusmahdollisuuksia ja annan lukijoille myös mahdollisuuden reflektoida omia kokemuksiaan tässä työssä (Leino 2007, 215–216).

Tutkimukseni hypoteesina oli se, että aineistostani tulee nousemaan monenlaisia diskursseja, jotka vaikuttavat myös näiden myönteisten representaatioiden ymmärtämiseen. Tällä tarkoitan sitä, kuinka esimerkiksi henkilöihmot merkityksellistävät omaa identiteettiään ympäristössä, joka suhtautuu eri tavalla heidän identiteetteihinsä kuin he itse. Voidaan argumentoida, että sarjat heijastelevat todellisuutta ja siinä käytäviä keskusteluja kyseisistä identiteettikonstruktioista. Tutkimusprosessin aikana kysymykseksi nousi esimerkiksi, onko sarjoissa esillä ennen kaikkea valtaa yhä vahvasti pitävä konfliktidiskurssi vai näkykö sarjoissa vaikutteita myös muista käsityksistä.

Kuten yllä esitän, yleisenä oletuksena kulttuurissa vallitsee tämä käsitys siitä, että queer-identiteetti olisi vaikeaa tai jopa mahdotonta yhdistää uskonnollisen identiteetin kanssa. Kuitenkin on huomattu, että varsinkin tiedon lisääntyminen ja hyväksyntää ajava kulttuuri ovat merkityksellisiä työkaluja tässä identiteetti-integraatiossa. (Dahl & Galliher 2009, 92.) Uskonnon ja queerin yhteinen näkyvyys on merkityksellistä ja sillä on konkreettisia vaikutuksia todellisuuteen, kuten uskonnollisten queer-henkilöiden identiteettikonfliktien vähentymiseen ja yhteiskunnallisen hyväksynnän lisääntymiseen (Wilcox 2020, 1). Vain harvat elokuvat tai televisiosarjat käsittelevät moninaisesti näitä identiteettikonstruktioita, joihin on liittynyt paljon väärinkäsityksiä, häpeän tunteita sekä synti-diskurssia yhteiskunnassa. (Lövheim 2013a, 26.)

Tärkeys tutkia näitä televisiorepresentaatioita perustuu siis ennen kaikkea tähän näkyvyyden merkitykseen. Televisiosarjat voivat olla ajamassa uusia voimaannuttavia kehityskulkuja niiden puolesta, joiden identiteetit ovat jääneet vähemmälle huomiolle. Siksi on tärkeää tutkia, minkälaisiksi televisiosarjat rakentavat identiteettejä. Keskeinen tutkimusoletus työssäni on se, että televisiosarjat ovat eräänlainen diskursiivinen tila, jossa identiteetit ovat muutoksessa. Se on areena, jossa käsitellään, tutkitaan ja muokataan kulttuurisia konstruktioita. Identiteettejä (uudelleen)performoidaan ja normalisoidaan tavalla, joka voi haastaa vallitsevia kulttuurisia käsityksiä identiteeteistä ja muokata asenneilmapiiriä. (Winston 2009, 2–4.) Toisaalta kyse on vallasta, sillä televisiosarjat voivat vahvistaa tiettyjä diskursseja, mutta toisaalta haastaa ja muokata niitä (Winston 2009, 4, 9).

Tutkielmani rakentuu seuraavanlaisesti: ensin paikannan työni uskontotieteen kentälle ja tuon esille työtäni edeltäviä tutkimuksissa tehtyjä huomioita uskonnon, queerin ja median suhteesta. Aiemman tutkimuksen olen jakanut kolmeen osaan: 1) uskonto ja media, 2) uskonto ja queer ja 3) uskonto ja queer mediassa. Tämän jälkeen taustoitan lyhyesti uskonnon ja queerin suhdetta todellisuudessa ja sitä, kuinka nämä tosielämän kohtaamiset siirtyvät myös sarjojen tasolle. Luvussa 2 avaen teoreettista viitekehystäni eli identiteetin, representaation ja diskurssin käsitteitä sekä sitä, kuinka ne tässä työssä suhteutuvat toisiinsa. Luku 3 on varattu aineiston, televisiosarjojen, ja menetelmien eli diskurssintutkimuksen tarkemmalle esittelylle. Tässä luvussa tuon esille myös pohdintojani koskien tutkimusetiikkaa. Analyysiluvussa 4 käsittelem *Sex Education* -sarjaa ja analyysiluvussa 5 *The Bold Type* -sarjaa. Näissä

alaluvuissa luon ensin kattavan kuvan sarjojen tavoista rakentaa uskonnon ja queerin kategorioita. Tämän jälkeen tuon esille sarjojen keskeisiä kohtauksia, joissa kieli, toimijat ja konteksti merkityksellistävät diskursseja. Viimeisessä luvussa tiivistän vielä löydökseni ja luon katseita tulevaan tutkimukseen.

1.3 Aikaisempi tutkimus

1.3.1 Uskonnon ja median tutkimus

Uskonnon ja median suhde on monitasoinen: uskonto vaikuttaa mediaan ja media taas uskuntoon. Tässä alaluvussa avaun tarkemmin työlleni keskeisten mediailmioiden tutkimusta. Television tutkimus keskittyi kauan vain median ja sen sisältöjen negatiivisiin ulottuvuuksiin, kuten siihen, mitä haittavaikutuksia televisiosarjoilla on. Kuitenkin 1980-luvulla kulttuurinen käänne toi uusia näkökulmia television tutkimukseen, kuten sukupuolen, etnisyyden ja luokan teemat. (Winston 2009, 3.) Nykyään uskonnon tutkiminen esimerkiksi uutisissa, elokuvissa, internetissä, populaarikulttuurissa ja kulutuskulttuurissa ovat joitakin keskeisiä näkökulmia. (Lynch, Mitchell & Strhan 2012, 1–2.) Työlleni keskeisiä tutkimusperinteitä median osalta ovat erityisesti uskonnon *mediatisaation* ja *mediarepresentaatioiden* tutkimus. Avaan ensin mediatisaatiotutkimuksen ja sitten mediarepresentaatioiden tutkimuksen merkitystä työni kehyksessä.

Uskonnon mediatisaation käsitteestä on muodostunut keskeinen tutkimusta ohjaava käsite viime vuosikymmeninä. Käsitteen ytimessä on oivallus siitä, kuinka mediasta on vähitellen tullut keskeinen lähde uskonnolliseen tietoon ja kokemuksiin liittyen – jopa keskeisempi kuin itse uskonnollisista instituutioista tai auktoriteeteista. Muun muassa median ja uskonnon tutkimuksen emeritusprofessori Stewart Hoover nostaa esille tutkimuksessaan vuoden 2001 kaksoistornien iskujen suhteen median uuden roolin. Media toimi tämän katastrofin aikana ensisijaisena lähteenä islamista ja muutti merkittävästi esimerkiksi elokuvien tapaa kuvata islamia. (Hoover 2012, 75–76.) Informaatiotieteen ja mediatutkimuksen professorin Stig Hjarvardin mukaan tässä kyse on siitä, kuinka media on alkanut ottamaan haltuunsa monia uskonnolle perinteisesti kuuluvia tehtäviä. Tällaisia tehtäviä ovat muun muassa moraalien vartiointi, siirtymäriitit ja yhteisöllisyyden ylläpitäminen. (Hjarvard 2011, 119.) Tämä on

työlleni keskeinen huomio sen suhteen, että esimerkiksi juuri televisiosarjoista on tullut uusi tietolähde uskonnoista. Uskonnollisia kokemuksia uskonnollisena queer-ihmisenä olemisesta reflektoidaan yhä enemmän näillä alustoilla.

Uskonnon mediatisaation kentällä on vallinnut kaksi hallitsevaa tutkimusparadigmaa, joista ensimmäinen on ehdottanut, että medialla olisi valtaa muuttaa yksilö- ja yhteisötason asenteita kuin myös käytöstä (Hjarvard 2011, 121). Esimerkiksi uskontoa ja mediaa tutkinut Michele Rosenthal on huomannut tutkimuksissaan, että elokuvan tavat esittää juutalaisuutta ohjaavat ihmisten tapoja käyttäytyä. Tällaisia tapoja ovat esimerkiksi lastenhankintakäytänteet tai uskonnollisen päähineen käyttö Israelissa. (Rosenthal 2013, 111.) Tämä näkökulma voisi olla merkittävä jatkotutkimusta tehdessä: minkälaisia vaikutuksia uskonnollisilla queer-representaatioilla on todellisuuteen?

Toinen paradigmaista sen sijaan on keskittynyt siihen, kuinka mediaa käytetään esimerkiksi identiteettityössä. Työni ammentaa erityisesti tästä tutkimusparadigmasta. Muun muassa eräässä tutkimuksessa löydettiin, että elokuvat ja televisiosarjat vaikuttavat siihen, kuinka erilaisia uskontoperinteitä yhdistellään toisiinsa omassa identiteetissä. Samassa tutkimuksessa raportointiin myös Britannian queer-nuorten käyttävän mediaa alustana, joka koetaan turvallisenä tilana henkilökohtaisten uskonnollisten kysymysten käsittelyyn. (Sjö, Moberg, Lövheim & Lagerström 2020, 29.)

Vaikka nämä kummatkin mediatisaation paradigmat ovat olleet vaikutusvaltaisia näkökulmia, on niiden keskeiseksi haasteeksi noussut Hjarvardin mukaan se, että ne hahmottavat median pitkälti jonakin erillisenä muusta yhteiskunnasta (Hjarvard 2011, 121). Hjarvard on tutkinut laajempia tapoja, joilla mediatisaatio toimii. Hänen mukaansa kyse on neljänlaisesta muutoksesta: kommunikaation laajentumisesta, kasvokkaisen kommunikaation korvaantumisesta, median ja kommunikaation yhdistymisestä sekä sosiaalisten toimijoiden mukautumisesta median logiikkaan. (Hjarvard 2011, 122.) Myös oman työni kontekstissa on havaittavissa esimerkiksi sitä, kuinka median logiikka ohjailee sosiaalisia toimijoita ja esimerkiksi heidän identiteettityötään.

Kuitenkaan mediatisaation tutkimus ei ole ollut täysin ongelmaton tutkimusperinne. Ensinnäkin mediatisaatio on hyvin länsimainen käsite ja ilmiö. Tutkimusta on tehty enimmäkseen länsimaisessa mediassa ja useimmiten hyväosaisten korkeasti koulutettujen tutkimushenkilöiden keskuudessa.³ (Moberg, Sjö & Lövheim 2020a, 5.) Näin on myös oman työni kohdalla, joka keskittyy länsimaisiin sarjoihin. Tämän lisäksi mediatisaatio on liitetty vahvasti tutkimuksissa sekularisaatioon eli maallistumiseen. Tämä sisäänrakennettu oletus mediatisaation ja sekularisaation yhteydestä on problemaattinen. Esimerkiksi on oletettu, että media kannustaisi sekularisaatioon, jolla tutkimuksissa on usein tarkoitettu joko uskonnollisen kuvaston yksilöllistymistä tai uskonnon merkityksen vähentymistä tai kokonaista katoamista. Näistä ei kuitenkaan ole useimmissa tapauksissa kyse. (Hjarvard 2011, 119.) Tämä työ ei sitoudu tällaiseen oletukseen maallistumisesta. Uskontososiologian professori Mia Lövheim on lisännyt tähän haasteiden listaan myös esimerkiksi mediakentän huomattavan laajuuden, sekä tieteelliseen tutkimukseen liittyvät epätasa-arvoiset valtasuhteet (Lövheim 2013b, 191–193).

Tästä pääsemme uskontojen mediarepresentaatioiden tutkimukseen – työlleni toiseen keskeiseen uskonnon ja median tutkimusperinteeseen mediatisaation rinnalla. Televisiosarjoihin samalla tavalla kuin elokuvaan tiivistyy paljon kulttuurista tietoa uskonnoista. Usein nämä mediarepresentaatiot kommentoivat todellisuutta joko eksplisiittisesti tai implisiittisesti. Kyse voi olla esimerkiksi henkilöhahmojen piirteistä tai symboliikasta, jotka ovat myös tämän tutkielman joitakin analysoitavia aineksia. (Pesonen, Lehtinen & Myllärniemi 2011, 10, 13.) Tämä on yksi tärkeä syy tutkia näitä mediatuotteita: ne voivat kertoa meille jotakin todellisuudesta. Esimerkiksi se, miten uskontoa ja queeria yhdistellään sarjoissa kertoo meille näiden identiteettien yhdistelystä myös sarjojen ulkopuolella. Ne voivat viestittää toteutuvista asiantiloista tai myös toiveista, miten asiat voisivat olla.

Muun muassa teologi Sofia Sjö on tehnyt laajaa tutkimusta uskontorepresentaatioista aina uskonnon kategorian (2016a), lestadiolaisten (2015) ja uskontoon liittyvän feminiinisuuden

³ Kyseessä on ns. WEIRD-ilmiö (Western, Educated, Industrial, Rich, Democratic) eli tutkimusotos kertoo vain tietystä etuoikeutetusta enemmistöstä. Esimerkiksi ihmiset, joilla ei ole pääsyä internetiin ovat aliedustetussa asemassa. (Lövheim 2013b, 192.)

sekä maskuliinisuuden (2016b) esittämisestä pohjoismaalaisissa elokuvissa. Hän on todennut, että elokuvissa uskonto esitetään usein negatiivisessa valossa (Sjö 2015, 26). Tämä on keskeinen tutkimushavainto työlleni. Sjö tuo esille esimerkiksi suomalaisesta *Harjunpää ja pahan pappi* -rikoselokuvasta (2010) sen, että uskonto käsitetään siinä hyvin naiivina ja ongelmallisena. Henkilöhahmot, kuten murhaajan syytökset osakseen saanut pappi, kuvataan karikatyyrisinä. (Sjö 2016a, 1–6.)

Kuitenkin uskonnollisuutta, feminiinisyttä ja maskuliinisuutta tarkastelevassa tutkimuksessa Sjö tuo esille, että myös tällaisia stereotyyppisiä käsityksiä vastustetaan. Muun muassa pappien maskuliinisuuden käsityksiä haastettiin ja sukupuolta kuviteltiin uudelleen useissa elokuvissa (Sjö 2016b, 131, 135). Myös analysoimissani sarjoissa tällaista vastustamista on havaittavissa. Tämä vahvistaa käsitystä siitä, että tällaiset populaarikulttuurin tuotteet tosiaan voivat toimia diskursiivisena tilana. Tällaisina tiloina ne voivat vaikuttaa siihen, kuinka erilaisia maailmankatsomuksia hahmotetaan ja miten ne hyväksytään osaksi ympäröivää yhteiskuntaa (Sjö 2016b, 125).

1.3.2 Uskonnon ja queerin tutkimus

Tutkimuksissa koskien uskonnon ja queerin kohtaamisia yleisesti on kauan vallinnut olettamus queerin ja uskonnon automaattisesta konfliktista. Tämä on ohjannut tutkimuksen tekemistä tiettyihin suuntiin. Oma työni on täyttämässä tätä aukkoa, joka näistä akateemisista diskursseista on syntynyt. Uskontotieteiden professori Melissa M. Wilcox tuo ilmi, että uskontotiede on nähnyt queerin tutkimisen epäolennaisena, kun taas queer-tutkimus on hahmottanut uskonnon vain sortajana. Yhteinen käsittely on ollut vähäistä. (Wilcox 2020, vii, 29–30.) Wilcoxin havainnon pitäessä paikkaansa, kuitenkin tutkimusaloina uskontotiede ja queer-tutkimus erikseen ovat alkaneet varsinkin 2000-luvun puolella analysoida näitä teemoja. Tässä alaluvussa käsitelen ensin näitä tutkimusperinteitä erillään ja sitten yhdessä. Käsitelen ensin työlleni keskeisiä konfliktidiskurssia painottavia tutkimuksia ja sitten vastadiskurssia havainnollistavia tutkimuksia.

Uskontotieteessä keskeiseksi tutkimusalueeksi vähemmistöjen suhteen on noussut eletyn uskonnon tutkimus, joka on keskittynyt nimensä mukaisesti arjen uskontoon, joka usein välttää institutionaalisen uskonnon katseen. Eletyn uskonnon tutkimus keskittyy valtaviiran uskonnollisten ilmiöiden lisäksi marginalisoitujen ryhmien tutkimiseen, jota omassa työssäni edustavat seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt. Tämä tutkimusalue voi paljastaa meille asioita, joita aikaisempi tutkimus, joka on ollut pitkään kiinnostunut vain institutionaalisesta uskonnollisuudesta, ei ole pystynyt havainnoimaan. (Kupari & Vuola 2020, 8–9, 24.)

Sen sijaan 1990-luvulla kasvuun noussut queer-tutkimus analysoi ja vastustaa seksuaalisuuteen ja sukupuoleen liittyviä normin ja poikkeavuuden ilmiöitä, kuten binääristä sukupuolikäsitystä ja yhteiskunnan heteronormatiivisuutta. Heteronormatiivisuudella tarkoitetaan oletusta siitä, että heteroseksuaalisuus on niin sanottu luonnollisempi identiteetti muihin verrattuna. Queer-tutkimus on kiinnostunut siitä, kuinka esimerkiksi sukupuolta performoidaan, rakennetaan kulttuurissa. Tutkimus on siis kohdentunut identiteetteihin, jotka ovat työni keskiössä. Toisaalta queer-tutkimus on mennyt välillä jopa niin pitkälle, että se on kieltänyt identiteettien olemassaolon kokonaan ja ehdottanut, että tutkimuksien tulisi luopua kyseisestä käsitteestä täysin (Rossi 2015, 9, 91, 100–101; Härkönen & Utriainen 2020, 190.) Kuitenkaan ilman identiteetin kaltaisia käsitteitä, olisi vallitsevasta todellisuudesta melkein pä mahdotonta sanoa yhtään mitään. Siksi oma tutkielmani ei sitoudu tällaiseen kantaan identiteettien poishäivyttämisestä.

Toisaalta myös uskonnontutkimuksella ja queer-tutkimuksella on paljon yhteistä, ja ne voivat hyötyä toisistaan huomattavasti. Ensimmäisiä tutkimuksia uskonnon ja queerin yhteyksistä tehtiin jo 1800-luvulla, mutta selkeä kiinnostus alkoi kasvaa vasta 1990-luvulla. Kummatkin näistä tutkimusaloista jakavat muun muassa käsityksen sosiaalisesta konstruktionismista⁴. Ne myös etsivät syvällisempää ymmärrystä kulttuurisista ilmiöistä ja niiden historia on kaikkien osittain kolonialismissa, patologisoinnissa ja kategorisoinnissa. Kuitenkin näistä ajoista on liikuttu huomattavasti myös eteenpäin ja nykyään yhdessä ne voivat auttaa tutkijoita ymmärtämään monimutkaisia rakenteita, kuten valtasuhteita, homofobiaa ja erilaisia

⁴ Toisaalta myös poikkeuksia on. Esimerkiksi pieni osa uskontotieteilijöistä ei sitoudu sosiaaliseen konstruktionismiin.

uskonnollisia queer-tiloja. (Wilcox 2020, vii, 30–31.) Myös tässä tutkielmassa nämä tieteenalojen kohtaamiset nähdään tärkeänä työkaluna.

Useimmat uskonnon ja queerin yhteisistä tutkimuksista olettavat, että queer-identiteetti ja uskonnollinen identiteetti ovat automaattisessa konfliktissa. Usein taustalla on ollut oletus uskonnollisten yhteisöjen konservatiivisuudesta ja siitä, että ne näkevät queerin jonakin epäluonnollisena. (Rodriguez & Ouellette 2000, 333.) Uskontoa ja queeria koskevissa tutkimuksissa on käsitelty muun muassa jännitteitä, konflikteja ja uskonnosta vieraantumista (Dahl 2011, 22). On havaittu, että jopa kaksi kolmasosaa seksuaalivähemmistöön kuuluvista nuorista kertoo konfliktista seksuaali-identiteettinsä ja uskonnollisen identiteettinsä välillä. Suuri osa näistä ihmisistä hylkää uskonnollisen identiteettinsä jossain vaiheessa elämäänsä. (Dahl 2011, 22; kts. Dahl & Galliher 2009.) Syyksi on ehdotettu muun muassa uskonnollisten kirjoitusten välittämiä negatiivisia viestejä, toiminnan suuntautumista pitkälti vain heteroseksuaaleille pareille ja huonoja mahdollisuuksia toimia uskonnollisissa viroissa. Muissa tutkimuksissa vähemmistöjen huono asema on korreloinut muun muassa häpeän tunteen, masennuksen ja itsetuhoisuuden kanssa. (Lease, Horne & Noffsinger-Frazier 2005, 378–379, 384–385.) Tämä yhteensovittamattomuuden merkityskehys on yleinen diskurssi, josta myös tämä työ sai alkunsa, kun huomasin tämän yksipuolisen tarkastelukannan.

Varsinkin 2000-luvulla tutkijat ovat havahtuneet samalla tavalla tähän tarkastelunäkökulman yksioikoisuuteen. Konfliktidiskurssia on alettu arvioimaan kriittisemmin tajuten, että uskonnolliset ja queer-identiteetit eivät aina suljekaaneen toisiaan ulos (Ahonen & Vuola 2015a, 7). Tämä taas on johtanut monimuotoisempaan tutkimukseen uskonnon ja queerin kohtaamisista, jota myös oma työni edustaa. Jo vuoden 2009 tutkimuskatsaus uskonnon ja queerin yhteisistä tutkimuksista tukee löydöstä siitä, että identiteettien yhdistäminen on mahdollista ja jopa melko yleistä (Dahl & Galliher 2009, 95). Tällaisen identiteetti-integraation on havaittu korreloivan esimerkiksi psykologisen hyvinvoinnin kanssa. (Lease, Horne & Noffsinger-Frazier 2005, 378, 384–385.)

Muut tutkimuskatsaukset esittävät, että tällaista queerin ja uskonnon tutkimusta on tehty laajasti muun muassa katolisten, protestanttien, muslimien, juutalaisten, uushenkisten,

buddhalaisten ja hindujen keskuudessa sekä online- että offline-tiloissa (kts. mm. Yvette Taylor & Ria Snowdon 2014; Browne, Yip & Munt 2010). Kuitenkin näistä tutkimuksista on hahmotettavissa ainakin kaksi puutekohtaa, jota oma työni täydentää ainakin vähän.

Ensimmäkin vaikka tutkimusta on tehty laajasti useissa eri uskomusperinteissä, on tutkimus keskittynyt enimmäkseen vain kristillisten yhteisöjen ympärille. Myös omassa työssäni toinen sarjoista keskittyy kristilliseen perinteeseen. Toisaalta toisena huomionarvoisena asiana on taas se, että varsinkin queer-identiteettien moninaisuus on jäänyt tutkimatta. Sosiologi Andrew K.T. Yip on tehnyt huomion siitä, kuinka tutkimus on keskittynyt melkein pä yksin vain homoiksi identifioituvien miesten uskonnollisuuteen. Samoin homous tulee esille toisesta valitsemastani sarjasta. Tarkastelu on ollut siis yksipuolista ja se ei ole reflektoinut kunnolla eletyn uskonnon moninaisuutta. (Yip 2010, 36.)

Varsinkin 2000-luvun alussa tehty tutkimus identiteettikonflikteista ja niiden ratkaisemisesta uskonnollisten queer-ihmisten keskuudessa on ollut varsin vaikutusvaltainen alalla.

Psykologien Erik Rodriguezin ja Suzanne Ouelletten toteuttamassa tutkimuksessa New Yorkin MCC-kirkon jäsenien identiteeteistä, he löysivät neljänlaisia strategioita selvittää uskonnon ja queerin identiteettikonflikteista. Kolme ensimmäistä strategiaa: uskonnollisen identiteetin hylkääminen, homoseksuaalisen identiteetin hylkääminen ja identiteettien erillään pitäminen, painottuvat konfliktidiskurssin puolelle lisäten jännitteitä. Viimeinen strategioista, identiteetti-integraatio, jossa kummatkin identiteetin osat ovat myönteisiä, taas konfliktidiskurssin ulkopuolelle. (Rodriguez & Ouellette 2000, 334–335.) Nämä ovat toistuvia prosesseja toisessa analysoimistani sarjoista. Rodriguezin ja Ouelletten työn jälkeen tutkimuksissa on havaittu, että erityisesti läheisten tukijärjestelmä, queer-positiivisten organisaatioiden toimintaan osallistuminen ja pyhien tekstien uudelleentulkinta auttavat tässä integraatiossa (Dahl 2011, 40).

Tutkimusta on tehty myös siitä, kuinka uskonto ja queer kohtaavat välillä hyvin yllättävilläkin tavoilla, kuten Wilcoxin useat tutkimukset osoittavat. Tutkimuksissaan hän haastaa monissa erityisesti varhaisen vaiheen tutkimuksissa vallitsevaa käsitystä siitä, kuinka uskonnolliset queer-ihmiset olisivat aina vain alistetussa asemassa (Wilcox 2018, 25). Samalla tavalla tämä työ haastaa tätä asetelmaa. Kuuluisimmassa teoksessaan Wilcox käsittelee roomalais-katolisen kirkon nunnia parodioivia queer-nunnia, joiden toiminnassa yhdistyy drag queeniä,

viittauksia uskontoon ja aktivismia. (Wilcox 2018, 2.) Mikä tekee järjestön toiminnasta kiinnostavaa on se, että moni voisi luulla jäsenten olevan uskontovastaisia, mutta oikeastaan monet jäsenet ovat kiinnostuneita uskonnoista, kuuluvat uskonnollisiin yhteisöihin tai jopa toimivat uskonnollisissa viroissa (Wilcox 2018, 25.) Wilcox käyttää tästä nimeä *vakava parodia*, jonka hän uskoo yhtenä performatiivisuuden muotona haastavan uskonnollisia instituutioita ja niiden ylläpitämiä kulttuurisia käsityksiä. Hän kirjoittaa leikkisästi termeistä *genderfuck* ja *religionfuck*. Näillä hän viittaa käytäntöihin, joissa sukupuolen ja uskonnollisuuden käytäntöjä haastetaan kysyen, mitä ”oikeanlainen” sukupuoli tai uskonnollisuus onkaan. (Wilcox 2018, 3, 14.) Vaikka tässä työssä analysoimani sarjat eivät ole selkeitä parodioita tai komediasarjoja, samanlaista kyseenalaistamista on nähtävissä. Kategorioita uskonto ja queer haastetaan aktiivisesti sarjoissa.

1.3.3 Uskonnon, queerin ja median tutkimus

Vaikka median ja uskonnon sekä queerin ja uskonnon käsittely ovat olleet kasvavia tutkimusalueita, on näiden kaikkien kolmen yhteinen tarkastelu jäänyt vähälle. Näkyvyyden merkityksellisyyden lisäksi kyse on siis myös tutkimusaukosta, koska aiempaa tutkimusta aiheesta ei ole paljoakaan. Oma työni on täyttämässä tätä tutkimusaukkoa. Lövheim on jopa todennut, että vaikuttaa siltä, että mediaa, uskontoa ja queeria tutkitaan vähemmän kuin maskuliinisuuden ja uskonnon yhteyksiä mediassa, mikä on ollut yhtä lailla hyvin ohitettu tutkimusalue. (Lövheim 2013, 26.) Queer-televisiota on tutkittu jo jonkin verran, mutta uskonnollisista queer-henkilöhahmoista televisiosarjoissa ei ole vastaavaa tutkimusta. Vaikka tutkimus on ollut harvaa, on alueelta joitakin yksittäisiä tutkimuksia. Esittelen näitä tutkimuksia tässä alaluvussa käsitellen ensin konfliktidiskurssia painottavia mediatuotteita ja sitten vastadiskurssin tuotteita.

Ensinnäkin yksi keskeinen löydös on se, että yleinen aihe, jonka suhteen uskonnot nousevat mediassa esille, on seksuaalisuus (Ahonen & Vuola 2015a, 7). Toiseksi usein tämä käsittely on negatiivista. Uskonto esitetään seksuaalisuuden – eräänlaisen vapauden – vastakohtana (Sjö 2011, 145). Esimerkiksi kulttuurin, elokuvien ja miesten tutkimiseen erikoistunut Gilad Padva, joka tarkastelee Chaim Elbaumin *And Thou Shalt Love* -elokuvan (2007) myönteistä juutalaista queer-representaatiota, huomauttaa, että uskonnon ja queerin suhde esitetään usein

hyvin problemaattisena. Kyseisessä elokuvassa juutalainen mies yrittää sovittaa yhteen seksuaali-identiteettinsä ja ortodoksijuutalaisen identiteettinsä yhteiskunnassa, joka ei hyväksy homoutta. Vaikka elokuva päättyy optimistiseen kohtaukseen, jossa päähenkilö pukeutuu uskonnolliseen asuun seurakuntansa edessä symboloiden identiteettiensä integrointia, on muuten käsittely elokuvassa yksioikoisesti konfliktia korostavaa. Padvan mukaan muun muassa elokuvissa queer-vähemmistöjen vainot ja kirkkojen vihamielisyys esitetään ylikorostuneesti. (Padva 2012, 422.) Nämä Padvan löydökset ovat keskeisiä omaa tutkimustani taustoittavia huomioita kysyttäessä esimerkiksi sitä, ovatko aineistostani nousevat diskurssit suuntautuneet tällaiseen problematisointiin.

Kommunikaatiotutkimuksen professori Wendy Hilton-Morrow ja mediatutkimuksen professori Kathleen Battles ovat tutkineet sen sijaan *The Book of Daniel* -televisiosarjaa (2006), jossa esiintyy muun muassa henkilöhahmo Peter, joka on sekä kristitty että homo. Tämän työn mukaan queer-representaatio on todellisuuden identiteettien tavoin moninaista, mutta kuitenkin sarjassa on nähtävissä niin sanottu kaltevan pinnan argumentti. Tämän argumentin mukaan homouden hyväksyminen avaisi ovia joidenkin vaarallisten tai epäsovivien identiteettien hyväksymiseen. (Hilton-Morrow & Battles 2011, 377.) Usein diskursseihin liittyy tällaisia piiloargumentteja, jotka ohjaavat representaatioiden käsittelyä.

Useimpia vähänkin queerin ja uskonnon mediakohtaamisia käsitteleviä tutkimuksia kuitenkin leimaa käsittelyn väljyys. Usein uskonnollinen queer-representaatio on tutkimuksen sivuosassa eli tutkimus on keskittynyt muuhun kuin itse näihin uskonnollisiin queer-representaatioihin. Esimerkiksi elokuvaan, sarjoihin ja digitaaliseen mediaan erikoistunut professori Amy Villarejo (2016) käsittelee artikkelissaan juutalaista transnaista kuitenkin keskittyen enemmän sarjan perhedynamiikkaan. Sukupuolen sekä moninaisuuden tutkimuksen maisteri Klara Lievens (2020) käsittelee työssään muutamalla lauseella *Queer Eye* -sarjan homopappia, mutta kokonaisuudessaan analyysi painottuu siihen kuinka queer-representaatiota ohjaa vahvasti heteronormatiivisuus. Tutkimukset eivät siis ole osallistuneet aktiivisesti tutkimuskeskusteluun queerin ja uskonnon kohtaamisista.

Oma tutkielmani eroaa aiemmista tutkimuksista merkittävästi sillä, että työni keskittyy erityisesti myönteisiin representaatioihin kuitenkin samalla analysoiden sarjojen esittämiä muita diskursseja ja niiden vaikutusta näihin representaatioihin. Syynä, miksi valintani kohdistuu juuri tällaisiin myönteisiin representaatioihin on pitkälti se, että aiempaa tutkimusta kyseisten representaatioiden rakentumisesta ei olla tehty vielä syvällisemmällä tasolla. Kuten aiempi tutkimuskirjallisuuskatsaus osoittaa, tutkimus on keskittynyt enimmäkseen konfliktidiskurssiin ja vasta viime vuosikymmeninä tutkimus on alkanut laajenemaan.

1.4 Tutkimuksen tausta

1.4.1 Uskonnon ja queerin kohtaamiset

Jotta voimme ymmärtää sarjoihin tiivistyvää representaatiota, on sitä ennen syytä myös ymmärtää sitä, kuinka uskonto ja queer ovat yhteydessä sarjojen ulkopuolisessa todellisuudessa. Näissä alaluvuissa käsitelen ensin erisävyisiä uskonnon ja queerin kohtaamisia: ensin konfliktidiskurssin ilmentymistä kulttuurissa ja sitten vastadiskurssia. Kun todellisuuden kohtaamiset on kuvattu, otan toisessa alaluvussa esille tämän saman suhteen sarjojen sisäisissä maailmoissa. Hahmotan samalla siis kentän, jolle tämän työn analysoitavat sarjat asettuvat.

Konfliktidiskurssi on yksi keskeisimmistä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen sekä uskonnon suhdetta määrittävistä merkitystavoista. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen asema on heikko ja usein uskonnolliset yhteisöt omaksuvat sekä ylläpitävät tällaisia seksuaalisuuteen ja sukupuoleen liittyviä epätasa-arvotekijöitä. Uskonnot ovat yhtä lailla yksi kulttuurinen instituutio, jolla on valtaa oikeuttaa ja toisaalta uudelleen tuottaa tämänkaltaisia rakennelmia. (Härkönen & Utriainen 2020, 185, 189–190; Kupari & Tuomaala 2015, 163.) Luonnollisesti uskontojen, yhteisöjen ja yhteisön jäsenten välillä on eroja siinä, kuinka seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt hahmotetaan. Vaikka harvalla yhteisöllä on selvää yhtenäistä linjaa suhtautumisestaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin, voidaan näistä kuitenkin erottaa tietynlaisia toistuvia negatiivisia piirteitä, jotka johtavat kuvailtuun yhteiskunnallisesti heikompaan asetelmaan. Nämä piirteet saattavat käydä ilmi esimerkiksi

tavasta käsitellä uskonnollista perhe-etiikkaa. Listaan tässä nyt kolme ehkä keskeisintä toistuvaa piirrettä, jotka itse olen havainnut toistuvan näissä keskusteluissa.

Ensinnäkin yleensä tälle negatiiviselle queeria alistavalle asenneilmapiirille on erilaisia esitettyjä syitä. Keskeisenä tällaisena syynä esiintyy oppi, sen (uudelleen)tulkinta ja toistaminen sosiaalisissa käytännöissä (Linjakumpu 2015, 265). Esimerkiksi Raamatun on kauan katsottu puhuvan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä kielteiseen sävyyn ottamatta huomioon muun muassa kyseisen pyhän kirjan tai termistön kontekstisidonnaisuutta (Tuovinen 2015, 25). Muita keskeisiä esitettyjä syitä asenneilmapiirille ovat muun muassa sukupuolen määrittely biologian perusteella. Tällöin keskeiseksi käsitteiksi ovat nousset kaksijakoinen sukupuolikäsitys ja suvunjatkaaminen, jotka tulevat esille erityisesti uskontojen perhe-etiikasta puhuttaessa. (Hallenberg 2015, 80; Hajjar 2015, 105.)

Toiseksi nämä esitetty syyt johtavat usein seurauksiin: pettymyksiin, rajoittuneeseen elämään, oman identiteetin kieltämiseen tai uskonnon hylkäämiseen vähemmistön jäsenten puolelta (Dahl & Galliher 2009, 93; Linjakumpu 2015, 125–127). Toisaalta uhkana saattaa olla myös hengellinen väkivalta, kuten syrjintä, kielteisten asenteiden kohteeksi joutuminen, eristäminen, nöyryyttäminen, eheytystoiminta eli toimet, jotka pyrkivät ”parantamaan” ihmisen pois hänen seksuaali- tai sukupuoli-identiteetistään ja maailmalla jopa vankeus- ja kuolemantuomiot (Oikeusministeriö 2021, 40, 47, 48; Linjakumpu 2015, 128–134). Kyse on siis ennen kaikkea perusoikeuksien rajoittamisesta.

Kolmantena yleisenä piirteenä on se, että puhe keskittyy enimmäkseen miesten väliseen homouteen ja varsinkin konkreettisiin tekoihin. Tämä on johtanut usein asetelmaan, jossa syrjintää ei hyväksytä, mutta ei myöskään seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen suhteita. Esimerkiksi biseksuaalisuutta tai transsukupuolisuutta käsitellään vähän, mikä ei kuitenkaan tarkoita, että nämä havainnoitaisiin yhtään hyväksyttävämpinä. (Linjakumpu 2015, 118; Venesperä 2015, 50.)

Kuitenkin 2000-luvulla koko yhteiskunnan laajuinen tiedostavampi ja avoimempi keskustelu sekä asenneilmapiirin hiljattainen muutos myönteisemmäksi, on auttanut ymmärtämään, että tämä näkökulma on liian suppea. Muun muassa monet kehityskulut, kuten homoseksuaalisuuden sairausluokituksen poistuminen, ja tutkimuksen lisääntyminen ovat vaikuttaneet taustalla. On huomattu, että uskonnollisten yhteisöjen ja toimijoiden käsitykset ovat hyvin eroavia. (Linjakumpu 2015, 119; Oikeusministeriö 2021, 48.) Tämän automaattisen konfliktipuheen, jonka mukaan uskonnot olisivat vain alistavia toimijoita, rinnalle on alkanut nousemaan ääniä, jotka kyseenalaistavat tätä valtakirjää.

Uskontojen suuri sisäinen monimuotoisuus pitää sisällään myös moninaisia uskonnon ja queerin positiivisia kohtaamisia (Ahonen & Vuola 2015a, 9). Edes jaottelu niin sanottuihin konservatiivisiin ja liberaaleihin suuntauksiin ei tuo tarpeeksi esille tätä kirjon laajuutta: se ulottuu aina institutionaaliselta tasolta ruohonjuuritason toimijoihin. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvat uskonnolliset ihmiset ovat alkaneet luomaan hengellistä tilaa itselleen yhä enemmän, mutta toisaalta uskonnolliset yhteisöt ovat alkaneet ottaa askelia kohti inklusiivisempia turvallisempia yhteisöjä. (Härkönen & Utriainen 2020, 185; Linjakumpu 2015, 136; Oikeusministeriö 2021, 48.)

1.4.2 Uskonnon ja queerin yhteinen historia televisiosarjoissa

Näitä todellisuuden kohtaamisia heijastelee media. Media on yksi esimerkiksi koulun, perheen ja uskonnon rinnalla laajimmista sosiaalisista instituutioista, joka vaikuttaa ihmisten sosialisointiin eli kulttuuristen käsitysten ja käytänteiden omaksumiseen. Voitaisiin jopa puhua, että media on eräänlainen toimija, joka ylläpitää tietynlaista kuvaa maailmasta, normeista ja toisaalta muutoksista. Jo hyvin nuoret lapset oppivat tätä kautta kulttuurinsa arvoista, mutta myös sosiaalisista säännöistä. (Berry 1998, 4.)

Vasta viime vuosina mediassa on alettu nähdä enemmän uskontoa ja queeria yhdisteleviä positiivisia representaatioita. Tämän voidaan nähdä heijastelevan ajankohtaista yhteiskunnallista keskustelua identiteeteistä. Koska tutkimus näiden sarjojen erilaisista representaatioista on ollut vähäistä, esitän seuraavaksi joitakin omia huomioitani tästä

länsimaisesta uskonnon ja queerin televisiokentästä, jotta voimme asettaa *Sex Educationin* ja *The Bold Typen* tälle kentälle. Annan joitakin esimerkkejä näistä eri kategorioista.

Jo queer-hahmojen ja tiettyjen uskontojen edustajien, kuten muslimihahmojen, näkyvyys televisiossa on yhä vähäistä, mikä asettaa lähtökohdan näiden kahden identiteetin yhteiselle käsittelylle sarjoissa. Monet televisiosarjoista, joissa myöhemmin on nähty uskonnollisia queer-hahmoja, ovat pyörineet jo 1900-luvun lopulta saakka. Kuitenkin näissä sarjoissa vasta viimeisimmillä tuotantokausilla on esitelty tällaisia uskonnollisia queer-hahmoja. Esimerkiksi kauan pyörineessä *EastEndersissä* (1985–) vasta vuosina 2019–2022 lanseerattiin ensimmäinen lesbomuslimin hahmo, kun taas *Waterloo Road* (2006–) -sarjassa ensimmäinen queer-muslimi nähtiin vasta vuonna 2023. Tämä on yleinen kehityskulku ja yhteinen identiteettien käsittely on alkanut lisääntymään vasta 2010-luvulla painottuen erityisesti vuosiin 2017–2023. Tämän takia niin sanottua ensimmäistä sarjaa tai klassikkosarjaa, joka on alkanut avaamaan yhteistä representaatiota enemmän, on vaikea asettaa.

Keskeisenä näitä uskontoa ja queeria myönteisellä tavalla yhdistävissä sarjoissa on se, että uskonnolliset queer-hahmot ovat melkein poikkeuksetta aina sivuhenkilön roolissa. Näin on myös *Sex Educationin* ja *The Bold Typen* kohdalla. Suuri osa näistä sarjoista on myös fiktiivisiä. Tällaisia televisiosarjoja ovat esimerkiksi *We Are Lady Parts* (2021–) -sarjan queer-muslimi ja *Somebody Somewhere* (2022–) -sarjan kristitty homo.

Varsinkin queer-muslimien näkyvyys on alkanut kasvamaan 2010–2020-lukujen vaihteessa. Esimerkiksi *Elite* (2018–) -sarjassa näemme homomuslimin ja *Never Have I Ever* (2020–2023) -sarjassa biseksuaalin muslimin. Kyseiset sarjat eivät valikoituneet osaksi analyysia, koska vaikka uskonnollista queer-representaatiota on, se keskittyy hyvin pieneen osaan sarjaa tai sarjat eivät ole loppuneet.⁵

⁵ Muista rajauskriteereistä sarjoja valitessani kirjoitan luvussa 3.1 Aineiston esittely.

Uskonnon ja queerin yhteiset mediarepresentaatiot keskittyvät ennen kaikkea näiden kahden uskonnon ympärille. Toisaalta myös poikkeuksia näihin on nähty varsinkin tositelevisiosarjojen puolelta. Esimerkiksi *Love, Faith and Me* -sarjassa (2023) esitellään homoksi identifioituva hindu. Seksuaalisuuden suhteen representaatio sen sijaan heijastelee enimmäkseen vain homojen ja lesbojen kokemuksia jättäen esimerkiksi sukupuoli vähemmistöt representaation ulkopuolelle.

Vaikka nämä positiiviset representaatiot ovat vielä vähäisiä, on kuitenkin selkeästi negatiivisempien diskurssien kyllästämiä uskonnon ja queerin näkyvyyttä ollut kauemmin televisiosarjoissa. Usein sarjat keskittyvät negatiiviseen representaatioon, jossa uskonnollinen queer-henkilöhahmo kokee esimerkiksi syrjintää, identiteetin piilottelua tai yhteisön hylkäämisen. Esimerkiksi suosituissa aikuisille suunnatussa koomisessa *Family Guy* -animaatiosarjassa (1999–) perheen isä Peter, joka yhdessä jaksossa identifioituu homoksi, lähetetään uskonnolliselle käännytysleirille. *Mormon No More* (2022) sarjassa kaksi lesboa mormoninaista sen sijaan rakastuvat, mutta päättävät jättää uskontonsa.

Monissa sarjoissa jompikumpi, joko uskonnollisuus tai queer, ovat esillä ilman kuitenkaan toisen läsnäoloa. Usein kyseessä on asetelma, jossa perhe tai muut läheiset ovat uskonnollisia, mutta queer-päähenkilö ei ole. Muun muassa *Love, Victor* (2020–2022) -sarjassa päähenkilönä on homopoika, jonka perhe on katolinen. *Skamissa* (2015–2017) kolmannella kaudella esiintyy homoutensa kanssa kamppaileva Isak-poika, jonka äiti on hyvin uskonnollinen. Välillä kyseessä on myös negatiivinen suhtautuminen jonkun toisen identiteettiin. Esimerkiksi *One Punk Under God* -sarjassa (2006–2007) seurataan pappia, joka käy taistoa siitä tulisiko hänen hyväksyä homous vai ei. *Impastor*-sarjassa (2015–2016) sen sijaan heteroksi identifioituva uskonnoton mies päätyy esittämään homoa ja katolista pastoria samaan aikaan.

Tämän työn sarjat eroavat huomattavasti tässä alaluvussa käsitellyistä negatiivisista lähestymistavoista ja asettuvat osaksi suhteellisen uutta positiivisten representaatioiden kenttää. Toisaalta myös konfliktidiskurssia painottavia elementtejä nousee sarjoissa, mutta ne eivät saa pääasemaa.

2 Teoreettinen viitekehys

2.1 Identiteetti

Tutkielmani sitoutuu sosiaaliseen konstruktionismiin, jonka mukaan todellisuus on jotakin, mikä *rakennetaan* vuorovaikutuksessa ihmisten kesken. Todellisuus on siis nimensä mukaisesti sosiaalisesti, kulttuurisesti rakennettua. Maailma ja siinä ilmenevät asiat eivät ole olemassa sellaisinaan, valmiina, vaan ne ovat aina aktiivisesti tuotettu sosiaalisesti. Täten kuva todellisuudesta ei ole staattinen, muuttumaton, kuten *essentialismi* ehdottaa, vaan koko ajan muutoksessa. (Hacking 2009, 20, 53–54; Potinkari, Raippalinna & Turunen 2022, 330–331.) Esimerkiksi sukupuoli tai seksuaalisuus ovat tällaisia sosiaalisia konstruktioita. Niiden määritelmät ovat olleet erilaisia eri konteksteissa.

Sosiaalinen konstruktionismi ohjaa työni keskeisten käsitteiden eli *identiteetin*, *representaation* ja *diskurssin* määrittelyä. Ne rakentuvat toistensa päälle edeten yksityisemmästä yleisempään. Identiteetit edustavat tätä yksityisempää tasoa, kun taas diskurssit asettuvat selkeästi jo tälle yleisemmälle tasolle. Tämän lisäksi keskeiset käsitteet ovat yhteydessä toisiinsa. Identiteetti linkittyy representaation käsitteeseen, koska representaatiot voivat käsitellä identiteettejä. Representaatiot sen sijaan liittyvät diskursseihin, koska representaatiot saavat merkityksensä aina tietyssä diskurssikehyksessä.

Identiteetin käsite tulee keskeiseksi puhuttaessa televisiosarjojen henkilöhahmojen uskonnollisesta queer-identiteetistä, kuten kristitystä homosta tai lesbomuslimista. Representaatio sen sijaan viittaa erityisesti siihen, kuinka näitä identiteettejä edustetaan sarjoissa. Toisin sanoen kyse on siitä, minkälaiseksi esimerkiksi kristitty transnainen kuvataan. Diskurssit vaikuttavat siihen, minkälaiseksi representaatioiden sisältö muodostuu. Onko kyse konfliktidiskurssia painottavista negatiivisista sisällöistä vai vastadiskurssissa ilmenevistä voimaannuttavista kehityskuluista? Seuraavaksi määrittelen nämä käyttämäni käsitteet sekä niihin liittyvät oheiskäsitteet tarkemmin, käsittelen niistä esitettyä kritiikkiä ja avaen vielä monipuolisemmin, kuinka niitä käytän analyysissäni. Aloitan määrittelyn identiteetin käsitteestä.

Identiteetti on kauan määritelty eräänlaiseksi vastaukseksi kysymykseen ”kuka minä olen?”. Usein identiteetti on ymmärretty biologisesti, mutta erityisesti kulttuurinen lähestymistapa identiteettiin on ollut vaikutusvaltainen. Se on myös nähtävissä analysoimissani sarjoissa, joissa identiteetti rakentuu osana kulttuurista kontekstia. Varsinkin sosiologin ja kulttuurintutkijan Stuart Hallin määritelmä postmoderneista identiteeteistä on ollut vaikutusvaltainen kulttuurien tutkimuksen alalla. Hänen mukaansa identiteetti tai pikemminkin identiteetit ovat koko ajan muutoksessa. (Hall 1996, 2–4.) Tämä on nähtävissä tutkimistani sarjoista, joista varsinkin *Sex Educationissa* näemme identiteettien jatkuvaa kehitystä.

Keskeisiä identiteetikategorioita työssäni ovat uskonnollinen identiteetti, sukupuoli-identiteetti ja seksuaali-identiteetti (seksuaalinen suuntautuminen). Näiden lisäksi voidaan puhua sosiaalisesta identiteetistä, joka ottaa tarkasteluun mukaan myös ympäröivän yhteisön: toisin sanoen yksilön suhteet muihin ihmisiin ja ymmärryksen omasta identiteetistä yhteisössä. (Linjakumpu 2015, 122.) Esimerkiksi se, kuinka queer-ihmiset näkevät itsensä uskonnollisessa yhteisössä, on osa tätä sosiaalista identiteettiä. Identiteetit ovat hyvin tärkeitä queer-ihmisille, mutta niiden omaksuminen tai vakiintuneisuus ei ole itsestäänselvyys. Identiteetin kehittyminen on usein haastavaa jo itsessään, mutta uskonnollisille queer-ihmisille tämä voi olla muita vaikeampaa sekä hämmentävämpää, koska ympäröivä yhteiskunta asettaa tietynlaisia oletuksia identiteeteistä (Dahl 2011, 4). Varsinkin queer-identiteetit sekä niihin liittyvät ei-heteroseksuaaliset suhteet on kauan liitetty häpeän tunteisiin ja osaksi uskonnollista synty-diskurssia (Lövheim 2013, 26). Nämä oletukset ovat nähtävissä analysoimissani sarjoissa. Tämän takia visuaalinen kulttuuri, kuten elokuvat ja televisiosarjat, voivat toimia vastavoimana auttaen nuoria navigoimaan näitä moninaisia identiteettejä.

Identiteetti on usein ymmärretty performatiivisena – eräänlaisena performanssina eli esityksenä, jossa toisto luo normeja. Yksi keskeisimmistä identiteetin performanssin teoreetikoista, filosofi ja sukupuoliteoreetikko Judith Butler määrittelee performanssin toistotekoina, jotka sanallisesti tai ruumiillisesti – esimerkiksi elein, vaattein ja käytännöin – luovat sukupuolta ja seksuaalisuutta (Butler 2002 [1990], xv, xxii). Tässä korostuu konstruktiiivinen idea tekemisestä, olemisen sijaan. Sen lisäksi kieli nähdään vallan muotona, joka voi mahdollistaa, mutta toisaalta myös rajoittaa identiteettejä.

Butler tuo esille työssään myös niin sanotut väärintoistajat, jotka toistavat sukupuolen performansseja toisin kuin normaalisti ollaan totuttu näkemään – ja usein sopimattomana nähdyllä tavalla. Keskeistä on se, mikä performanssi on kyseessä ja missä se esitetään (Butler 2002 [1990], 185). Omassa työssäni näitä väärintoistajia ovat kyseiset valitsemani televisiosarjat. Ne edustavat vastadiskurssia, joka haastaa normeja, joihin ihmiset ovat tottuneet. Varsinkin visuaalinen kulttuuri, kuten tässä työssä televisiosarjat, ovat merkittäviä identiteettien performatiivisuuden kannalta. Ne tuovat esimerkiksi pukeutumisen, symbolit, nonverbaalin viestinnän ja tunteet niin selkeästi esille myös osana näitä epänormatiivisia performansseja. Nämä kulttuurituotteet voivat joko vahvistaa vallitsevia normeja tai toisaalta vastustaa niitä. (Rossi 2015, 45, 56–58.) Esimerkiksi heteroseksuaalisuutta toistetaan visuaalisessa kulttuurissa jatkuvasti tietyn kielen ja kuvaston myötä. Visuaalisella kulttuurilla on valtaa kertoa identiteeteistä – ja ei aina vain alistavasti (Rossi 2015, 50–51, 100).

Toisaalta on ehdotettu, että identiteetin käsite ei koskettaisi ihmisten omaa käsitystä itsestään vaan sen sijaan ihmisten välistä erontekoa, joka toisaalta samalla luo kuvaa siitä, kuka itse on. Kyse on enemmänkin suhteisuudesta muihin: ”kuinka minä erotun muista?” (Rossi 2015, 106.) Identiteetin käsite rakentuu vahvasti *toiseuttamisen*, *toiseuden*⁶ käsitteen myötä. Omassa työssäni toiseuden teemat tulevat vahvasti esille. Filosofi ja poliitikko Antonio Gramscin teoria hegemoniasta ja tiettyjen käytäntöjen sekä ideoiden normalisoinnista on keskeinen ymmärrettävässä toiseuden käsitettä. Hänen mukaansa tietty näkemys maailmasta esitetään aina normaalina ja mitä ei esitetä normaalina, on väistämättä jotakin väärää. (Hoare & Smith 1978 [1971], 20, 538.)⁷ Tämä selittää usein uskonnon elokuvarepresentaatioiden negatiivisuutta: uskonto nähdään jonakin toisena (Sjö & Häger 2015, 26.)

Samalla tavoin queer on nähty kauan niin sanottuna ei-toivottavana ja ongelmallisena identiteetin osana: se on toinen suhteessa hetero- ja cis-normatiivisuuteen (Linjakumpu 2015, 123). Toisin sanoen kummatkin analysoimieni sarjojen identiteetti-integraation kohteista ovat

⁶ Myös Stuart Hall on kirjoittanut toiseuttamisesta (Hall 1997b, 223–290).

⁷ Quentin Hoaren ja Geoffrey Nowell Smithin toimittama ja Gramscin terminologiaa kääntävä teos *Selections from the Prison Notebooks of Antonio Gramsci* (1999) on kaikista vaikutusvaltaisista englanninkielisistä teoksista Gramscin esseekokoelmasta *Prison Notebooks*, jonka hän kirjoitti vankilassa vuosina 1929–1935. Ensimmäinen kokonainen versio *Prison Notebooksista* julkaistiin vasta hänen kuolemansa jälkeen. Melkein kaikki tutkijat lainaavat Hoaren ja Smithin kokoelmateosta, jossa Gramscin esseistä on muotoiltu yhtenäinen näkemys hänen ajatuksistaan hegemoniasta koskien. Tämän takia alkuperäisen lähteen sijaan viitataan tähän teokseen.

myös toiseuttamisen kohteita. Heteroseksuaalisuus on asetettu usein kaiken oletusarvoksi. Se esitetään jonakin luonnollisena, hyväksyttävänä ja tavoiteltavana. (Rossi 2015, 15, 18.) On todettu, että kulttuurin heteronormatiiviset näkemykset sulkevat ulos muita identiteettejä (Rossi 2015, 27). Seksuaalisuus ja sukupuoli ovat olleet aina jotakin, mitä kulttuuri on pyrkinyt säätelemään tavalla tai toisella. Usein myös uskonto on osallistunut tähän määrittelyyn, mikä näkyy vielä nykyäänkin puheessa siitä, kuinka queer on jotakin epäsovivaa ja luonnotonta. (Linjakumpu 2015, 116–117.)

Toisaalta toiseuttaminen on myös vallan väline, jolla tuetaan tietynlaista kuvaa ”oikeanlaisesta” todellisuudesta, joka on useimmiten ollut valkoinen, miehinen ja heteroseksuaalinen. Ihmiset ymmärtävät maailmaa ja itseään siinä näiden erottelujen avulla. Uskonto, sukupuoli ja seksuaalisuus ovat usein jotakin, mikä saa tämän toisen roolin. (Sjö & Häger 2015, 27.) Kyse on identiteettipolitiikasta eli siitä, kuinka eri identiteettejä arvotetaan erilaisin perustein (Rossi 2015, 98). Usein uskonnolliset instituutiot tai Jumalan sana on asetettu tällaisiksi vallan instituutioiksi. Ne pystyvät määrittelemään poikkeavuutta ja minkälaiseksi ongelmaksi tämä poikkeavuus muodostuu ja mitä sen suhteen tulisi tehdä. Kyse on eräänlaisesta sosiaalisesta kontrollista, jossa normit rakentavat tietynlaisia rajanvetoja. (Conrad & Schneider 1992, 8.)

Vaikka identiteetin käsitettä on käytetty akateemisessa maailmassa huomattavan paljon ja se on yleistynyt arkiseenkin puheeseen, ei se ole täysin ongelmaton käsite. Kritiikkiä on esitetty muun muassa identiteettien jäykästä kategorisoinnista, kategorioihin liittyvistä taustaoletuksista ja identiteetin kategorian yhteyksistä essentialismiin (Rossi 2015, 99, 105–106). Olen pyrkinyt reflektoimaan näitä taustaoletuksia koko työn tekemisen ajan ja käyttämään sarjoissa nimettyjä identiteettejä. Tästä kirjoitan lisää tutkimusetiikkaa käsittelevässä luvussa. On esitetty, että intersektionaalisuus eli identiteettien päällekkäisyys tulisi ottaa tutkimuksissa paremmin huomioon. Esimerkiksi sukupuolen ja seksuaalisuuden lisäksi iän, kansallisuuden ja luokan teemoja tulisi tarkastella samaan aikaan. (Rossi 2015, 103.) Työni, joka käsittelee jo uskonnon ja queerin kohtaamisia, ei kuitenkaan kykene ajallisen rajauksen takia kaikkeen. Vaikka muut identiteetin osat tulevat esille vahvasti aineistostani, en käsittele niitä analyysissäni sen syvemmin. Kuitenkin tärkeää on hahmottaa, että esimerkiksi henkilöihahmojen vaihtelevat iät tai etninen tausta vaikuttavat myös uskonnon

ja queerin käsittelyyn. Viimeisessä luvussa luon katsausta siihen, kuinka tutkimusta voitaisiin tämän kannalta laajentaa tulevaisuudessa.

Tämä kritiikki on johtanut jopa siihen, että jotkut tutkijat ovat halunneet hylätä identiteetin käsitteen täysin (Rossi 2015, 99). Kuitenkin kuten feministitutkija Leslie McCall on todennut, identiteetin käsitettä on mahdotonta välttää vaikka monet pyrkivät tähän antikategoriseen lähestymistapaan. Tarvitsemme identiteetin tapaisia käsitteitä, jotta voimme edes puhua vallitsevasta todellisuudesta. Siksi tutkimusta tehdessä identiteetin hylkäämisen sijaan parempi on pyrkiä reflektoimaan kategorioihin liittyviä taustaolettamuksia ja kriittisesti arvioida käsitteiden moninaisuutta. (McCall 2005, 1771–1800.) Tämän lähestymistavan voidaan nähdä olevan lähellä queer-teorian tapaa tarkastella identiteettejä.

2.2 Representaatio

Identiteetin käsite liittyy läheisesti representaation käsitteeseen, sillä representaatioilla on mahdollisuus kuvata identiteettejä. Representaatiot ovat siis eräänlaisia edustuksia asioista. Ne eivät aina vastaa todellisuutta ja ovat aina jonkun rakentamia. (Hall 1997a, 15–19.) Tämä on tärkeä huomio käsiteltäessä televisiosarjojen representaatioita uskonnon ja queerin kohtaamisista. Mediatisaatio on johtanut siihen, että monet median uskontorepresentaatioista eivät vastaa uskonnollisten instituutioiden tai auktoriteettien käsityksiä uskonnoista. Tämän suhteen puhutaan usein *banaalin uskonnon* käsitteestä, jolla tarkoitetaan sitä, että mediassa uskontoa, sen kuvastoa ja symboleita uudelleen määritellään tavalla, joka ei juuri vastaa esimerkiksi pyhiä tekstejä tai uskonnollisia auktoriteetteja. Tämä tapahtuu ottamalla nämä merkitykset pois omasta alkuperäisestä kontekstistaan ja liittämällä niihin uusia merkityksiä. Näin kuva uskonnoista muokkaantuu jatkuvasti. (Hjarvard 2011, 126–130; Pesonen, Lehtinen & Myllärniemi 2011, 16.) Esimerkiksi analysoitavissa sarjoissa nämä uudet merkityksellistämisen tavat ovat nähtävissä selkeästi.

Kyse on siis eräänlaisesta jatkuvasta muokkaamisesta, jossa samalla kuva esittämisen kohteesta muuttuu (Lahti 2002, 12). Usein nämä representaatiot ovat kulttuurillisesti jaettu ja niihin tiivistyy paljon informaatiota ennen kaikkea kulttuurisista asenteista (Hall 1997a, 1,

44). Ilman representaatioita olisi ihmisten vaikea kommunikoida yhtään mitään todellisuudesta. Representaatiot voidaan hahmottaa eräänlaisina välineinä, ei vain kuvina tai puheena. (Hall 1997a, 24–25.) Tämän lisäksi representaatiot ovat yhtä lailla performansseja, joissa tietyt tulkinnat saavat kielen ja kuvien avulla näkyvyyttä (Rossi 2015, 77). Identiteettien materiaallinen ulottuvuus visuaalisessa kulttuurissa on parhaiten lähestyttävissä representaation käsitteen avulla (Hall 1997a, 25). Samalla representoiminen voi olla toimintaa, jossa näkymättöminä olleita identiteettejä tuodaan esille, kuten *Sex Educationin* ja *The Bold Typen* suhteen on kyse (Rossi 2015, 81).

Toisaalta kuten identiteetteihinkin myös representaatioihin liittyy kysymys vallasta, koska kyseessä on toimintaa, jossa toisia ihmisiä arvotetaan: ketkä otetaan mukaan ja ketkä rajataan ulos? (Lahti 2002, 11, 13). Kyse on siis lopulta äänen antamisesta samalla tavalla kuin politiikassakin. Kuka voi representoida uskonnollisia queer-ihmisiä ja mitä representaatioita voidaan tuoda esille? (Lahti 2002, 14; Rossi 2015, 75–76.) Esimerkiksi televisiosarjat ohjaavat katsojaansa tunnistamaan tiettyjä representaatioita. Toisaalta myös katsojilla on valtaa, ja he eivät ole vain passiivisia vastaanottajia: he yhtä lailla tuottavat näitä merkityksiä (Rossi 2015, 82–83). Representaatiot voivat olla poissulkemisen, mutta myös vapautumisen väline (Rossi 2015, 85–87). Omassa työssäni representaatioista muodostuu ennen kaikkea vapautumisen väline eli ne haastavat valtakurssia sekä suuntaavat muutokseen.

Politiikan tutkija Judith Squires on todennut, että tämänkaltainen representointi on monitasoista ja representaatioihin kiinnittyvää valtaa tarkastellessa syytä olisi erottaa ainakin neljä eri osa-aluetta. Ensinnäkin kysymykseen tulisi ottaa, *mikä* on representaation kohde. Omassa työssäni kyse on identiteeteistä. Kuitenkin keskeistä on myös se, *miten* tätä kohdetta representoidaan. Rakennetaanko representaatiota esimerkiksi yksin vai yhdessä tai minkälaisia toistuvia elementtejä näihin representaatioihin liitetään? Analyysissäni nostan esille tällaisia toistuvia representaatioita vakiinnuttavia tekijöitä. Kolmanneksi tärkeää on ottaa huomioon, *miksi* kohdetta edustetaan eli toisin sanoen, miksi tämä representaatio on tärkeä. Onko kyse esimerkiksi tiettyjen resurssien tasapuolisesta jakautumisesta tai oikeudenmukaisuuden edistämisestä? Valitseni sarjojen suhteen näen tämän painottuvan erityisesti viimeisen näistä puolelle. Sarjat pyrkivät refleктоimaan eletyn uskonnon moninaisuutta. Viimeisenä perusteltua olisi myös huomioida, *missä* tätä representointia

tehdään. Tässä tutkielmassa tämä representoinnin kenttä on televisiosarjojen kenttä. (Squires 1999, 201–203.)

Kyse on siis siitä, miten tiettyjä identiteettejä esitetään kulttuurisessa kontekstissamme. Minkälainen on uskonnollinen ihminen? Minkälainen on queer-ihminen? Esimerkiksi se, kuinka uskonnollisia queer-ihmisiä kuvataan jossakin televisiosarjassa on representaatio uskonnollisista queer-ihmisistä. Jossain muualla tämä representaatio saattaa olla joku aivan toinen, jälleen jonkun muun esittämänä. Tämä on yksi keskeisimmistä käsitteen kohtaamista kritiikeistä, koska representaatiot eivät aina kohtaa todellisuutta. Välillä representaatiot pitävät sisällään valintoja, jotka eivät ole tiedostettuja ja täten todellisuuteen edes pohjautuvia. (Hall 1997a, 24–25.) Tähän läheisesti liittyy *stereotypian* käsite. Kysymykseksi nousee muun muassa se, että heijasteleeko media uskonnollisia queer-ihmisiä realistisesti vaiko epärealistisiin stereotypioihin tukeutuen. Stereotypiat, usein negatiivisina kapealaisina ihmisryhmää koskevinä käsityksinä, on ymmärretty yhtenä osana representaatiojärjestelmää. Myös niitä käytetään ymmärtämään todellisuutta ja ne ovat perusluonteeltaan ihmisten kategorisointia. (Rossi 2015, 78–80, 85–87.)

2.3 Diskurssi

Representaatiot taas linkittyvät diskursseihin, koska representaatioiden sisältö rakentuu aina tietyssä merkitysketjussa eli diskurssissa (Lahti 2002, 13). Diskurssit vastaavat kysymykseen siitä, missä ja miten representaatiot toimivat (Rossi 2015, 83–84). Diskurssit ovat kiinteä osa nykytutkimusta monilla tieteenaloilla ja tärkeä osa tätä tutkielmaa niin käsitteenä kuin myös metodina. Kuitenkin diskurssin käsitettä on määritelty hyvin eri tavoin ja tämän takia tutkijana minun on syytä tuoda esille, mihin määritelmiin sitoudun tässä työssä.

Yleisesti ottaen diskursseista on puhuttu eräänlaisena kielenkäytön tutkimuksena, jossa kieli tuottaa sosiaalista todellisuutta ja merkityksiä siinä (Potinkari, Raippalinna & Turunen 2022, 329–330). Tapa puhua evankelis-luterilaisesta kirkosta tietyssä kontekstissa, kuten suomalaisessa mediassa, on yksi esimerkki diskurssista. Toiset merkityssystemit ovat vakiintuneempia kuin toiset. Esimerkiksi suomalaisessa mediassa vallitsee tietynlainen

islamia problematisoiva valtakurssi, jonka varjoon jäävät muut tavat puhua islamista (Leitzinger 2008, 105). Samalla tavalla televisiosarjoissa vallalla on ollut kauan uskonnon ja queerin konfliktidiskurssi, joka on rajannut muita merkitystapoja pois.

Vaikka diskurssin määritelmiä on monia humanistisissa tieteissä ja yhteiskuntatieteissä, jakavat ne kaikki joitakin yhteisiä piirteitä. Ensinnäkin diskurssit ovat aina sidoksissa tiettyyn kontekstiin, historialliseen ja yhteiskunnalliseen aikaan sekä paikkaan. Tämä tekee yhtä lailla diskurssin käsitteestä dynaamisen eli koko ajan muutoksessa olevan. Diskurssit kiinnittyvät vahvasti sosiaaliseen konstruktionismiin (Potinkari, Raippalinna & Turunen 2022, 330.) Tämän myötä analysoimissani televisiosarjoissa esillä on luonnollisesti diskursseja, jotka ovat 2010–2020 -luvulle ominaisia.

Toiseksi työssäni diskurssin käsitteeseen liittyvät vahvasti merkitykset, ihmisten toimijuus ja kulttuurisuus (Jokinen & Juhila 2016a, 268). Diskurssit ovat merkityssystemeitä, joissa nämä merkitykset rakentuvat ihmisten vuorovaikutteisessa toiminnassa. Esimerkiksi identiteettiä rakennetaan tällä tavalla. Sukupuoli-identiteetti rakentuu kulttuurin ihmisten antamien merkityksien myötä. Ihmiset identifioituvat eri tavoin ja samalla muokkaavat näitä merkityssystemeitä. Kieli ja sen käyttäjät ovat koko ajan aktiivisessa vuorovaikutuksessa, millä on seurauksia aina omassa kontekstissaan. Huomaamattomasti tämä kielenkäyttö rakentaa esimerkiksi sukupuoli-ideologiaa. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 26.) Diskurssit ovat kiinteä osa yhteiskuntaa, eivät ikinä erillisiä siitä (Moberg 2022, 2).

Diskursseille yhteisiä tunnusmerkkejä on pyritty määrittelemään tarkemmin. Keskeistä on esimerkiksi se, että diskurssit esiintyvät teksteissä, jolla ei tarkoiteta vain kirjoitettua kieltä, vaan myös muun muassa puhuttua ja visuaalista kieltä. Analysoimani televisiosarjat ovat yksi esimerkki tästä. Diskurssit myös keskittyvät usein tiettyyn objektiin, tarkastelun kohteeseen, kuten omassa työssäni uskonnon ja queerin kohtaamisiin. Tämän lisäksi jo äsken mainitun tavoin diskurssit ovat merkityssystemeitä, joissa yhdistyvät toimijat, konteksti ja tiettyjen toimintamuotojen noudattaminen sekä uudelleentoisto. Diskurssit myös viittaavat toisiin diskursseihin, kuten uskonnollinen queer-diskurssi viittaa laajempaan uskonnon diskurssiin,

sekä usein diskurssit viittaavat myös itseensä, kuten omaan historiaansa. (Suoninen 2016a, 62–64; Suoninen 2016b, 233–235.)

Kuitenkin diskurssi, siihen liittyvät teoreettiset ja metodologiset lähtökohdat ovat eräänlainen laaja ja sirpaleinen viitekehys, jonka sisään mahtuu monenlaisia eri tulkintoja ja tulkitsijoita (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 25). Jotkut käsitykset rajaavat sitä, mitä voidaan pitää ”tekstinä”, kun taas toiset käsitykset näkevät, että diskurssin sijaan olemassa on useita eri diskursseja. Erilaisia tapoja luokitella näitä tulkintoja on tehty aina erilaisista ulottuvuuksista ontologisiin sekä epistemologisiin sitoumuksiin, mutta usein kyse on ollut koulukuntien välisistä määrittelyeroista. Kuitenkin näiden koulukuntien rajat ovat häilyviä.

Myös tieteenalojen väliset ymmärrykset diskursseista eroavat usein huomattavasti. Esimerkiksi uskontotieteeseen diskurssit rantautuivat pysyvästi vasta 1990-luvulla. Uskontotieteellinen diskurssitutkimus on keskittynyt paljon uskonnon kategorian kyseenalaistamiseen ja tarkempaan avaamiseen. (Hjelm 2021, 13–14.) Myöhemmin diskursseja on valjastettu uskonnon ja vallan erinäisten yhtymäkohtien tarkasteluun esimerkiksi juuri median suhteen (Hjelm 2021, 8). Vähitellen on alettu puhumaan diskursiivisesta uskonnontutkimuksesta, joka analysoi sitä, miten uskonnon käsite rakentuu kielessä (Moberg 2022, 34). Uskontotieteessä diskursseja on hahmotettu ennen kaikkea kolmitasoisien mallien mukaan, jossa ensimmäinen taso keskittyy käsitteiden rakentumiseen (Moberg 2022, 36–44). Toinen taso keskittyy erilaisiin konteksteihin ja alatason teorioihin (Moberg 2022, 53–57). Viimeinen taso ammentaa sen sijaan pyrkimyksestä ymmärtää tapoja, joilla ihmiset käyttävät uskonnon kategoriaa tietyissä konteksteissa. Tämä taso on muita tasoja konkreettisempi painottuen diskurssin käsitteen metodologisiin puoliin. (Moberg 2022, 57–58.) Oma diskurssin ymmärrykseni tarkentuu erityisesti tälle kolmannelle tasolle, koska olen kiinnostunut tutkimaan sitä, mitä kyseisestä uskonnon ja queerin yhteisestä ilmiökentästä voidaan mielekkäästi sanoa.

Omassa työssäni kyse on siis ennen kaikkea uskonnon ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen diskursseista eli merkityssysteemeistä: valta- ja vastadiskursseista (Hall 1996, 2–4), joita rakennetaan mediassa. Valtadiskurssi tässä tutkielmassa on erityisesti

esille tuomani konfliktidiskurssi ja kaikki tätä diskurssia kritisoivat tavat ovat vastadiskursseja. Työssäni nostan esille kumpiakin näistä diskursseista keskittyen kuitenkin erityisesti vastadiskursseihin, joilla on mahdollista purkaa näitä vastakkainasetteluja. Nämä diskurssit vaikuttavat muun muassa mediassa, joka tukee tiettyä kuvaa todellisuudesta ja edustaa tietoa (Sjö & Häger 2015, 27). Medialla, kuten analysoimillani televisiosarjoilla on huomattavasti valtaa. Tämä valta perustuu ennen kaikkea prosesseihin, jossa vuorovaikutuksessa ihmiset rakentavat tiettyä kuvaa todellisuudesta usein jopa huomaamattaan esimerkiksi televisiosarjoissa. (Talbot 2007, 3, 10.) Vaikka valta ei suoranaisesti ole analyysini keskiössä vaan erilaiset esille nousevat diskurssit, on tämä vallan aspekti hyvä tunnistaa, koska nämä valtaan liittyvät valinnat vaikuttavat siihen, minkälaisia diskursseja sarjoissa käsitellään.

Oma diskurssin käsitteen ymmärrykseni sitoutuu ennen kaikkea diskurssien isäksi nimetyn Michel Foucault'n historiaan painottuviin kirjoituksiin, joissa keskeiseksi diskurssien kannalta muodostuvat nämä vallan teemat. Foucault'n mukaan diskurssit eivät ole vain yksittäisiä sanoja tai edes puhetapoja vaan kokonaisia sosiaalisia käytäntöjä, joilla on sekä kulttuurista valtaa, mutta myös epistemologista valtaa. Tällä hän tarkoittaa sitä, että diskurssit asettavat ihmisiä eri arvoihin ja rakentavat normeja. Eri ihmisillä on erilaisia mahdollisuuksia vaikuttaa diskursseihin. Normit taas ovat ennen kaikkea tietoa, joka on yhteisesti hyväksytty todeksi. Ihmiset siis tuottavat todellisuudesta tietynlaista kuvaa, joka vie aina tilaa toisilta tavoilta hahmottaa todellisuutta. Tietyt tiedot saavat totuuden aseman, toiset eivät. (Foucault 1994 [1969], 120–121, 130–131.) Diskurssin itsestänselvyydeksi muuttuminen tapahtuu usein esimerkiksi siten, että merkitys yhdistetään osaksi biologiaa, kuten olemme nähneet tarkastellessamme puhetta uskonnon ja queerin ympärillä (Jokinen & Juhila 2016b, 90–91). Toisaalta diskursseihin sisältyy muutoksen mahdollisuus esimerkiksi hegemonisen diskurssin kyseenalaistamisen ja hiljennettyjen äänien paljastamisen muodossa (Foucault 1994 [1969], 183–195).

Tämä Foucault'n diskurssinymmärrys on työlleni keskeinen, koska työssäni tarkoitus on erityisesti purkaa tätä valtaa yksin pitänyttä valtakurssin hegemoniaa. Diskurssit televisiosarjoissa, jotka ovat analyysin keskiössä, edustavat tietynlaisia normeja ja toisaalta niiden rikkomista. Esimerkiksi uskonnon ja queerin konfliktidiskurssi, jossa nämä osapuolet

nähdään yhteensovittamattomina, on tällainen diskurssi, joka vie tilaa muilta tavoilta hahmottaa todellisuutta. Se luo kuvaa valtasuhteesta, jossa queer-ihmiset ovat alistetussa asemassa. Tästä diskurssista on vähitellen muodostunut itsestäänselvyys.

Kuitenkin kuten muutkin tähän mennessä määritellyt käsitteet kaikista niiden mahdollisuuksista huolimatta, myös diskurssin käsite on saanut kritiikkiä osakseen. Diskurssin käsitteen läpi leikatessa työtäni niin vahvasti, on minun syytä tuoda esille myös siihen liittyviä rajoitteita. Ensinnäkin kuten muutkin käsitteet, diskurssi on yhtä lailla hyvin länsimainen teoreettinen käsite (Moberg 2022, 4). Tämä asettaa tiettyjä rajoitteita sen käytölle. Myös itse tutkimuskohde eli ihmisten käyttämä kieli on yksi rajoite, koska kieli on usein hyvin monitulkinnallista (Suoninen 2016b, 245). Verbaalinen kieli saattaa sanoa jotain, mutta nonverbaalinen ilmaisu saattaa viestiä jotakin aivan toista. Diskurssin käsite tai myöhemmin tarkastelemani diskurssintutkimus metodina eivät kykene siis kokoamaan kaikkia kielen merkityksiä sisäänsä.

Tämän lisäksi joitakin keskeisiä haasteita liittyy tieteen filosofiaan eli ensisijaisesti epistemologiaan ja ontologiaan koskien käsitettä. Useimmiten keskustelussa esille on noussut realismin ja relativismin ristiriita. On väitetty, että diskurssin käsite sitoutuisi radikaaliin relativistiseen epistemologiaan, joka kieltää kielen ulkopuolisen todellisuuden olemassaolon. (Moberg 2022, 12.) Kuitenkaan vaihtoehtona positivismikaan ei ole varteenotettava näkökulma. Tämä tutkielma sijoittuu johonkin näiden kahden näkemyksen välimaastoon. Toisaalta esille on nostettu niin sanotut subjektiviteetin ja kokemuksien ongelma sekä sosiaalisten ongelmien hahmottaminen. Subjektiviteetin ja kokemuksien ongelmalla tarkoitetaan usein esille nousevaa sisäisen maailman ongelmaa eli sitä, kuinka tutkija voi päästä käsiksi tietoon toisten kokemuksista, joihin hänellä ei ole suoraa pääsyä (Juhila 2016a, 380–384). Kuitenkin kokemuksia voidaan tutkia myös luotettavasti ilman tällaista sisäistä tietoa. Sosiaalisten ongelmien hahmottaminen on taas viitannut problematisoituun keskusteluun siitä, voidaanko perustellusti argumentoida, että sosiaaliset ongelmat, kuten epätasa-arvo, rasismi tai köyhyys, olisivat vain ihmisten rakentamia tulkintoja maailmasta – eikä niitä olisi sellaisinaan olemassa (Juhila 2016a, 377–380). Tämä työ ei sitoudu tällaiseen tulkintaan maailmasta, vaikka korostaa todellisuuden konstruktivistista luonnetta.

3 Aineisto ja menetelmät

3.1 Aineiston esittely

Useimmiten tutkimukset, jotka ovat kiinnostuneita diskursseista, ovat aineistolähtöisiä (Jokinen 2016, 249). Myös omaa tutkimustani ohjaa tietty aineisto eli valitsemani televisiosarjat ja niiden kaikki tuotantokaudet. Ensimmäinen valitsemistani sarjoista on *Sex Education*, vuosina 2019–2023 Netflixin tuottama nuorille suunnattu brittiläinen sarja (kts. Liite 1). Sarjassa on neljä kautta, jotka pitävät sisällään yhteensä 32 jaksoa, mikä tarkoittaa noin kahdeksaa jaksoa per kausi. Vain kuudessa jaksossa koko sarjaa ei esiinny mitään keskeistä analyysin kannalta. (kts. Liite 2.)

Sarjana *Sex Education* on komediaan ja draamaan kallistuva. Valintani kohdistuu sarjaan, koska yksi sarjan keskeisistä henkilöistä, Eric Effiong, 16-vuotiaasta 18-vuotiaaksi sarjan aikana kasvava Neuti Gatwan näyttelemä poika, identifioituu omien sanojensa mukaan kristityksi ja homoksi. Keskeistä Ericin identiteetin suhteen on se, että aluksi se ei ole kovinkaan vakiintunut, mutta myöhemmillä kausilla hän selkeästi edustaa uskonnollista queer-identiteettiä, josta tässä tutkielmassa olen kiinnostunut. Myös sarjan viimeisellä kaudella esitellään Abbi Montgomery, joka identifioituu transnaiseksi ja kristityksi, mikä liittyy työhön myös sukupuolivähemmistöjen teemoihin seksuaalivähemmistöjen lisäksi. Abbi on kuitenkin enemmän sivuroolissa suurinta osaa sarjaa kuin siihen perustuvaa analyysiäkin.

Toisena analysoitavana sarjana on yhdysvaltalainen Freeformin julkaisema *The Bold Type*, jota esitettiin vuosina 2017–2021 (kts. Liite 3). Sarjassa on 52 jaksoa, jotka jakautuvat eri tavoin sarjan viidelle kaudelle. Yhteensä jopa 35 jaksossa ei esiinny mitään analyysin kannalta keskeistä. (kts. Liite 4.) Tämä draamakomedia on ennen kaikkea suunnattu nuorille aikuisille. Analyysin kannalta keskeiseen asemaan nousee noin 20–30 -vuotias Adena El-Amin, Persiasta Yhdysvaltoihin muuttanut omien sanojensa mukaan ”ylpeä lesbomuslimi”, joka on keskeinen toistuvasti esiintyvä sivuhenkilö sarjassa. Ericiin verrattuna hänen identiteettinsä on selkeän vakaa koko sarjan ajan. Häntä näyttelee Nikohl Boosheri.

Kummankin sarjan henkilöhahmot ovat moniulotteisia, mikä on tärkeä lisä representaatioihin. Queer-representaatiot ovat lisääntyneet mediassa huomattavasti 2000-luvun vaihteessa vaikka välillä nämä hahmot nähdään eräällä tavalla pakollisina lisinä sarjoihin. Usein tätä heijastelee se, että hahmot ovat yksiulotteisia ja esimerkiksi heidän hahmonsä rakentuvat yksin vain ympäristöstään poikkeavan seksuaalisuuden varaan. Näistä hahmoista on käytetty jopa nimeä ”kiintiöhomo”. (Rossi 2015, 24.) Usein representaatio on keskittynyt yksin miesten homouteen, jota on kuvattu hyvin karikatyyrisesti ja yksioikoisesti ottamatta huomioon esimerkiksi identiteettien intersektionaalisuutta (Rossi 2015, 25–26). Identiteettiä koskevissa tutkimuksissa usein nykyään esille nouseva intersektionaalisuuden käsite on vahvasti esillä sarjoissa. Esimerkiksi Ericin kohdalla yhdistyvät homouden ja kristityn identiteetin lisäksi myös etninen identiteettiulottuvuus ja hänen nuori ikänsä. Adenan kohdalla kyse on taas etnisen identiteetin lisäksi maahanmuuttajuuden ja naiseuden navigoinnista. Kummatkin sarjat tuovat tämän identiteettien intersektionaalisuuden esille eksplisiittisesti luoden keskusteluita henkilöhahmojen välille. Esimerkiksi *Sex Educationin* viimeisellä kaudella Eric puhuu Otisille identiteetistään tummaihoisena ja *The Bold Typessä* Adena ja Kat keskustelevat siitä, minkälaista Adenan elämä on maahanmuuttajana.

Tätä aineistoa valitessani minulla on ollut viisi rajauskriteeriä, jotka olen kokenut tärkeinä täyttyvän. Ensinnäkin kyseessä on pitänyt olla televisiosarja eli ohjelma, joka koostuu useammasta kuin yhdestä jaksosta. Jaksojen pituudella tai sarjan media-alustalla eli onko sarja oikeasti televisiosta vai sittenkin internetistä, jostain sovelluksesta tai striimauspalvelusta, ei ole väliä. Koen kuitenkin tärkeänä, että kyseessä on juurikin sarja, koska elokuvat ovat olleet pitkään tutkimuksien huomion keskipisteenä. Tämän lisäksi sarjojen kokonaisvaltainen näyttöaika on elokuvia pidempi, mikä mahdollistaa identiteettien ja niiden kehittymisen seuraamisen pidemmällä aikavälillä ja usein syvällisemmin.

Toisena itse sarjoihin liittyvänä kriteerinä on ollut se, että sarja on loppunut eli uusia kausia ei ole enää tulossa. Tämän koen tärkeänä, jotta kokonaisvaltainen identiteettiprosessi voisi tulla kuvatuksi tämän tutkimuksen kehikossa ilman, että myöhemmin kävisi ilmi, että sarjojen representaatio onkin muuttunut. Kolmanneksi sarjojen on pitänyt olla nuorille tai nuorille aikuisille suunnattuja. Tämän valinnan taustalla on syy siitä, että identiteetti kehittyy varsinkin nuoruudessa (Dahl 2011, 3).

Neljäntenä kriteerinä on ollut se, että sarjan tulee sisältää uskonnon ja queerin toistuvia kohtaamisia. Kuitenkin viimeinen kriteerini rajasi sarjojen määrän lopulta hyvin pieneen määrään. Viides kriteerini on, että sarjassa vähintään yhden henkilöhahmon identiteettiä määrittelee sekä uskonnollisen identiteetin että queer-identiteetin yhteiselo. Tämä yhteinen käsittely on nähtävissä ennen kaikkea positiivisena representaationa eli kuvauksena, joka tukee identiteettien yhdistämistä. Tällaisen positiivisen representaation määrittely on vaikea tehtävä, mutta tässä tutkimuksessa se merkitsee ennen kaikkea sitä, että vaikka henkilöhahmot kohtaisivat hankaluuksia, kyseenalaistamista tai muuta vastaavaa oman identiteettinsä suhteen, he pitävät kiinni lopulta kummastakin identiteetin osastaan. Toisin sanoen kyse on vahvasti konfliktidiskurssia haastavista vastarepresentaatioista. Nämä kriteerit rajasivat ulkopuolelle esimerkiksi aiemmin mainitsemani *We Are Lady Parts* -sarjan ja *Never Have I Ever* -sarjan, koska niissä representaatio keskittyy joko yhteen tai vain muutamaankin kohtaukseen. Esimerkiksi *Elite*-sarja rajautui pois taas, koska sarja ei ole loppunut.

3.2 Diskurssintutkimus

Aineistoa olen lähtenyt analysoimaan tukeutuen *diskurssintutkimuksen* tarjoamaan metodologiaan. Diskurssintutkimus on parempi nimitys kuvaamaan tätä usein multimodaalista analyysia, koska *diskurssianalyysi* on mielletty kauan pitkälti vain metodityökaluksi, kun taas diskurssintutkimus antaa kuvan laajemmasta kulttuurin näkökulmasta. (Hjelm 2021, 8–9; Moberg 2022, 18–19.) Tutkimuskysymykseni ohjaavat televisiosarjojen analysointia kysymään ”mitä niissä tehdään ja mitä niillä tehdään” (Potinkari, Raippalinna & Turunen 2022, 332, 337, 343). Toisin sanoen olen kiinnostunut analyysissani siitä, miten uskonnon ja queerin suhdetta käsitellään televisiosarjoissa.

Diskurssintutkimusta on käytetty analysoimaan hyvin erilaisia aihealueita. Esimerkiksi diskursseja runsaasti tutkinut Eero Suoninen on tarkastellut sitä, miten perheenäitien arkea kuvataan ja mitä seurauksia tällä kuvaamisella on (Suoninen 2016c). Samankaltaista tutkimusta on tehty myös kulttuurien tutkimuksen rintamalla, jossa tutkimuskohteiksi on noussut esimerkiksi heteroseksuaalisen parisuhteen kulttuuristen mallien rakentuminen ja etnisten kategorioiden ryhmittely (Potinkari, Raippalinna & Turunen 2022, 334–336, 339).

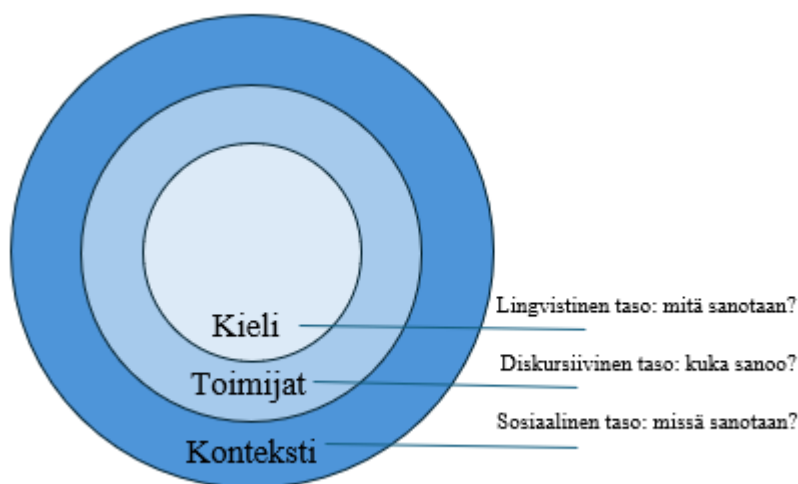
Käytännössä tutkielmani analyysivaihe jakautui useampaan alavaiheeseen. Ensinnäkin työssäni kuvallista videomateriaalia on paljon, joka on vaatinut minulta useampaa sarjojen katselukertaa ja kokonaisaineiston rajaamista niihin kohtauksiin, jotka ovat tutkimuskysymyksieni suhteen keskeisiä (kts. Liite 2 ja Liite 4). Tämän vaiheen olen aloittanut sillä, että olen katsonut kummankin sarjan kaikki jaksot samalla tehden muistiinpanoja jaksojen yleisistä teemoista ja hahmottaen itselleni, minkälaista sisältöä sarjat pitävät sisällään. Toisen katselukerran aikana olen rajannut tutkimuskysymyksieni ohjaamana tietyt keskeiset teemat, joita olen seurannut tarkemmin ja kirjannut hyvin tarkasti ylös. Tällaisia teemoja, jotka olen erottanut muusta videoaineistosta ovat olleet: 1) yksin uskuntoon, 2) yksin queeriin ja 3) uskuntoon ja queeriin liittyvät kohtaukset. Jo tässä vaiheessa olen kirjoittanut ylös jo alustavaa analyysiani koskien sarjojen rakentamia diskursseja. Tämän vaiheen pituus oli noin kuusi viikkoa yhteensä.

Diskurssintutkimuksen keinoilla aineistosta nostetaan toistuvia elementtejä. Tämän avulla muodostuu ymmärrys siitä, kuinka tämä toistuvuus⁸ rakentaa ja merkityksellistää tiettyjä ilmiöitä. (Moberg 2022, 18–19.) Näitä elementtejä olen lähtenyt ryhmittelemään kriittistä diskurssianalyysia kehittäneen Norman Fairclough'n kolmiulotteisen kriittisen diskurssianalyysin kehikon (Kuva 1) avulla. Nimensä mukaisesti tämä analyysikehikko on kolmiosainen ja se etenee hyvin yksityiskohtaiselta tasolta yleiselle tasolle. Näitä tasoja ovat kieli, toimijat ja konteksti.

Ensimmäinen näistä tasoista on niin sanottu lingvistinen taso eli se on kiinnostunut kielestä kuten siitä miten asioita kuvaillaan ja esimerkiksi mitä sanavalintoja tai metaforia käytetään. Omassa työssäni esimerkiksi sanavalinnat, joita henkilöahmot käyttävät sekä niiden merkitykset ja tunnepuoli, menevät tähän tasoon. Tämän lisäksi lasken omassa työssäni tähän myös toiminnan, johon ei välttämättä liity sanallista kieltä, mutta sen sijaan esimerkiksi nonverbaalia viestintää, symboleja tai pukeutumiseen liittyviä tekijöitä. Toinen tasoista on diskursiivinen, joka sen sijaan tulkitsee sitä, kuka tätä kieltä käyttää. Onko kyseessä esimerkiksi uskonnollinen queer-henkilö, pelkästään uskonnollinen tai queer-hahmo vai sittenkin joku aivan muu? Kyse on siis diskursiivisten käytänteiden tuottamisesta, jakamisesta

⁸ Kts. performatiivisuudesta tämän tutkielman sivuilta 25–26.

ja kuluttamisesta. Kolmantena tasona on sosiaalinen ja kulttuurinen ulottuvuus, joka pyrkii selittämään aineiston suhdetta sen laajempaa kontekstiin, kuten aikaan ja paikkaan sekä näiden mukana kulkeviin sosiaalisiin käytänteisiin. (Fairlough 2013 [1995], 73–77.) Tässä kohtaa olen ollut kiinnostunut esimerkiksi siitä, ovatko esille nousevat diskurssit niitä diskursseja, joita tosielämänkin puheessa toistetaan. Toisaalta tämän tason suhteen huomioin myös sen, missä sarjan sisäiset toimijat tätä puhetta ja toimintaa toistavat. Mihin aikaan ja paikkaan diskursiivinen puhe sijoittuu sekä missä konkreettisissa tilanteissa sarjan sisällä puhetta luodaan? Onko kyse esimerkiksi kirkosta, työpaikasta tai kodista?

Kuva 1 Fairclough'n kolmitasoinen analyysikehikko.

Analyysin kirjoitusvaiheen olen aloittanut sillä, minkälaisiksi uskonnon ja queerin kategoriat erillisinä toisistaan on rakennettu sarjoissa. Tämän jälkeen olen ryhmitellyt näitä toistuvien elementtien tasoja. Olen ottanut konkreettisia kohtauksia esimerkeiksi tukemaan havaintojani. Näihin havaintoihin olen liittänyt teoreettista pohdintaa erityisesti työni keskeisten käsitteiden näkökulmasta koskien esimerkiksi identiteettien toiseuttamista, representaatioiden stereotyyppisiä ulottuvuuksia ja erityisesti sitä, minkälaisiksi diskurssit näiden myötä ovat muodostuneet kokonaisuudessaan. Olen myös tässä vaiheessa reflektoinut aiempien tutkimusten tuloksia omaan havaintoihini.

Aineiston analyysini olen jakanut kolmeen vaiheeseen, joista ensimmäinen suuntautuu tunnistamaan sarjan rakentaman kuvan uskonnoista. Tässä vaiheessa analyysia seulon kaiken sarjan uskontoaineksen, joka merkityksellistää uskontodiskursseja. Yhdessä näistä

elementeistä rakennan kokonaisvaltaisen kuvan siitä, miten sarja hahmottaa uskonnon roolin maailmassa eli vastaan ytimekkäästi, miten uskonto näkyy sarjoissa ja minkälaista kuvaa niistä piirretään. Tämän jälkeen teen saman queerin käsitteelle. Myös nämä vaiheet noudattavat Fairclough'n jakoa, koska kyse on ennen kaikkea uskonnon diskursseista ja queerin diskursseista.

Tämän yleisen uskonto- ja queer -katsauksen jälkeen tarkennan siihen, minkälaisia erilaisia queerin ja uskonnon yhteisiä diskursseja sarjan sisällä käsitellään eli vastaan tutkimuskysymyksiini. Pääanalyysia ohjaa sama Fairclough'n kolmitasoinen analyysikehikko, mutta aiemmista luvuista poiketen kuljetan kieltä, toimijoita ja konteksteja joustavasti mukana enkä lajittele sisältöjä kolmeen erinäiseen alalukuunsa. Syynä tälle päätökselle on se, että lopulta näiden kolmen erottaminen toisistaan ei ole kovinkaan helppoa ja ei oikeastaan mielekästäkään. Käsitelen ensin *Sex Education* -sarjan ja sitten *The Bold Type* -sarjan. Vedän yhteen yhteisiä piirteitä sarjoista varsinkin *The Bold Typen* käsittelyn kohdalla.

3.3 Tutkimusetiikka

Ennen analyysiin siirtymistä kuitenkin tuon esille vielä joitakin tutkimuseettisiä huomioitani ja ennako-oletuksiani. Työni sitoutuu ennen kaikkea hyviin tieteellisiin käytäntöihin, kuten siihen, että työ on tehty huolella, kunnioitan muiden tutkijoiden töitä ja tuon esille valintani avoimesti (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023). Tutkimusaineistoni on julkista materiaalia ja koska työni suuntautuu televisiosarjojen temaattiseen puoleen, eivät tekijänoikeudet muodostu haasteeksi työn suhteen (Turtiainen & Östman 2009, 338, 346). Tällöin tutkimuseettiset kysymykset kääntyvät kuitenkin ennen kaikkea minuun tutkijana. Joitakin tällaisia eettisiä pohdintoja liittyy esimerkiksi aineiston analysointiin, omaan tutkijajäsenyyteen ja käyttämäni kieleen.

Varsinkin diskurssintutkimuksen kannalta huomioon on keskeistä ottaa se, että tutkijana teen aivan samaa kuin myös kulttuuriset toimijat: kirjoitan, puhun ja täten rakennan maailmaa tietynlaiseksi (Juhila 2016b, 411–412). Toiminnallani, kuten sillä miten käytän uskonnon kategorioita tai sillä, miten olen rajannut aineistoni, vahvistan tiettyä kuvaa todellisuudesta

samalla rajaten jotakin toista pois. Kuten olemme huomanneet, diskurssit eivät ole koskaan aivan täysin neutraaleja ja välillä on jopa vaikea hahmottaa mihin merkityssystemeihin sitoudumme (Potinkari, Raippalinna & Turunen 2022, 332). Tutkijana en pääse täysin irti kulttuurisesta kontekstistani tai siihen liittyvistä merkitysjärjestelmistä, mutta voin silti reflektoida näitä parhaani mukaan (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 39; Suoninen 2016b, 238).

Esimerkiksi tätä tutkimusta ohjaa hyvin länsimainen merkityssystemi, joka voi asettaa esteitä muun muassa tutkimustulosten soveltamiselle muissa maantieteellisissä konteksteissa. Muun muassa käsitteet, kuten queer, ja toisaalta lähestymistavat, kuten se mitä queer tarkoittaa eri paikoissa tai tunnustetaanko tällaista identiteettiä ollenkaan, voivat erota. (Moberg, Sjö & Lövheim 2020b, 18.) Myös työn tekijänä kuulun varsin hyväosaiseen, korkeasti koulutettuun, nuoreen, valkoiseen ja demokraattisessa hyvinvointivaltiossa elävään enemmistöön. Työlleni keskeisten identiteettikonstruktioiden suhteen identifioidun cis-sukupuoliseksi naiseksi, queeriksi ja uskonottomaksi. Toisaalta oman tutkijaposition häivyttämisen mahdottomuuden lisäksi, voi tämän position häivyttämisen yrittäminen olla myös vahingollista. Tutkimus voi esimerkiksi sortua nopeasti tutkijan nihilismiin eli arvovapauteen ja positivismiin eli siihen, että vain objektiivisesti mitatun tiedon nähdään olevan oikeaa tietoa (Juhila 2016b, 440.)

Oma positioni tutkijana voi ohjata selkeästi myös televisiosarjojen kohtausten tulkintaa. On esimerkiksi mahdollista, että joku toinen saattaa lukea samaa kohtausta aivan eri tavalla. (Juhila 2016b, 412–413.) Esimerkiksi tutkimusongelmani tai emansipatoriset eli muutokseen suuntaavat pyrkimykseni voivat vaikuttaa siihen, miten aineistoa luen. Huomaan muun muassa sen, että samalla kun pohdin miten todellisuutta rakennetaan sarjoissa, mietin myös kuinka tätä voitaisiin muuttaa. Työtäni eteenpäin on vienyt koko tutkimusprosessin ajan tietynlainen vaiennettujen äänien esilletuomisen pyrkimys. (Juhila 2016b, 418–423.) Samalla tavalla kuin kulttuurinen kontekstini, myös arvoni siis ohjaavat työn tekoa vaikka pyrkimyksenäni on huomioida ennen kaikkea aineistosta nouseva monimuotoisuus (Juhila 2016b, 423–430).

Tällainen omien ennakko-oletusten ja position reflektointi on tärkeää varsinkin tutkittaessa uskontojen epätasa-arvoisia käytänteitä (Kupari & Tuomaala 2015, 162). Toisaalta se on myös keskeistä, koska uskontojen lisäksi keskiössä ovat queer-ihmiset, joiden asema maailmalla on vieläkin hyvin vaikea. Kummankin näistä ryhmistä asema on ollut kauan väärinymmärretty. Siksi minun on syytä lähestyä aineistoani ja siihen liittyviä teemoja tietynlaisella sensitiivisyydellä. Muun muassa käyttämäni kielen tarkempi reflektointi on tarpeen varsinkin kun kyse on diskursseista, joita tutkin. Wilcox on kirjoittanut, että queeria kuin myös uskontoa koskevissa termeissä on paljon sisäänrakennettua latautuneisuutta. Ne voivat olla yhteisön ulkopuolelta tulevia etic-termejä, loukkaavia tai mahdollisesti vahingollisesti vanhentuneeseen lääketieteeseen painottuvia sanavalintoja. Termejä on paljon ja ne ovat muuttuvia, mikä luo haasteita tutkimukselle. (Wilcox 2020, 2, 11, 22–23.) Tämän takia olen pyrkinyt käyttämään ennen kaikkea samoja identiteettikategorioita kuin televisiosarjojen representaatioissa henkilöahmot ovat käyttäneet.

4 Sex Education

4.1 Uskonnon rakentuminen Sex Educationissa

Kuva uskonnon kategoriasta piirtyy moninaiseksi *Sex Educationissa* vaikka uskonto ei olekaan sarjan ensisijainen teema. Tässä aluvussa tarkastelen tiiviisti sitä, minkälaiseksi sarjan uskontokehys rakennetaan. Käytän myös tässä Fairclough'n analyysikehikkoa eli käsittelen ensin kieltä, sitten toimijoita ja viimeiseksi kontekstia. Uskonnon kategorian rakentuminen on tärkeä taustahuomio, jotta voimme ymmärtää uskonnon ja queerin kohtaamisia. Vaikka uskonto linkittyy sarjassa enimmäkseen länsimaiseen uskontokuvaan, kuten kristinuskoon, nähdään uskonnollista tematiikkaa jonkin verran myös islamin uskosta ja monista itämaisistä uskonnoista, kuten hindulaisuudesta ja buddhalaisuudesta. Esimerkiksi eräs sarjan jaksoista (K2: J3) alkaa kohtauksella, jossa yksi sivuhenkilöistä harjoittelee perinteistä hindulaista tanssia, ja monissa jaksoissa näemme taustahenkilöillä muun muassa hijabeja.

Uskontoon liittyvät kohtaukset keskittyvät enimmäkseen Ericin hahmon ympärille. Näitä käsittelen tarkemmin myöhemmässä luvussa. Henkilöhahmoilla on heidän tarinaansa eteenpäin kantavia teemoja. Esimerkiksi Otisille tämä on masturboinnin ja seksin kanssa kamppaileminen, Ericin kiusaajalle Adamille vaikeat perhesuhteet ja Ericille taas uskonnon sekä queerin navigointi. Kuitenkin myös Ericin tarinan ulkopuolella katsoja näkee paljon uskontoon liittyviä kohtauksia.

Kieli – erityisesti henkilöhahmojen välinen puhe – merkityksellistää sarjan uskontodiskurssia. Yksi keskeisimmistä kohtauksista (K1: J3) sijoittuu heti ensimmäisen kauden alkuun. Tämä kohtaus on merkityksellinen, koska se tuo esille nopeasti uskontojen sisäisen moninaisuuden. Kohtauksessa Otis on tullut Maeven tueksi aborttiklinikalle, jonka pihassa he kohtaavat kaksi nuorta kiihkeältä vaikuttavaa abortinvastaista pro-life protestoijaa. Protestoijat esitetään vihamielisinä, mutta toisaalta kuvausta ei jätetä siihen. Vaikka he toteavat Maeven palavan helvetissä, toisaalta he myös kertovat muiden ihmisten vihamielisydestä itseään kohtaan ja kutsuvat Otisin istumaan kanssaan. Kohtauksessa siis suhtautuminen oman uskonnon ulkopuolisiin henkilöihin, tässä tapauksessa Otisiin ja Maeveen, kuvataan hyvin vaihtelevana.

Myöhemmin myös protestoijien uskonnollista vakaumusta avataan lisää kun protestoijat päätyvät puhumaan Otisin kuullen esiaviollisesta seksistä, jota he pitävät syntinä. Kuitenkin toinen protestoijista toteaa, että hän eli ennen kirkkoon liittymistään hyvin ”erilaista elämäntyyliä”. Tällä hän viittaa siihen, kuinka itse on osallistunut asioihin, jotka nyt kokee syntinä. Otis ja naisprotestoija siirtyvät puhumaan kahdestaan ja heidän keskustelunsa kääntyy siihen, kuinka protestoijalla on ollut myös kokemusta naisten kanssa seksuaalisessa suhteessa olemisesta. Tämän jälkeen hän pian kuitenkin toteaa, että usko seksin olevan vain naisen ja miehen välinen pyhä toimitus. Otis toteaa tähän, että väärin tekeminen on normaalia ja että Jeesus opetti anteeksiannosta. Kohtaus päättyy siihen, kun Otis kysyy mitä abortin tehnyt ystävänsä voisi tarvita kaupasta ja protestoija toteaa, että aurinkovoidetta helvettiä varten. Myös huumoria käytetään runsaasti käsittelemään vaikeitakin uskontoihin liittyviä moraalisia kysymyksiä ja toisaalta kyseenalaistamaan uskonnon kategorian käyttöä (Wilcox 2018, 3, 14).

Tällä kyseisellä kohtauksella olisikin ollut valta esittää uskonto yksin nykyaikaisten arvojen vastustajana ja uhkaavana toimijana, mutta sen sijaan kohtaus luo näistä protestoijista ja heidän elämästään moniulotteisemman kuvan. Myös he kokevat ilkeältä ja heillä on kokemuksia erilaisestakin elämästä. Vaikka sarja luo tässä kohtaa kuvaa Otisista aborttioikeuksia kannattavana, ja näistä protestoijista – helposti heidän koko uskonnostaan – näitä oikeuksia vastustavana, ei kohtaus ole mustavalkoinen. Se ei esimerkiksi tue Padvan havaintoa siitä, että visuaalisessa kulttuurissa kirkkojen vihamielisyyttä kuvattaisiin ylikorostuneesti (Padva 2012, 422). Kyse on siis perinteisen uskontoa yksin problematisoivan valtakurssin sijaan uskontojen sisäistä moninaisuutta kuvaavasta vastadiskurssista.

Myös muunlaisia uskonnon moninaisuutta korostavia kohtauksia on sarjassa. Esimerkiksi myöhemmin sarjassa (K2: J7) Ericin ensimmäinen poikaystävä Rahim tulee hänen kanssaan kirkkoon. Siellä ollessaan Ericin sisar kysyy Rahimilta, että käykö Rahim kirkossa, koska ajatteli hänen olevan muslimi. Rahim kuitenkin kertoo, että hän ja hänen perheensä ovat ateisteja. Ericin toinen sisarista liittyy keskusteluun kysyen, mikä ateisti on. Henkilöhahmot käyvät avoimen hyväksyvän dialogin omista maailmankatsomuksistaan, mitä varsin harvoin nähdään televisiossa.

Kolmannella kaudella (K3: J3) vielä kaksi henkilöahmoa, Cal ja Jackson, käyvät selkeän uskontoon viittavan keskustelun. Kohtauksessa Cal kysyy Jacksonilta, onko tämä uskonnollinen, koska ei halua käyttää huumeita. Vaikka kohtaus jää siihen, kun Jackson vastaa, että hän ei ole uskonnollinen, voidaan tämän kohtauksen nähdä luovan jälleen tietynlaista kuvaa uskonnosta sarjan sisäisessä maailmassa. Tässä kohtauksessa henkilöahmot ymmärtävät uskonnon jonakin heidän näkökulmastaan elämää negatiivisesti rajoittavana. Tämä tuo esille tutkimuksissa havaitun huomion siitä, kuinka uskonnon kategoriasta ammentaviin termeihin ja niihin liittyviin ilmiöihin keskittyy paljon latautuneisuutta, jota harvoin lähdetään purkamaan (Wilcox 2020, 2).

Myös uskonnon kategoriaan viittaava tavallinen kielenkäyttö on yleistä sarjassa. Vaikka tähän kielenkäyttöön ei kiinnitetä erityisemmin huomiota, se kulkee koko ajan taustalla sarjassa ja luo tietynlaista uskontodiskurssia (Taira 2021, 41). Uskontoa käytetään muun muassa useissa huudahduksissa sekä kiroilussa. Muun muassa ilmauksia ”saarnata”, ”paholaiset helvetistä” ja ”helvetti” sanoja käytetään usein kiroillessa tai manatessa huonoa onnea. Englannin kielestä tutut huudahdukset, joissa viitataan kristilliseen Jumalaan; ”oh my God”, ”for God’s sake”, ”God no”, ”thank God” ja ”For the love of God”, tai Jeesukseen, kuten ”Jesus Christ” toistuvat melkein jokaisessa jaksossa.

Tässä samassa kielenkäytössä viitataan myös esimerkiksi laajasti muihin uskonnollisiin perinteisiin usein tukeutuen yleiseen kuvaan uskonnoista tai jopa uskonnollisiin stereotyyppioihin. Esimerkiksi sarjan alussa (K1: J2) Eric vitsailee Otisin solmiosta, että hän näyttää ihan mormonien lähetystyöntekijältä. Myöhemmin samassa jaksossa Otis puhuu vessakopista toiseen vessakoppiin, jonka suhteen viitataan katoliseen synnintunnustukseen. Otis toteaa vessakopista poistuessaan, että ei ole mikään pappi. Myöhemmällä kaudella (K2: J1) muun muassa koulutarkastaja pilailee, että toivottavasti seuraava asia, joka koulussa menee pieleen, ei ole kreationismin opettaminen. Eräässä kohtauksessa (K3: J2) viitataan taas buddhalaisuuteen puhuttaessa mielen rauhallisuudesta. Näiden lisäksi puheessa esiintyy myös ilmauksia, kuten ”positiivisuus kultti” (K3: J2) ja ”Pelastaja” (K4: J1 ja K4: J3). Sarjassa usein uskontoa siis käytetään selkeänä huumorin keinona, jolloin todellista yhteyttä uskontoon ei tunnisteta. Tässä kyse ei ole siis Wilcoxin mainitsemasta uskonnon kategorian haastamisesta vaan sen sijaan kategorian laittamisesta syrjään (Wilcox 2018, 3, 14).

Toimijoina siis uskontoon liittyvää puhetta tuottavat sarjassa erityisesti nuoret, kuten Otis, Cal ja Rahim. Kieltä käyttävät siis ennen kaikkea ei-uskonnolliset toimijat, mutta myös jotkut uskonnolliset henkilöt, kuten aborttia vastustavat nuoret. Toimijoita kuvataan monipuolisina. Toisaalta myös aikuiset, kuten koulun henkilökunta tai myöhemmin käsiteltävä Ericin seurakunta tai perhe merkityksellistävät uskontopuhetta.

Tämä puhe painottuu ennen kaikkea länsimaiseen 2000-luvun kehykseen: Britanniaan, johon sarja sijoittuu. Toisaalta konkreettisina puheen paikkoina sarjassa toistuvat esimerkiksi koulu ja kirkko sekä vaihtelevasti muut paikat kaupungilla. Vastakohtaa tälle länsimaiselle puheelle luodaan kolmannella kaudella, kun Eric matkustaa Nigeriaan. Selkeä konservatiivisempi suhtautuminen uskontoon tulee esille. Esimerkiksi nigerialaiset häät (K3: J6) luovat tätä kuvaa. Toisaalta myös muut sarjan rituaalit muodostuvat keskeiseksi uskontoa merkityksellistäväksi kontekstiksi. Häiden lisäksi sarjassa nähdään muun muassa kristillinen kaste (K4: J8), joka keskittyy Ericin tarinan juoneen. Kuitenkin myös maallisia – jotakin sarjan uskontokuvasta kertovia rituaaleja – on havaittavissa sarjassa. Muun muassa viimeisellä kaudella (K4: J6) katsoja pääsee osaksi ei-uskonnollisia hautajaisia Maeven äidin menehtyessä äkillisesti. Myöhemmin Maeve saa äitinsä tuhkat enkeliuurnassa. Viimeisellä kaudelle keskittyy myös kohtaaminen (K4: J2), jossa koulun pihalla oppilaat ovat pukeutuneet mustaan ja kokoontuneet pöydän äärelle, jossa on valokuva Abbista sekä Romanista yhdessä ja palavia kynttilöitä. Tämän manifestointirituaalin tarkoituksena on lähettää positiivisia tunteita, jotta koulun suosikkipari Abbi ja Roman pysyisivät yhdessä.

Sex Educationin uskontokuvasta voidaan todeta siis ainakin muutama asia. Ensinnäkin kielen suhteen kiinnostavaa on se, että uskontoja ei hahmoteta yksin aiemmin tunnistetun uskontojen ongelmadiskurssin kautta, jolloin uskonto näyttäytyisi yksin pinnallisena ja ongelmallisena (Sjö 2015, 26). Sen sijaan esille tuodaan elettyä uskontoa, joka ei selvästi mene aiemmin ehdotettuihin jäykkiin kategorioihin, kuten ”konservatiivinen” tai ”liberaali”. Uskontoa ei tuoda eksplisiittisesti aina esille, mutta silti useat ilmaisut esimerkiksi kielessä viestivät tietystä uskonnon kategorian käytöstä, joka on vakiintunut arkiseen kieleen (Taira 2021, 41). Näitä ilmauksia ei mietitä sen tarkempaa ja niiden uskonnollista taustaa ei välttämättä edes tunnusteta. Sarjassa nuoret tuottavat moninaista puhetta, joka ei selkeästi tue vain yhtä kuvaa uskonnoista. Tämä puhe sijoittuu ennen kaikkea eurooppalaiseen, länsimaiseen

uskontokehyykseen. Vaikka keskiössä on selvästi kristinusko, saavat myös muut uskonnolliset kuin myös ei-uskonnolliset katsomukset jonkin verran tilaa sarjassa. Uskonto on siis integroitunut osaksi *Sex Educationin* maailmaa tavalla, joka heijastelee tapaa, jolla uskontoa todellisuudessakin käytetään.

4.2 Queerin rakentuminen *Sex Educationissa*

Samalla tavalla kuin uskontojen kirjo, myös queer-identiteettien kirjo on moninainen. Samalla tavoin kuin aiemmassa alaluvussa, tässä kohtaa käsittelen sarjan queeria kielen, toimijoiden ja kontekstin kautta. Sarja tuo esille muun muassa panseksuaalien, aseksuaalien ja muunsukupuolisten ihmisten kokemuksia, jotka ovat kauan aikaa hautautuneet homorepresentaation alle (Yip 2010, 36). Toisaalta myös sarjan keskeisin queer-representaatio keskittyy homoksi identifioituvaan henkilöhahmoon. Kuten uskonnollinen representaatio, myös sarjan queer-representaatio keskittyy selkeimmin Ericin hahmon ympärille vaikka myös muita queer-hahmoja esiintyy sarjassa runsaasti.

Queeria, joka kauan on kuvattu jonakin toisena, pyritään selkeästi normalisoimaan sarjan puheessa (Linjakumpu 2015, 123). Henkilöhahmojen identiteetit ovat joustavia ja selkeitä eroja ei luoda hetero- ja queer-henkilöiden välille. Queeriin liittyvät parisuhteet, ihastukset, treffeillä käynti ja intiimiys, kuten suutelu tai tunteista puhuminen, tapahtuvat samalla tavalla kuin sarjan heterosuhteissa. Tätä varsinkin Butlerin tutkimaa identiteettien performanssia rakennetaan muun muassa puheessa ja pukeutumisessa (Butler 2002 [1990], xv, xxii). Esimerkiksi Ericille pukeutuminen on vahva tapa osoittaa hänen seksuaalisuuttaan ja ensimmäinen asia mitä hän koko sarjan aikana sanoo liittyy hänen seksuaalisuuteensa. Kuitenkaan queeria ei nosteta alustalle, vaan se on joustava osa muuta juonta.

Vaikka sarja pyrkii selvästikin normalisoimaan seksuaalisuuteen ja sukupuoleen liittyviä moninaisia identiteettejä, ei sarjan rakentama kuva queerista ole yksin vain positiivisuutta korostava ja ongelmaton. Kuten aiempi tutkimus on osoittanut, queer on ollut kauan jotakin, mikä on saanut toisen aseman visuaalisessa kulttuurissa (Linjakumpu 2015, 116–117). Myös *Sex Educationissa* queerin liittyvää puhetta tuottavat ensisijaisesti Eric ja muut seksuaali- ja

sukupuolivähemmistöihin kuuluvat henkilöahmot. Toisaalta päähenkilön Otisin ja muiden sivuhenkilöiden suhteet vahvistavat heteronormatiivista tulkintakehystä. On vaikeaa vastata kysymykseen siitä, luoko sarja eroja toiseuttamisella, sillä sarjalla on myös hyvin vakaa pohja kaikkien identiteettien esittämisessä.

Monien eri toimijoiden avulla käsitellään myös erinäistä syrjintää ja vihamielisiä asenteita, joita queer-ihmiset kohtaavat. Tätä toimijoiden tuottamaa puhetta rakennetaan uskonnon tavoin erityisesti koulun kontekstissa. Esimerkiksi kolmannella kaudella esille nostetaan koulun kaksi muunsukupuolista oppilasta, jotka koulu ohittaa täysin puhuttaessa kouluasuista ja sukupuolineutraaleista vessoista. Varsinkin Ericin hahmon käytetään käsittelemään homofobiaa ja esimerkiksi oman seksuaalisuuden salailua. Eric ei muun muassa uskalla pukeutua perheensä edessä kuten haluaisi ja varsinkin isän negatiiviset reaktiot Ericin asuihin värittävät ensimmäisten kausien juonta. Perheen lisäksi yhteiskunnan negatiiviset asenteet tulevat myös esille. Esimerkiksi Ericin pukeuduttua syntymäpäivänään näyttävästi korkokenkiin ja meikkiin, hän tulee ahdistelluksi ja pahoinpidellyksi kadulla (K1: J5). Ericin perheen matka Nigeriaan kolmannella kaudella rakentuu melkein yksin maan homovastaisten asenteiden käsittelyn varaan.

Henkilöahmot siis myös tiedostavat esimerkiksi homofobian ja reagoivat siihen. Identiteettejä ei esitetä yksioikoisesti positiivisina ja hyväksytyinä, koska sellaisia ne eivät ole tosielämässäkään usein. Toisin sanoen näitä tosielämän ongelmia, kuten inklusiivisten rakenteiden puutetta ja syrjintää käsitellään sarjassa eksplisiittisesti. Mikä sarjassa kuitenkin on keskeistä, on se, että se selkeästi leimaa nämä tosielämän ilmiöt moraalisesti ongelmallisiksi ja ohjaa katsojaa puolustamaan queer-henkilöhahmoja näissä tilanteissa.

4.3 Kristitty homo

4.3.1 Eric sekä hänen perheensä uskonnon ja queerin päätoimijoina

Ericin uskonnollista queer-identiteettiä sekä kristittynä että homona rakennetaan monin eri tavoin. Käsittelen seuraavaksi osissa suhteellisen kronologisessa järjestyksessä, minkälaisia uskonnon ja queerin diskursseja hänen henkilöahmonsa pohjalta nousee sarjassa. En noudata

selkeää jakoa kieleen, toimijoihin ja konteksteihin, koska usein nämä risteävät selkeästi toistensa kanssa ja koen mielekkäämpänä käsitellä niitä kokonaisuutena. Linkitän kuitenkin kaikki havaintoni näihin kolmeen kategoriaan ja lopussa käsittelen niiden luomaa yhteiskuvaa. Aloitan käsittelyn Ericin toimijuuden tarkastelulla ja käsittelen samalla myös toista keskeistä diskurssitoimijaa: Ericin perhettä. Käsittelen sarjan alun jaksoja, joissa vielä uskonto ja queer ovat selkeästi erillä Ericin identiteetissä.

Keskeistä on se, että Ericin henkilöhahmon representaatio kehittyy kausien mittaan uskonnottomasta queer-henkilöstä uskonnolliseksi queer-henkilöksi. Kyse on siis nuoren henkilön identiteetin kehittymisestä (Dahl 2011, 3). Hänen identiteetissä yhdistyy ajoittain negatiivisuutta, mutta ennen kaikkea positiivista identiteetti-integraatiota mitä pidemmälle tuotantokausissa edetään. Sarjan ensimmäisissä jaksoissa uskonto ei tule mitenkään ilmi Ericin identiteetistä, mutta hänen seksuaalinen suuntautumisensa tulee heti selkeästi esille (K1: J1). Muun muassa ensimmäinen asia, jota katsoja näkee Ericin sanovan liittyy Otisin äidin poikaystävänsä ulkonäön kommentointiin ja ihastuksista puhumiseen. Kielen ulottuvuus ei siis heti aluksi heijastele uskonnon ja queerin yhteistä diskurssia.

Ericistä luodaan heti alusta alkaen (kts. K1: J1) kuvaa tavanomaisena teininä, joka pitää hauskaa parhaan ystävänsä Otisin kanssa ja esimerkiksi meikkaa salaa perheeltään. Henkilöhahmoa ruvetaan rakentamaan alusta asti jo moniulotteiseksi. Ensimmäinen kuva, jonka katsoja hänestä saa, on iloinen, vitsaileva ja itsevarma nuori mies, joka tykkää pukeutua värikkäisiin vaatteisiin. Kuitenkin sarja kääntää nopeasti tämän kuvan pääläelleen Ericin saapuessa kesän jälkeen kouluun, jossa häntä pidetään kummallisena ja poikkeavana. Hän ei ole suosittu ikätoveriensä keskuudessa. Ericiä koulussa kiusaa Adam-niminen poika, joka muuttaa nopeasti katsojan kuvan Ericin hahmosta. Iloisen maskin alla on itsestään epävarma surullinen poika, jota on kiusattu viimeiset neljä vuotta. Kuitenkin tästä kiusaamisesta kysyttäessä, pyyhkäisee Eric päälle jälleen itsevarmuutensa. Jo sarjan alku välttää sitä, mihin monet sarjat sortuvat: sen, että henkilöhahmon esimerkiksi uskonnollisesta identiteetistä tai seksuaali-identiteetistä tehtäisiin koko henkilön persoonallisuus. Rossin sanoja mukaillen kyse ei ole niin sanotusta ”kiintiöhomosta” (Rossi 2015, 24). Sen sijaan representaatio nuoresta tummaihoisesta homoksi identifioituvasta pojasta, jolle uskonto on jotakin tuttua, mutta taakse jätettyä tässä kohtaa sarjaa, on realistista.

Vasta ensimmäisen kauden kolmannessa jaksossa (K1: J3) uskonto tuodaan mukaan representaatioon. Kyseisessä hyvin neutraaliksi rakentuvassa kohtauksessa Eric keskustelee Otisin äidin kanssa uskonnosta. Eric kertoo muun muassa Jeanille, että lauloi ennen lähellä sijaitsevan kirkon kuorossa, mutta lopetti uskomasta Jumalaan. Tästä Eric ei puhu sen enempää jättäen useita eri kysymyksiä ilmaan. Katsojalle käy kuitenkin ilmi, että uskonnollinen identiteetti ei ole läsnä sarjan alussa ja tämä ei tunnu haittaavan Ericiä.

Kuitenkin jo hyvin varhaisessa vaiheessa myös uskonnon ja queerin kohtaamisia aletaan rakentaa tiiviisti osana Ericin toimijuutta. Ensimmäisen kauden alussa (K1: J3) koulusta eräs tyttö, Lily, tulee käymään Ericin kotona, jolloin katsoja pääsee tutustumaan myös Ericin perheeseen. Tästä perheestä tulee myöhemmin keskeinen diskursiivista kieltä ylläpitävä merkityssysteemi. Eric identifioi itsensä ensimmäistä kertaa selkeästi termillä homo (gay). Samalla kuitenkin, mikä on keskeistä representaation kannalta, on se, että näemme Ericin huoneen seinällä kuvan mustasta Jeesuksesta. Eric ja Lily käyvät pohtivan keskustelun Jeesuksen ihonväristä. Ericin huoneesta muodostuu sarjan mittaan keskeinen konteksti, joka heijastelee Ericin identiteettiä. Myöhemmillä kausilla näemme esimerkiksi tämän Jeesuksen kuvan vieressä uuden queer-aiheisen julisteen (K2: J4). Tästä Jeesuksen kuvasta muodostuu myös tärkeä osa Ericin tunteiden reflektointia. Esimerkiksi viimeisellä kaudella (K4: J1) Eric saa kaveripyynnön uuden koulun suositulta oppilaalta Abbilta. Eric on selkeästi tästä innoissaan ja nostaa katseensa sänkynsä yläpuolella olevaan Jeesuksen kuvaan ja kiittää ääneen mustaa Jeesusta.

Tämä kohtaus (K1: J3) Lilyn kanssa jatkuu siten, että Eric kertoo Lilylle tykkävänsä pukeutua ja meikata, johon he yhdessä sitten ryhtyvät. Pian keskustelu kääntyy homopornoon, jota katselemasta Ericin isä löytää nuoret. Isän reaktio on selkeän negatiivinen ja hän käskee Ericin aikuistua. Tämä asettaa lähtökohdan seuraavien jaksoiden uskonnollisen identiteetin ja queer-identiteetin kriisille. Samalla jaksossa luodaan selkeää kontrastia samassa jaksossa tapahtuvan aborttiklinikan kristittyjen protestojien ja Otisin keskustelun sekä Erin kristityn perheen ja Ericin välillä koskien homoutta. Kohtaukset vaihtelevat vuoroittain, joten helposti tulkinnaiksi syntyy se, että protestojien negatiivinen suhtautuminen homouteen kehystää Ericin identiteettiä, jota tässä kohtaa määrittelee pitkälti yksin seksuaalinen suuntautuminen.

Erityisesti uskonnollisesta perheestä muodostuu Ericin rinnalla toinen keskeinen toimija, joka haastaa homoidentiteettiä ainakin ensimmäisillä kausilla. Esimerkiksi ensimmäisellä kaudella (K1: J5) Eric pukeutuu suositusta queer *Hedwig and Angry Inch* -musikaalista tutuksi hahmoksi laittaen peruukin, meikkiä, lyhyet shortsit ja glitterisen farkkutakin. Isä näkee tämän asun ja käskee Ericiä vaihtamaan sen. Tämä viestittää Ericille, että hänen tapaansa ilmaista itseään pukeutumisen avulla ei hyväksytä. Myöhemmin jaksossa Eric tulee ahdistelluksi ja pahoinpidellyksi tässä asussa. Eric ei halua mennä kotiin pahoinpitelyn jälkeen, mikä vahvistaa kuvaa tästä konfliktista. Myöhemmin Ericin perheestä kuitenkin rakentuu Dahlin kuvaama identiteetti-integraatiota tukeva järjestelmä (Dahl 2011, 40).

Tunteet ovat yksi kantava performanssin voima. Esimerkiksi muutamaa aamua myöhemmin pahoinpitelystä (K1: J6), Eric katselee Jeesuksen kuvaa seinällään ja pukeutuu katsojien yllätykseksi värikkästä tyylistään eroaviin vaatteisiin. Alakerrassa hän kohtaa perheensä, joka on kokoontunut aamiaispöydän ääreen rukoilemaan. Eric on ainoa, joka ei rukoile. Tämä luo jälleen vahvaa kontrastia ja viestittää identiteeteistä: ollaan siinä kohdassa identiteettiprosessia, jolloin Eric ei identifioitu uskonnolliseksi, mutta yrittää myös kieltää queer-identiteettinsä. Tätä tulkintaa vahvistaa se, että koulussa Ericille vitsaillaan, että hän näyttää heterolta, jota Eric ei lähde kieltämään, kuten muuten ehkä saattaisi. Tässä performanssissa korostuvat vihan ja yksinäisyyden tunteet. Eric kysyy isältään mitä hän haluaisi Ericin olevan – koska Eric ei itse tiedä, kuka hänen kuuluisi olla.

Sarja mukailee vahvasti Rodriguezin ja Ouelletten löydöksiä siitä, kuinka identiteettikonflikteihin vastataan. Sarjan aikana näemme kaikki neljä strategiaa Ericin identiteetin kehittämisessä: aluksi kyse on vain uskonnollisen identiteetin hylkäämisestä ja tässä ensimmäisen kauden identiteettikonfliktin kohtauksessa homoseksuaalisen identiteetin hylkäämisestä. Myöhemmillä kausilla Eric pyrkii pitämään kummatkin identiteetit, mutta selkeästi erillään toisistaan. Lopulta viimeisen kauden viimeisessä kohtauksessa (K4: J8) hän päätyy täydelliseen identiteetti-integraatioon. (Rodriguez & Ouellette 2000, 334–335.)

4.3.2 Uskontoa ja queeria yhdistelevä kieli

Tämän alun toimijuuden rakentumisen jälkeen Ericin tarinaa ja samalla uskonnon sekä queerin yhteisiä diskursseja alkavat rakentamaan neljä keskeistä tapahtumaa: 1) uskoon paluu, 2) ensimmäinen ulkoinen konflikti, 3) nigerialaiset häät ja 4) kristillinen kaste. Tämä alaluku keskittyy ensimmäiseen näistä eli Ericin uskoon paluuseen, jossa samalla uskonnon ja queerin diskurssi alkaa vähitellen muotoutua. Kieli, toimijat ja konteksti ovat vahvasti osana tätä uskoon paluuta. Esimerkiksi kieli alkaa yhdistellä uskontoa ja queeria sekä kolmas keskeinen toimija eli Ericin seurakunta Holy Redeemer Temple of Christ esitellään.

Ericin uskoon paluun sijoittuu pian Ericin pahoinpitelyn jälkeiseen aikaan, kun hän käy selkeää identiteettikonfliktia lävitse queer-identiteettinsä ja osittain uskonnollisen identiteettinsä suhteen. Kyseisessä kohtauksessa (K1: J7) Ericin äiti ehdottaa, että Eric tulisi kirkkoon perheen kanssa kuitenkin saaden kieltävän vastauksen pojaltaan. Myöhemmin Eric on kävelemässä kadulla, kun autossa oleva mies, jolla on hyvin samanlainen värikäs tyyli kuin Ericillä aiemmin on ollut, kysyy neuvoa kirkolle. Tämä kohtaaminen rohkaisee Ericiä olemaan oma itsensä. Myöhemmin hän on kotonaan huoneessaan ja katselee seinällä olevaa Jeesuksen kuvaa. Eric nostaa sänkynsä viereisestä pöytälaatikostosta kultaisen ristikorun, katselee sitä ja juoksee portaita alas huutaen, että on myös tulossa kirkkoon. Tämä on keskeinen käännöskohta identiteettirepresentaation suhteen. Hän on löytänyt queer-identiteettinsä ja uskonnollisen identiteettinsä uudelleen, vaikka ne tässä kohtaa ovat vielä selkeästi toisistaan erillään (Rodriguez & Ouellette 2000, 334–335).

Holy Redeemer Temple of Christ -seurakunta sijaitsee pienessä puisessa tienvarsikirkossa ja on ennen kaikkea mitä yleensä kutsutaan ”mustien kirkoksi”. Jumalanpalvelus on täynnä tanssia ja kuoron säestämää ylistysmusiikkia. Kohtauksessa pappi saarnaa Jeesuksen rakkaudesta ja siitä, kuinka kaikkien tulisi rakastaa itseään, minkä voidaan nähdä tukevan jakson teemaa uskonnollisen identiteetin ja queer-identiteetin yhteisymmärryksestä. Eric istuu penkillä ja kuuntelee hiljaa. Ympärillä ihmiset alkavat laulamaan Jeesuksen rakkaudesta ja Eric on liittymässä tähän lauluun, mutta lopettaa, kun pappi tulee toivottamaan Ericin tervetulleeksi. Pappi toteaa, että seurakunta on Ericin perhe ja pian Eric alkaa tanssimaan muiden mukana ja taputtamaan käsiään musiikin tahdissa. Kohtaus loppuu siihen, kun

auringon valo tulee ikkunasta osuen Ericiin, joka tanssii hymy huulillaan. Tämä kuvakerronta yhdistettynä Ericin toimintaan ja papin puheeseen, luo kohtauksesta voimaannuttavan ja positiivisen. Voitaisiin argumentoida, että tästä seurakunnasta, joka esitetään suurimmaksi osaksi sarjaa ennen kaikkea homoutta vastustavana toimijana, tulee tämän uskonnollisen queer-representaation pääareena. Kolme neljästä keskeisestä representaatiota kuljettavasta tapahtumasta keskittyy kyseisen seurakunnan kielen ympärille kuin myös itse fyysiseen kirkkoon kontekstina.

Jos edellinen kohtaus korostaa Ericin uskonnollisuutta, tuo seuraava kohtaus (K1: J7) esille hänen queer-identiteettinsä. Kirkon jälkeen näemme Ericin meikkaamassa ja laittamassa korvakoruja. Hänen värikäs pukeutumistyyliinsä on palannut ja hän pukee kohtauksessa vihreää turbaania ja korkokenkiä. Ericin pukeutumisen voidaan nähdä olevan yksi uskonnollisen queer-identiteetin performanssia rakentavista tekijöistä: Ericin tärkeiksi kokemien identiteettien konfliktointia kuvataan harmain ja tavallisin asuin, kun taas identiteettien yhdistymistä värikkäin vaattein. Asut myös heijastelevat Ericin tunteita, jotka liittyvät identiteettien navigointiin. Pukeutuminen on yksi keino, jolla sarja viestii Ericin tapaa pyhittää oma ruumiinsa tavalla, joka haastaa uskonnollisia queeria vastustaneita käsityksiä. Samalla tavalla kuin musta Jeesus on lunastettu takaisin mustien kirkkoihin, Eric ottaa queerin osaksi uskonnollista identiteettiään tavalla, joka kiertää historiallisen sorron ja häpeän diskurssit. (Wilcox 2018, 86.)

Myös muutosta perheen suhtautumisessa Ericin identiteettiin nähdään. Ericin pukeuduttua hän menee alakertaan aikomuksenaan lähteä koulun tanssiaisiin. Ericin isä on sanomassa jotain ja Eric kääntyy kauhuissaan ympäri odottaen, että isä kommentoi hänen asuaan, mutta sen sijaan isä toteaa, että ajaa hänet tanssiaisiin. Perillä autosta noustessa isä kuitenkin kysyy, haluaako Eric todella mennä tanssiaisiin tässä asussa. Isä kertoo, kuinka tullessaan maahan yritti kovasti sopeutua joukkoon ja kuinka pitää Ericiä poikkeavana muista lapsistaan, mikä saa hänet pelkäämään, että Ericiin tulee sattumaan. Tällä poikkeavuudella isä viittaa Ericin queer-identiteettiin. Kohtaus on selkeän jännittynyt ja reflektoi isän suhtautumista uskonnolliseen queer-lapseensa. Kuitenkin jännittyneisyys laukeaa ja kummatkin alkavat nauramaan. Ericin isä toteaa, että ehkäpä hän voi oppia rohkealta pojaltaan. Uskonnon ja queerin puhe on ennen kaikkea puhetta, joka suuntautuu konflikteista ratkaisuihin. Kohtaus

päätyy heidän halaukseensa, jonka voidaan nähdä symboloivan eräänlaista hyväksyntää – sekä perheen, että Ericin itsensä puolelta.

Jo ensimmäinen kausi asettaa vakaan pohjan Ericin ja hänen identiteettinsä suhteelle: tietynlaisen ylpeyden. Esimerkiksi isän lähdettyä Adam, joka ensimmäisellä kaudella näyttäytyy vain kiusaajan roolissa, tulee ja kysyy, miksi Eric on pukeutunut tytöksi. Kuitenkaan ensimmäisen kauden muihin jaksoihin verrattuna, Eric ei anna Adamin kiusata häntä. Seuraavana päivänä koulussa Ericillä on kaulassaan kultainen risti paitansa alla. Risti on hyvin huomaamaton ja sitä ei tuoda mitenkään esille esimerkiksi dialogissa. Kuitenkin selkeää on se, että Eric on ottanut askeleen kohti oman uskonnollisuutensa uudelleen löytämistä. Myös Ericin käyttämä kieli reflektoi myöhemmin hänen identiteettiensä integrointia. Hän muun muassa alkaa käyttää paljon uskonnollista sanastoa, kuten ”Jesus is Lord”, ”Oh my God. Jesus be with him” tai ”Hallelujah, praise the Lord”. Selkeä ero aiemmin käsiteltyyn uskonnolliseen kielenkäyttöön sarjassa on se, että Ericin kielenkäyttö nousee huumorin sijaan oikeasti uskonnollisesta vakaumuksesta. Esimerkiksi tilanteissa, joissa tapahtuu jotain hyvää Eric tuo tämän ilon ilmi uskonnon kautta todeten: ”Oh, Jesus is the Lord”. Vähitellen ensimmäisellä kaudella tätä positiivista uskonnollista queer-diskurssia on alettu rakentamaan muun muassa Ericin, perheen sekä seurakunnan merkityksellistämän puheen, vaatetuksen ja tunteiden myötä. Tämä kieli sijoittuu erityisesti Ericin kotiin ja kirkkoon.

4.3.3 Kielestä nouseva uskonnon ja queerin konflikti

Toisella kaudella näiden toimijoiden joukkoon liittyvät Ericin seurustelukumppanit: Adam ja Rahim, joista erityisesti Rahimin käyttämä kieli merkityksellistää diskursseja. Tällä kaudella ensimmäisen kauden vastadiskurssin rinnalle alkaa nousemaan selkeä konfliktidiskurssi, joka jatkaa kehittymistään myöhemmillä kausilla.

Konteksteina toistuvat jälleen koti ja kirkko. Toisella kaudella (K2: J6) Eric tuo ensimmäisen poikaystävänsä Rahimin perheensä tavattavaksi. Kohtauksesta käy ilmi, että Eric ei ole kertonut poikaystävästään perheelle ollenkaan, jonka katsoja voisi lukea sinä, että Eric ei ole

kertonut seksuaalisuudestaan perheelleen. Kuitenkin pian Eric kertoo Rahimille, että on ollut ”ulkona kaapista” jo 13-vuotiaasta asti ja syynä on vain se, että perhe ei puhu paljoa toisilleen. Toisen kauden viimeisessä jaksossa (K2: J8) kuitenkin Rahim on jätetty taakse ja näemme erilaisen kohtauksen perheen ja seurustelukumppanien vuorovaikutuksesta. Tässä kohtauksessa Adam, Ericin entinen kiusaaja, johon Eric ihastuu, tunnustaa rakkautensa Ericiä kohtaan perheen ollessa läsnä. Perhe, joka sarjassa selvästi näyttölee kristinuskon edustajien yhtä roolia, ottaa ilolla vastaan Ericin poikaystävän samalla viestittäen hyväksyvänsä Ericin seksuaalisuuden.

Toisella kaudella (K2: J7) kuvaan tulee toinen diskurssi: konfliktidiskurssi, joka tässä tilanteessa nousee queer-henkilöltä, joka kokee uskonnon ennen kaikkea uhkana. Kyseessä on Ericin sen aikainen poikaystävä Rahim. Rahimin lisäksi viimeisellä kaudella näemme toisen queer-hahmon, joka suhtautuu uskontoon hyvin kielteisesti. Tässä toisen kauden kohtauksessa Eric on poikaystävänsä kanssa kirkossa. Selkeä muutos ensimmäiseen kauteen on nähtävillä, sillä Eric laulaa mukana ja on iloinen nähdessään seurakunnasta tutun papin. Uskonnollisesta identiteetistä on tullut Ericille yhä tärkeämpi. Kirkossa pappi tulee siunaamaan myös Rahimin, joka hymyilee papille ja toteaa, että ei usko Jeesukseen. Papin mentyä Rahim toteaa, että toivottavasti hän ei pahoittanut papin mieltä. Eric kieltää tämän, mutta selvää on se, että Ericiä mietityttää hänen poikaystävänsä eroava maailmankatsomus. Vaikka Ericin uskonnollinen identiteetti on jälleen vahva, tuntuu oman queer-identiteetin paljastaminen seurakunnalle Ericistä vaikealta ja jopa kielletyltä. Esimerkiksi Rahimin ja Ericin istuessa kuunnellen saarnaa, Rahim laittaa kätensä Ericin polvelle, mihin Eric toteaa nopeasti, että he eivät voi koskea toisiaan kirkossa.

Kielestä nousee erityisesti uhan ja epäuskonuksen teemat. Rahim suhtautuu uskuntoon selkeän kriittisesti. Muun muassa myöhemmin (K2: J7) Rahimin ja Ericin keskusteltaessa, Rahim toteaa Ericin perheen olevan suloinen, koska he uskovat Jumalan olevan totta. Ensimmäistä kertaa kuulemme Ericin tunnustavan, että myös hän uskoo. Tähän kuitenkin Rahim sanoo, että Eric esittää vain uskovansa, jotta rauha säilyisi perheessä. Eric kieltää Rahimin oletuksen ja sanoo, että oikeasti uskoo Jumalaan. Seuraava kohta on yksi merkittävimmistä *Sex Education* -sarjan konfliktidiskurssia edustavista dialogeista: tässä kohtauksessa Rahim kysyy, kuinka Eric voi uskoa Jumalaan, jonka mukaan Ericin ei tulisi

olla olemassa. Tällä Rahim viittaa homouteen ja tukeutuu konfliktidiskurssiin nähden uskonnon yksin queerin alistajana, mikä nousee esille myös aiemmasta tutkimuskirjallisuudesta (Wilcox 2020, vii, 29–30). Kuitenkin Eric on eri mieltä tästä ja toteaa keskustelun olevan kiusallinen. Hän siis aktiivisesti haastaa konfliktidiskurssia, eikä hyväksy tätä merkityssysteemiä osaksi omaa maailmaansa. Rahim paljastaa, että hänen perheensä piti lähteä entisestä kotimaastaan uskonnon takia ja siksi Ericin usko ei ole järkevää. Sen jälkeen kuitenkin Rahim toteaa, että heidän erimielisyytensä eivät vähennä sitä, kuinka paljon hän rakastaa Ericiä. He suutelevat ja kävelevät käsikädessä pois.

Myöhemmin jaksossa (K2: J7) näemme Ericin meikkaavan kotona kuunnellen Sufjan Stevensin kappaletta ”Mystery of Love”, joka on sävelletty *Call Me By Your Name* (2017) -elokuvaan. Kyseinen elokuva kertoo kahdesta juutalaismiehestä, jotka rakastuvat. Ericin meikatessa huoneessaan lyriikat kertovat Jumalasta ja hänen siunaamasta rakkauden mysteeristä, joka on selkeä suora viittaus aiempaan kohtaukseen Rahimin kanssa. Ericin äiti avaa huoneen oven ja toteaa, että ei pidä Rahimia oikeana valintana Ericille. Ainut asia mitä Eric tähän vastaa on se, että hänen äitinsä ei pidä ketään poikaa ikinä oikeana hänelle. Tämä keskustelu voidaan lukea mahdollisesti äidin puheesta nousevana queerin ja uskonnon jännitteisyytenä tai toisaalta vain sinä, että oikeasti seurustelukumppanit ovat huonoja Ericille.

Keskeistä Ericin ja Rahimin kohtauksissa on se, että ensinnäkin kaksi eri maailmankatsomuksien edustajaa, kristitty ja ateisti, keskustelevat uskonnosta. Vaikka uskonto on ennen kaikkea se, joka aiheuttaa ristiriitoja dialogissa, siitä pystytään keskustelemaan ja erilaiset ajattelutavat eivät johda konfliktiin henkilöhahmojen välillä. Toisaalta Ericin ja äidin välinen keskustelu voidaan nähdä keskusteluna siitä, kuinka Eric ei koe itseään hyväksytyksi Rahimin kanssa. Myöhemmin poikien välinen seurustelusuhde päättyy. Toiseksi kohtauksesta merkittävän tekee se, että kyse on kahdesta queer-henkilöstä. Eric edustaa ennen kaikkea positiivista uskonnollista queer-representaatiota, kun taas Rahimin toimijan rooli kohtauksessa painottuu konfliktidiskurssin ylläpitämiseen.

4.3.4 Kontekstin muutos

Ensimmäisellä kahdella kaudella kieli ja sen käyttäjät ovat sijoittuneet kontekstin suhteen Britanniaan, länsimaiseen ja eurooppalaiseen kontekstikehykseen. Kuitenkin kolmannella kaudella näemme muutoksen tässä, kun Eric perheineen matkustaa Nigeriaan häihin. Myös samalla kieli ja toimijat kokevat merkittävän muutoksen. Butlerin mukaan keskeistä on se, missä identiteetin performansseja toistetaan (Butler 2002 [1990], 185).

Kolmannella kaudella keskeiseksi diskurssiksi nousee toiseen kauteen verrattuna konfliktidiskurssi, joka queer-henkilön puheen sijaan nousee uskonnosta. Ericin perheen matkatessa Nigeriaan serkun häihin, esitetään ennen kaikkea maan uskonnollinen kenttä uhkana queerille. Esimerkiksi Ericin äiti toteaa pojalleen, että hänen ei tulisi mainita poikaystäväänsä Adamia isoäidille, koska tämä on liian ”heikko” kuulemaan tästä (K3: J2). Tällä Ericin äiti viittaa siihen, että isoäiti ei todennäköisesti hyväksyisi Ericin seksuaalisuutta. Ericin ja Adamin puhuessa matkasta, Adam toteaa, että Ericin on vaarallista mennä Nigeriaan, koska on homo (K3: J3). Tähän Eric toteaa, että homona on vaarallista kaikkialla. Perheen ollessa taas lähdössä matkalle, äiti käskää Ericiä vaihtamaan värikkään asunsa, mikä aiheuttaa Ericissä harmitusta (K3: J5). Vetoaminen vaarallisuuteen, joka johtuu uskonnon ja queerin konfliktista, on toistuva teema kielessä tällä kaudella.

Nigeriaan päästyään (K3: J6) uskonnon ja queerin suhdetta värittää pitkälti Ericin kristityn isoäidin puhe, joka on ennen kaikkea heteronormatiivista ja jännitteistä (Rossi 2015, 15, 18). Isoäidistä muodostuukin jaksossa selkeä konfliktidiskurssia ylläpitävä toimija. Muun muassa isoäiti kysyy Ericiltä, onko Ericillä tyttöystävää, mihin äiti nopeasti puuttuu todeten, että Eric on aivan liian kiireinen seurustelulle. Tähän isoäiti toteaa, että aikoo rukoilla Ericin löytävän hyvän kristityn naisen. Häiden jälkeen, kun perhe on lähdössä, toteaa isoäiti jälleen toivovansa Ericin löytävän tyttöystävän itselleen. Äiti puuttuu jälleen keskusteluun – tällä kertaa kuitenkin Ericin näkökulmasta positiivisella tavalla. Hän toteaa, että Eric tapailee jo erästä kertomatta sen tarkemmin ketä. Tähän isoäiti kysyykin, kuka tämä nainen sitten on. Eric alkaa kertoamaan Adamista ilman, että paljastaa tämän sukupuolta. Isoäiti pitää Ericin valintaa hyvänä. Katsojalle pohdittavaksi jää, olisiko vastaanotto ollut samanlainen, mikäli Eric olisi paljastanut seurustelukumppaninsa olevan poika.

Vastapainona tälle puheelle on homona Nigeriassa elävä Oba, jonka Eric tapaa serkkunsa häissä. Kausi selvästikin osoittaa sen, että sarjassa diskurssit eivät ole yksipuolisia, vaan risteävät voimakkaasti. Vaikka pääpaino kaudella on uskonnon queeria alistavassa suhteessa, tuodaan myös moninaisuutta esille. Sarja siis toisaalta haastaa tätä diskurssia, mutta toisaalta myös ylläpitää oletusta siitä, että queer-ihmiset olisivat alistetussa asemassa uskontoon nähden (Wilcox 2018, 86). Esimerkiksi Oba toteaa, että Nigeriassa elää paljon samanlaisia ihmisiä kuin hän viitaten tällä homouteen. Eric lähtee Oban mukana nigerialaiselle queer-klubille, jossa hän tanssii ja lopulta päätyy suutelemaan Obaa. Jälleen kerran tätä kohtausta eteenpäin vie jatkuvan vaaran teema. Aamulla Eric tulee isoäitinsä asuintalolle, jossa huolestunut Ericin äiti on vastassa. Eric alkaa itkeä hänelle, kuinka ei jaksaisi enää teeskennellä Nigeriassa, eikä Englannissa. Esille nousee jälleen selkeästi Rodriguezin ja Ouelletten kolmas identiteettikonfliktin strategia eli identiteettien erillään pitäminen: Nigeriassa Eric uskaltaa tuoda esille uskonnollisuutensa mutta ei seksuaalisuuttaan, ja Englannissa toisinpäin (Rodriguez & Ouellette 2000, 334–335). Äiti toteaa, että on ylpeä Ericistä, että Eric uskaltaa olla oma itsensä. Myös Ericin perheen voidaan nähdä edustavan tietynlaista välimallin diskurssia, jossa toisaalta he tukevat poikansa identiteettien integraatiota vaikka ulkomaailma sitä ei hyväksykään. Kuitenkin toisaalta he pitävät tärkeänä, että varsinkin queer-identiteetti salataan tarvittaessa.

4.3.5 Moninaiset toimijat diskurssien pyörteissä

Kontekstin suhteen neljännellä kaudella palaamme jälleen Britanniaan. Jos aiemmat kaudet ovat korostaneet erikseen vastadiskurssia ja konfliktidiskurssia, viimeinen kausista tuo nämä diskurssit yhteen ja rakentaa keskusteluja niiden välillä. Eric alkaa saamaan merkkejä Jumalalta, mutta samaan aikaan hän kamppailee homovastaisena esitetyn seurakunnan kanssa. Seurakunnassa diskursseja merkityksellistäväksi toimijaksi muodostuu pappi Samuel sekä Ericin kanssa samalla kastekurssilla oleva poika ja perheen kannalta Ericin äiti. Keskeisiksi toimijoiksi heidän ja Ericin rinnalle nousee myös kristitty transnainen Abbi sekä itse Jumala, jonka Eric kohtaa useampaan otteeseen kauden aikana. Myös Ericin parhaan ystävän Otisin rooli korostuu enemmän tällä kaudella. Seurustelusuhteet eivät ole enää keskeisinä viimeisellä kaudella. Kielen kontekstit painottuvat erityisesti kouluun ja kirkkoon. Neljännen kauden kaste-teema on varmasti merkityksellisin uskonnollista queer-representaatiota eteenpäin vievä

sarjan osa. Jokainen kauden kahdeksasta jaksosta tuo jotakin uutta tähän kauteen, joka aiempiin kausiin nähden korostaa diskurssien vahvaa risteämistä.

Diskurssien risteämisen rakentaminen alkaa ensimmäisessä jaksossa (K4: J1) sillä, kun Ericin äiti tulee sanomaan, että uusi pappi Samuel on kysellyt, miksi Ericiä ei ole kastettu. Samalla hän kertoo, että pappi on hyvin progressiivinen ja patistaa lastaan papin kastekurssille, koska muutkin perheessä on jo kastettu ja koska se on tärkeää hänelle sekä isoäidille.

Progressiivisella hän viittaa siihen, että pappi ei ole homovastainen. Eric empii ja toteaa äidilleen, että miettii asiaa. Tämä on yksi ensimmäisistä kerroista, kun näemme Ericin epäitsevarmana uskonnollisuudestaan ensimmäisen kauden jälkeen. Yleensä kyse on ollut oman seksuaalisuuteen liittyvistä epävarmuuden tunteista ympäristössä, joka sitä ei hyväksy.

Seuraavassakin jaksossa (K4: J2) Ericin tunteissa korostuu jännittyneisyys ja turhautuneisuus. Katsoja näkee ensimmäistä kertaa sarjassa, kun Eric ja Otis keskustelevat uskonnollisuudesta. Tässä kohtauksessa Eric ilmaisee epävarmuutta siitä, kuinka kirkko on tällä hetkellä ainut paikka, jossa hänen seksuaalisuudestaan ei tiedetä. Otisin suhtautuminen tähän on yksioikoinen: hänen mielestään tämä on kauheaa ja Ericin ei pitäisi mennä. Otis tukeutuu tässä kohtauksessa ennen kaikkea konfliktidiskurssiin. Kuitenkin Eric toteaa, että asia on paljon tätä monimutkaisempi, koska muun muassa hänen äitinsä kokee paineita siitä, että Ericiä ei ole kastettu. Eric jatkaa puhumista, mutta Otis ei kuuntele loppuun ja lähtee kesken keskustelun pois, mikä aiheuttaa Ericissä mielipahaa. Sama keskustelun keskeytyminen toistuu useampia kertoja kaudella. Otis asennoituu viimeisellä kaudella selkeästi Ericiä vastaan: hän ei tiedä, mitä Ericin elämässä tapahtuu uskonnon suhteen. Esimerkiksi myöhemmässä jaksossa Eric toteaa Otisille suoraan, että hänestä tuntuu, että Otis ei ymmärrä joitakin hänen elämänsä osia, kuten hänen kristillisyyttään.

Myöhemmin Eric puhuu uusille ystävilleen ja toteaa, ettei voi tulla heidän suunnittelemaansa tapahtumaan, koska hänellä on ”perheasioita”. Eric on menossa kirkkoon perheensä kanssa, mutta ei halua kertoa tästä ystävilleen. Ericin tunne siitä, että hänen tarvitsee pitää uskonnollisuutensa ja seksuaalisuutensa erillään, jatkuu yhä. Yksi syy tähän on se, että hänen uusi ystäväjoukkonsa koostuu ennen kaikkea queer-ihmisistä. Eric olettaa ryhmän

automaattisesti suhtautuvan uskontoon negatiivisesti, minkä takia ei uskalla kertoa, mihin todella on menossa. Ericin ajattelumalli heijastelee yleistä tutkimuskirjallisuudesta nousevaa oletusta queerin negatiivisuudesta uskontoa kohtaan (Wilcox 2020, vii).

Sama Rodriguezin ja Ouelletten havainnoima identiteettien erillään pitämisen teema jatkuu esimerkiksi kun Eric ja pappi keskustelevat Ericin kasteesta samassa jaksossa (Rodriguez & Ouellette 2000, 334–335). Eric kertoo siitä, kuinka ei koe olevansa täysin hyväksytty seurakunnassa. Pappi kuitenkin kertoo Ericille tämän olevan tärkeä seurakunnan jäsen. Eric kertoo papille siitä, kuinka kokee, että joutuu piilottelemaan osia itsestään, mitkä muut saattaisivat kokea epämukaviksi käsitellä. Tällä hän viittaa seksuaalisuuteensa. Tähän pappi vastaa, että Ericin suhde Jumalaan on henkilökohtainen ja muiden ei tarvitse tietää näistä piiloteltavista puolista. Kuitenkin Ericille seksuaalisuus on tärkeä osa hänen identiteettiään uskonnollisuuden rinnalla ja hän haluaisi tuoda sen esille yhtä lailla. Tähän pappi, joka vaikuttaa aavistavan, että kyse on seksuaalisuudesta, toteaa, että kaste on vain Ericin ja Jumalan välinen asia. Papin lähtiessä paikalta katsoja näkee Ericin surullisen ilmeen. Selvää on se, että Eric on tunnistanut jälleen ulkopuolisen konfliktipuheen, joka kieltää häntä olemasta oma itsensä.

Mikä jaksosta (K4: J2) tekee erityisen monipuolisen on se, että se sisältää myös kahden uskonnollisen queer-henkilön välisen keskustelun uskonnosta. Tämä on huomattavan uutta ja harvinaista representaatiota suhteessa aiempiin tuotettuihin queeria ja uskontoa käsitteleviin sarjoihin. Kasteturssin jälkeen Ericin koulukaveri Abbi tulee kadulla vastaan ja Eric päättää vihdoinkin kertoa hänelle missä on ollut. Hän toteaa, että ihmiset suhtautuvat aina vähän oudosti siihen, että hän uskoo Jumalaan, ja siksi valehteli aiemmin samana päivänä minne oli menossa. Abbi, joka identifioituu transnaiseksi, kertoo Ericille olevansa myös kristitty, josta Eric on ihmeissään. Usein ihmiset, jotka Eric on tavannut ovat olleet queer-ihmisiä, mutta eivät uskonnollisia.

Abbin ja Ericin keskustelussa varsinkin jälleen seurakunnan jäsenistä maalataan queer-ihmisten vihollinen kuitenkin tavalla, joka ei johda välttämättä uskonnollisen identiteetin hylkäämiseen. Keskustelu kääntyy siihen, kuinka Abbi joutui jättämään vanhan kirkkonsa kun

aloitti sukupuolen korjausprosessinsa, vaikka uskoo yhä Jumalaan. Abbi kertoo, kuinka yrittää tällä hetkellä saada kumppaninsa Romanin queer-hyväksyvämpään kirkkoon, mutta hänen kumppaninsa on hyvin uskontovastainen. Diskurssi, jossa queer-ihminen vastustaa uskontoa, toistuu jälleen. Abbi kysyy Ericiltä, onko Ericin kirkko avoimempi queer-ihmisiä kohtaan, mutta Ericin vastaus on kieltävä. Ericille tämä on vaikea asia, mutta Abbi toteaa tukevansa Ericiä ja he halaavat. Kohtauksessa rakennetaan voimaannuttavaa uskonnon ja queerin diskurssia varsinkin puhutun kielen avulla, toisaalta yhdistellen siihen jännittyneisyyden ja konfliktin tuntemuksia.

Kolmas jakso (K4: J3) jatkaa sen korostamista, että vaikka Eric on edellisessä jaksossa todennut seurakuntansa olevan queeria vastaan, eivät kirkot ole yksin homogeenisiä jäsentensä tai asenteidensa suhteen. Queer-klubilla Eric tapaa samalla kasteturssilla käyvän pojan. Eric on huolissaan, että poika kertoisi seurakunnan papille nähneensä Ericin käyttävän huumeita, mutta sen sijaan he päätyvät keskustelemaan ja lopulta suutelemaan vessakopissa. Myöhemmässä kohtauksessa poika puhuu Ericille seuraavan päivän kasteturssista. Eric kertoo, että ei välttämättä ole tulossa, koska viimeisellä kerralla koki, kuinka pappi Samuel periaatteessa totesi, että Ericin tulisi ”pysyä kaapissa”. Kohtauksesta huokuu tietynlainen suru, mutta myös yhteisymmärrys. Sarjasta voidaan huomata kokonaisuudessaan se, että konfliktidiskurssiin liitetään usein tunteiden suhteen suru, viha ja epätoivo, kun taas positiivisesta integrointidiskurssista korostuvat myönteiset tunteet, kuten ilo ja helpotus. Pojalle Ericin kertoma ei tule yllätyksenä, mikä vahvistaa konfliktidiskurssia. Eric kysyy pojalta, haluaako poika koskaan vain lopettaa käymästä kirkossa, johon hän toteaa, että joskus. Kuitenkin hän kokee, että tämä seurakunta on hänen yhteisönsä. Diskursseihin liittyviä tunteita kuvataan hyvin monitahoisina ja henkilöahmoja hämmentävinä – sellaisina kuin ne yleensä tosielämässäkin ilmenevät (Dahl 2011, 4).

Ericin suhde uskontoon alkaa heikkenemään. Seuraavana päivänä (K4: J3) äiti, josta on tullut tässä kohtaa sarjaa ensisijainen uskonnon ja queerin diskurssia merkityksellistävä toimija perheessä, tulee kertomaan, että perhe on lähdössä kirkkoon. Eric kuitenkin väittää olevansa pahoinvoiva, koska ei halua lähteä. Ennen huoneesta poistumista äiti ojentaa Ericille ”Bring & Share Lunch” -tapahtuman esitteen, jossa Eric huomaa sateenkaaren värit. Tämä muistuttaa Ericiä siitä, kuinka sateenkaarta ja sen värejä käytetään symboloimaan usein queer-yhteisöjä,

vaikka todennäköisesti esitteen suhteen kyse ei ole tästä. Eric katsoo rannettaan, johon viime yönä queer-klubilla on painettu sateenkaari. Hän nostaa katseensa ja hymyilee. Jälleen yksi konflikti on vältetty.

Kirkon ruoka-avun rahanpuute ohjaa seuraavien jaksojen (K4: J4 – K4: J8) juonta. Eric kokee, että Jumala itse on johdattanut hänet sinne ja hän muun muassa ehdottaa, että Abbin järjestämä hyväntekeväisyyskeräys ohjattaisiin kirkon ruoka-avulle (K4: J5). Kuitenkin Abbi kyseenalaistaa, mitä hänen kumppaninsa Roman ajattelisi siitä, että rahat menisivät queer-ihmisiltä kirkolle. Abbi tunnistaa vahvasti konfliktidiskurssin poikaystävänsä puheessa. Eric toteaa tähän vitsikkäästi, että siitä tulisi mieleen, että he ovat homoja Jeesuksia. Abbi yhtyy tähän vitsiin lausuen ”Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimeen”. Queerin ja uskonnon suhdetta käsitellään jälleen huumorilla. Tämä kohtausta nostaa osittain esille Wilcoxin vakavan parodian käsitteen, jossa huumoria käytetään kyseenalaistamaan uskonnon ja queerin suhteeseen liittyviä ennakko-olettamuksia (Wilcox 2018, 3).

Samassa jaksossa (K4: J5) Eric tulee kirkolle kertomaan, että haluaisi suunnata ystäviensä rahankeruun kirkolle, koska ruoka-avussa auttaminen oli hänelle tärkeä yhteisöllinen kokemus. Pappi Samuel pitää tätä hienona asiana, mutta keskustelu kääntyy kastetunteihin, joissa Eric ei ole käynyt. Eric kertoo, että ei oikein tiedä haluaako enää että hänet kastetaan, minkä pappi ymmärtää ja kertoo, että Eric on aina tervetullut takaisin. Uskontoa ei esitetä jonakin, mikä pakotetaan toiselle. Ericin poistuessa kirkosta hän tapaa queer-klubilla suutelemansa pojan, josta paljastuu, että hän on osa kirkon kuoroa. Eric jää kuuntelemaan harjoituksia selvästikin siitä nauttien. Jälleen kuvakerronta on apuna valaisemassa queerin ja uskonnon diskurssia: auringon valo, Ericin hymy ja syvä huokaus viestittävät tietynlaista rauhaa.

Queerin ja uskonnon suhdetta luodaan tällä kaudella (K4: J6 – K4:J7) viitaten Raamatun kertomuksiin, joissa henkilöt saavat merkkejä Jumalalta. Kristillistä symboliikkaa yhdistetään queer-representaatioon. Eric esimerkiksi löytää valkoisen Raamatun keskeltä aivan tyhjää katua. Kiinnostavaa on se, kuinka Eric saa kauden alussa (K4: J1) vitsikkäästi nimen ”Pelastaja”, mutta vähitellen kauden mittaan häntä aletaan yhä enemmän kuvaamaan

Jeesuksen kaltaisena hahmona. Kuudes jakso (K4: J6) linkittää Ericin uskonnollisen queer-representaation erityisesti tähän Jeesuksen symboliikkaan. Jakso alkaa sillä, kun Eric näkee Jumalasta – ensin tavalliseen takkiin, ruutupaitaan ja hattuun pukeutuneesta tummaihoisesta henkilöstä – unta, jossa Jumala koskettaa Ericin kättä heittäen Ericin taaksepäin. Ilmaan noussut ulkomuodoltaan muuttunut Jumala säteilee kirkasta valoa ja Eric lausuu ihmeissään Jumalan nimen. Jumala on yhä tummaihoisin, mutta nyt hänellä on päällään iso kimalteleva mekko, koruja kaulassa ja pään takana valtava hattumainen varjo, joka myös kimaltelee. Pukeutuminen, eleet ja esimerkiksi Jumalan feminiinisenä pidettävä ääni rakentavat perinteisestä Jumalasta poikkeavaa kuvaa: hänessä on jotakin, mikä voitaisiin asettaa queerin kategoriaan. Myös Jumala itse toteaa, että toivottavasti Eric ei odottanut vanhaa valkoista miestä.

Keskustelu Jumalan kanssa tuo esille monia keskeisiä seikkoja Ericin identiteetistä. Jumala esimerkiksi tiedustelee Ericiltä, miksi tämä on kääntänyt selkänsä kirkolle, mihin Eric vastaa, että ei ole varma voidaanko häntä kastaa. Kaste tuntuu Ericistä vaikealta, mutta tähän Jumala toteaa, että elämä on vaikeaa ja uhraukset ovat välttämättömiä. Hän kertoo myös, kuinka kirkko ja Jumala tarvitsevat Ericiä. Kuitenkin Eric vastaa, että tekee syntiä koko ajan, mikä kuitenkin keskeytyy Jumalan sylkäistessä maahan. Kovalla kaikuvalla äänellä hän huutaa Ericille, kuinka Eric on hänen tärkeä lapsensa ja rohkea. Eric alkaa puhumaan asian vierestä, mutta Jumala toteaa, että Ericin pitäisi kerrankin pysähtyä ja kuunnella. Eric sulkee silmänsä ja avatessa ne uudelleen, Jumala on poissa. Sen sijaan hänen edessään on hänen koulukaverinsa Cal, jolla on korillinen leipää kädessään. Cal kysyy haluaako Eric leipää, jolloin uni alkaa vääristymään ja Eric herää shokissa omasta sängystään. Hän nousee ylös ja katsoo Jeesuksen kuvaa, jolle Eric on jossain vaiheessa maalannut sinisen silmämeikin. Taustalla soi George Michaelin kappale ”Faith”, kun kamera liukuu ulos asunnosta. Katsoja näkee, kuinka Eric katsoo ikkunasta ulos tielle, jossa juoksee pieni karitsa. Karitsa on yksi keskeisimmistä Jeesuksen symboleista. Raamatussa Jeesusta kuvataan Jumalan karitsana, joka annetaan uhriksi ihmisten syntien puolesta. Sarja luo vastaavaa symboliikkaa Ericin suhteen.

Tätä queer-Jeesus⁹ symboliikkaa vahvistavat vain useammat eri merkit. Samassa jaksossa (K4: J6) Eric keskustelelee Adamin kanssa identiteettien hyväksymisen vaikeudesta ja Adam lausuu Ericin unesta tietämättä saman sanan, jota Jumala unessa käytti. Seitsemännessä jaksossa Eric löytää koulussa kenkensä pohjasta kalatarran ja samassa jaksossa oppilaat jakavat leipää koulussa. Sarja luo selkeää yhteyttä Raamatun viisi leipää ja kaksi kalaa - kertomuksen ja Ericin elämän välillä. Myöhemmin Eric ja Abbi keskustelevat jälleen. Eric mainitsee, kuinka uskoo saavansa merkkejä Jumalalta, joka haluaa Ericin palaavan yhteisönsä ja ottavan kasteen. Abbi kysyy Ericiltä haluaako tämä ottaa kasteen, johon Eric vastaa myöntävästi. Kuitenkin hän kertoo myös tuntevansa olonsa syylliseksi, koska hänkin haluaisi taistella olemassaolostaan kristittynä queer-henkilönä. Abbi toteaa tähän, että toivoisi voivansa palata vanhaan kirkkoonsa, joka merkitsi hänelle paljon. Kuitenkin hän uskoo, että kaikki eivät voi taistella. Kohtaus päättyy siihen, kun Abbi ja Eric rukoilevat yhdessä johdatusta.

4.3.6 Konfliktidiskurssi ja vastadiskurssi yhdessä

Koko sarja ja samalla tämä uskonnollinen queer-representaatio huipentuvat neljännen kauden viimeisessä jaksossa (K4: J8), jossa sekä konfliktidiskurssi, mutta myös tämän vastadiskurssi käyvät aktiivista dialogia. Varsinkin jakson alkupuoli ylläpitää vahvasti konfliktidiskurssia. Eric valmistautuu kastetilaisuuteen yhä epävarmoin mielin ja yrittää hakea luottamusta Jeesuksen kuvasta seinällään. Kirkolle saapuessa pappi Samuel tulee vastaan Ericiä kertoen, että Ericin ystävien varainkeruukampanjasta on valitettu ja kirkko ei aio hyväksyä rahoja. Syyksi pappi esittää sen, että kyseisen koulun arvot eivät ole kirkon tukemia. Kontekstista voidaan tulkita, että näillä arvoilla pappi viittaa queeriin.

Aiemmissä tutkimuksissa havaittu konfliktidiskurssin sisällä vaikuttava synti-puhe on vahvaa kyseisessä aikuiskasteessa (Lövheim 2013a, 26). Kiinnostavaa onkin se, kuinka tätä synti-

⁹ Elokuva- ja televisioiteollisuudessa queer-Jeesusta ei olla käsitelty kovinkaan paljoa ja siksi *Sex Educationin* representaatio onkin merkityksellistä. Yksi harvoista queer-Jeesusta käsittelevistä elokuvista on *The First Temptation of Christ* (2019), joka humoristisesti käsittelee uskonnon ja queerin suhdetta vihjaten Jeesuksella olleen miespuolinen rakastaja. Myös tutkimus tästä aiheesta populaarikulttuurissa on vähäistä. Suomessa queer-teologian innoittamaa Jeesus tutkimusta on tehty erityisesti Helsingin yliopistossa. Esimerkiksi Moona Kinnunen on tutkinut pro gradu -työssään queeria Jeesusta (Kinnunen 2016).

puhetta uusinnetaan, mutta samalla sitä toiseutetaan ja esitetään katsojille selkeästi moraalisesti vääränä. Ensimmäisenä vuorossa on sama poika, jota Eric suuteli queer-klubilla. Häneltä kysyttäessä, onko hän tehnyt syntiä, toteaa poika, että on, mutta kääntää tänään itsensä pois siitä. Aiempi kohtaaminen queer-klubilla rajaa tämän kohtaamisen koskettamaan juurikin queeria ja sitä, kuinka poika hylkää tai vähintään pyrkii piilottamaan tämän osan identiteettiään. Seuraavana on Ericin vuoro. Myös häneltä kysytään tunnustaako hän kaikki syntinsä ja hyväksyy Jeesuksen Kristuksen pelastajanaan. Eric on täysin hiljaa ja ei vastaa kysymykseen. Sitten hän astuu eteenpäin ja toteaa, että haluaa kertoa jotakin, joka saattaa olla seurakunnalle vaikea ottaa vastaan: Eric kertoo siitä, kuinka luuli Jumalan haluavan hänen ottavan kasteen tänään ja Eric halusi ilahduttaa myös seurakuntaa. Eric avautuu vihdoinkin seurakunnalle seksuaalisuudestaan, koska ei halua enää pysyä hiljaa vaan kertoa totuutensa.

Kohtaaminen on ehkä merkittävin diskursseja esille tuova kohtaaminen. Tässä Eric kertoo nimensä ja olevansa kristitty. Pienen hiljaisuuden ja huokauksen jälkeen hän sanoo, olevansa ylpeä homomies. Hiljaisena ollut kirkkosali täyttyy kuiskauksista ja katseista. Tähän Eric jatkaa todeten, että tietää seurakunnan mieltävän, että hänen olemassaolonsa on syntiä ja että Ericin tulisi rukoilla anteeksiantoa. Kuitenkin Eric nousee edustamaan tämän vastadiskurssin ääntä: hänen mielestään uskonnollisuus ja queer ovat yhdistettävissä. Hän toteaa, että hän on nyt risteyshetkessä, jossa hän voi valita joko sen, että piilottaa seksuaali-identiteettinsä ja ottaa vastaan sen tuomat negatiiviset aspektit. Toisaalta hän voi olla rehellinen ja täten menettää yhteisönsä. Aiemmin käsitellyt Rodriguezin ja Ouelletten löydökset identiteettikonfliktien erilaisista ratkaisuista ovat vahvasti esillä Ericin käyttämässä kielessä. Kuitenkin Eric valitsee identiteetti-integraation: hän toteaa, että rakastaa itseään aivan liian paljon piilottaakseen identiteettinsä, joten jos seurakunta rakastaa häntä myös, voi hän ottaa kasteen ja mikäli ei, hänen on lähdettävä. (Rodriguez & Ouellette 2000, 334–335.)

Kohtaaminen on varsin tunteikas. Esimerkiksi Eric itkee ja seurakunta pysyttelee hiljaa. Ericin äiti nousee kirkkosalissa ylös ja sanoo rakastavansa poikaansa juuri sellaisena kuin hän on. Muu perhe pysyy hiljaa alhaalla muun seurakunnan tavoin. Eric on saanut vastauksensa ja melankolisen musiikin saattamana hän kävelee pois hymyillen hieman äidilleen. Tämän kohtaamisen voisi lukea niin, että Eric hylkää uskonnollisen identiteettinsä, mutta tosiasia

se, minkä hän hylkää on hänen seurakuntansa. Sama tarinankaari toistuu Abbin lisäksi siis Ericillä.

Vaikka konfliktin olemassaolo on vahva tässä lopetusjaksossa, positiivinen representaatio saa lopulta keskeisimmän aseman. Ericin kävellessä metsäpolkua kotiin päin, tuntematon henkilö varastaa Ericin puhelimen hänen kädestään. Jahdaten tätä varasta takaa kauan, Eric saa hänet viimein kiinni ainoastaan huomaten, että kyse on unen Jumalasta. Eric kadottaa jälleen henkilön ja epätoivoisena huutaa metsässä, kuinka ei voinut ottaa kastetta vastaan, koska ei halua olla jotakin, mitä ei ole. Jumala palaa takaisin ojentaen varastetun puhelimen takaisin Ericille. Hän toteaa Ericille, kuinka tarkoitus oli, että Eric ei ota kastetta ja että tämä päivä on vain alku jollekin pitkälle sekä vaikealle tielle, jota Jumala tulee Ericin kanssa kulkemaan. Tällä Jumala viittaa asenteiden muuttamiseen queerin ympärillä uskontojen keskuudessa. Jumala kertoo Ericille, kuinka Ericillä on voimaa muuttaa sydämiä ja mieliä levittäen ihmisille sanomaa siitä, että Jumala rakastaa heitä sellaisina kuin he ovat – myös queer-ihmisiä. Eric suhtautuu skeptisesti tähän, mihin Jumala toteaa, että teki Ericistä niin kirkkaan että muut voisivat myös nähdä pimeydessä. Tämä on selkeä viittaus myös Ericin pukeutumiseen, joka on koko sarjan ajan heijastellut Ericin identiteetin kehitystä. Eric sulkee vetiset silmänsä ja kysyy, mitä hänen siis pitää tehdä. Kuitenkin avatessaan silmänsä Jumala on poissa. Myöhemmin saman jakson lopussa näemme, kuinka Eric on ottanut tämän kutsumuksen vastaan; hän kertoo Otisille, että haluaa papiksi, minkä Otis ottaa innolla vastaan.

Jumalan kadottua Eric näkee metsästä käsin kielekkeellä istuvan Calin, joka on ollut koko jakson ajan kateissa ja etsintöjen kohteena. Eric menee juttelemaan Calille, joka kertoo että koki vain että ihmiset eivät halua hänenlaistaan muunsukupuolista henkilöä maailmaan. Katsoja voi huomata vastaavuuden Ericin tilanteeseen. Tämä Ericin kutsumus on ehkä keskeisin uskonnollisen queer-representaation määrittelijä: sarja tiedostaa sen, että uskonnollisten queer-henkilöiden asema ei ole hyvä ja että homofobiaa on olemassa yhteiskunnassa, mutta se on jotakin, mikä on muutettavissa. Tätä havaintoa tukee myöhempi jakson kohta, jossa Ericin perhe ja pappi tulevat koulun tapahtumaan. Pappi Samuel toteaa, että hän haluaa aloittaa keskustelut siitä, kuinka kirkosta voitaisiin tehdä avoimempi queer-

ihmisille. Eric vastaa tähän, että mitä tarvitaan on enemmän kuin vain keskustelua viitaten kokonaisuun asenneilmapiireihin, jotka vallitsevat uskonnon ja queerin suhteen ympärillä.

Sarjan representaatiot kuvaavat siis realistisia kehityskulkuja myös konflikteista ratkaisuihin. Varsinkin tämä kohtaaminen kuin myös kohtaaminen, jossa Ericin isä hyväksyy Ericin identiteetin, ovat keskeisimpiä näistä. Usein televisiossa yleinen juoni queer-hahmojen ympärillä on niin sanottu ”Bury Your Gays”, jolla viitataan siihen, kuinka queer-hahmot hetero- tai cis-hahmoja useammin eivät saa onnellista lopetusta tarinalleen tai he kuolevat sarjan aikana. Tämän on nähty johtuvan siitä, ettei heidän sivutarinoille, jotka eivät ole keskeisiä sarjan kannalta muutenkaan, ole enää loogista jatkoa. (Cover & Milne 2023.) Kuitenkin *Sex Education* välttää tämän juonimuodon ja kykenee esittämään näitä uhkaaviakin tilanteita, jotka eivät kuitenkaan hajota positiivista representaatiota. Esimerkiksi Ericin tarina saa positiivisen lopetuksen: hän hyväksyy kummatkin identiteetin osistaan ja haluaa alkaa auttamaan myös muita tässä työssä. Tämä konflikteista ratkaisuihin -puhe monipuolistaa mediakenttää queerin ja uskonnon ympärillä.

4.3.7 Kieli, toimijat ja konteksti *Sex Education*issa

Sarjassa vaikuttaa olevan ainakin kahdenlaisia diskursseja, joiden sisällä on vielä omaa moninaisuuttaan. Diskurssit sarjassa ovat monimuotoisia ja heijastelevat tosielämässä käytävää queerin ja uskonnon merkityksellistämistä. Voidaan väittää, että sarjassa erilaisia diskursseja tuodaan tiettyssä järjestyksessä esille: ensin kyse on Ericin sisäisestä konfliktista, joka kääntyy toisella ja kolmannella kaudella ulkoiseksi konfliktiksi. Tämä ulkoinen konfliktidiskurssi nousee sekä uskonnon suhteesta queeriin (esimerkiksi seurakunta tai nigerialainen kulttuuriympäristö Ericille) että queerin suhteesta uskontoon (esimerkiksi Rahim Ericille). Konfliktidiskurssiin liittyvä kieli korostaa häpeän, synnin ja uhan teemoja. Vaikka kirkko selkeästi toiseutetaan suhteessa seksuaalisuuteen sekä sukupuoleen, myös vivahteita nähdään. Esimerkiksi kirkkojen jäsenten sisäinen monimuotoisuus tuodaan ilmi ja puhetta queerille enemmän avoimista kirkoista harjoitetaan.

Eri diskursseilla on eri toimijoita, jotka vaihtelevat kausien mittaan. Ericin rinnalla erityisesti perheestä muodostuu keskeinen toimija: ensimmäisellä kaudella perheen isä ja viimeisellä kaudella äiti. He edustavat eräänlaista välimuotoa näistä diskursseista: he sekä tukevat poikaansa, mutta samalla näkevät Ericin uskonnollisesta queer-identiteetistä nousevan monia haasteita. Seurustelusuhteista erityisesti Rahimin ja Ericin suhde luo selkeää vastakkainasettelua, jossa Rahimin kieli edustaa konfliktidiskurssia ja Ericin vastadiskurssia. Samalla tavalla Nigeriassa isoäidin puhe suuntautuu konfliktiin, kun taas Oban puhe integrointiin.

Varsinkin viimeinen kausi tuo monia uusia toimijoita. Seurakunnasta, joka on ollut mukana aina ensimmäiseltä kaudelta saakka, keskeiseksi nousee pappi Samuel. Hänet esitetään suurimmaksi osaksi konfliktidiskurssin edustajana, mutta viimeisessä jaksossa (K4: J8) kuitenkin hän nousee vastadiskurssin puolustajaksi. Ericin rinnalle nostetaan myös muita uskonnollisia queer-henkilöitä, kuten Abbi ja samalla kasteturssilla käyvä poika. Kuitenkin kasteturssin pojan toiminta suuntautuu selkeämmin konfliktidiskurssiin, kuten oman identiteetin piilotteluun. Näiden toimijoiden lisäksi myös Ericin ystävät, Otis ja uudesta koulusta saadut ystävät, kuten Roman, merkityksellistävät diskursseja erityisesti negatiivissävytteisesti.

Kontekstien suhteen tämä erilainen toimijoiden harjoittama kieli suuntautuu ennen kaikkea kahteen keskeiseen eroavaan kontekstiin. Ensisijaisena kontekstina on länsimainen, eurooppalainen konteksti, kuten Ericin koti, kirkko ja koulu. Varsinkin kirkkoon tilana keskittyy konfliktidiskurssin kieli, kun taas muissa paikoissa puhe on vaihtelevampaa. Toissijaisena kontekstina on nigerialainen yhteiskunta, kuten Ericin isoäidin koti, häätilaisuus ja queer-klubi. Puhe on selkeästi negatiivispainotteisempaa.

5 *The Bold Type*

5.1 Uskonnon rakentuminen *The Bold Typessä*

Samalla tavalla kuin *Sex Education*, myös *The Bold Type* rakentaa tietynlaista kuvaa uskonnosta, jota voidaan hahmottaa kielen, toimijoiden ja kontekstin jaottelun perusteella. Käsittelen näitä seuraavaksi tässä järjestyksessä. Keskeisiksi uskonnon muodoiksi tämän jaottelun myötä muodostuvat erityisesti islam, kristinusko ja uskonottomuus.

The Bold Typessä on monia erilaisia kohtauksia, joiden kieli määrittelee uskonnon kategoriaa. Kaikista keskeisin tällainen kohtaaminen sijoittuu toiselle kaudelle (K2: J4), jossa päähenkilöt Jane, Sutton ja Kat keskustelevat Janen uudesta seurustelukumppanista Benistä. Jane näkee, että muuten Ben on täydellinen, mutta hänen yhtenä ainoana vikanaan on uskonnollisuus. Kohtauksessa rakennettava kuva uskonnoista, kristinuskosta ja myös islamista, heijastelee paljon yleistä puhetta, jossa usein ihmiset tuomitsevat uskonnon ilman mitään selkeää syytä. Argumentit perustuvat esimerkiksi omille kokemuksille. Jane esimerkiksi toteaa, että Ben rukoili ennen syömistä ja ei pidä tätä yleisenä käytäntönä New Yorkissa. Kat kertoo, kuinka Adena rukoilee viidesti päivässä ja käyttää huivia. Sutton kommentoi huivia toteamalla sen olevan enemmänkin vain tyyliä. Tämä kommentti heijastelee yleistä keskustelua musliminaisten pitämisen hijabin ja muiden peittävien huivien, kuten burkan, käytöstä ottaen kuitenkin tässä kohtauksessa vaatekappaleen uskonnollisen merkityksen pois (Kautto 2019).

Toisaalta tietynlainen yleinen tietämättömyys uskonnoista tulee ilmi tästä kohtauksesta, kun Sutton vetoaa siihen, että onhan Jane aiemminkin seurustellut uskonnollisten miesten kanssa. Hän kertoo eräästä juutalaisesta miehestä, johon Jane toteaa, että juutalaisuus on enemmänkin elämäntyyli New Yorkissa kuin uskonto. Varsinkin Kat, joka on selkeästi muita perehtyneempi uskontoihin, sanoo, että vegaanisuus on tällainen elämäntyyli, ei juutalaisuus. Hän epäilee, että Janen suhtautumisen taustalla, on jotakin hänen omia käsittelemättömiä ongelmiaan.

Uskonto on vahvan toiseuttamisen sekä problematisoinnin kohteena sarjassa varsinkin Janen hahmon myötä. Jane esittää muun muassa saman jakson aikana useaan otteeseen hyvin kiivaitakin yleistäviä väitteitä, kuten sen, että uskonnolliset ihmiset voivat olla hyvin tuomitsevia. Benin uskonnollisuus, kuten se, että Ben uskoo Jumalaan, on jotakin, mikä häiritsee Janea. Toisilla treffeillä Jane huomaa Benin ranteessa ristitatuoinnin, joka vaivaa Janea. Lopulta hän uskaltautuu kysymään siitä, koska ei pitänyt sanojensa mukaan Beniä ihmisenä, joka ottaisi tatuointeja. Jane edustaa yleistä merkityksellistävästä uskontopuhetta siitä, kuinka uskonto ja tiede nähdään erillisinä (Dixon 2010, 1).¹⁰ Hän toteaa, että ei ajatellut Benin tapaisen koulutetun ja tieteellisen ihmisen, joka työskentelee lääkärinä, olevan uskonnollinen. Tähän Ben vastaa, että sairaalassa työskentely voi olla välillä varsin rankkaa ja usko auttaa häntä jaksamaan. Kuitenkin Jane toteaa tähän, että potilaana haluaisi mieluummin tulla hoidetuksi kunnan terveydenhuollolla, ei rukouksin. Ben kertoo, että usko ei ole potilaita vaan häntä itseään varten. Janen puhe merkityksellistää uskontoa yhä vahvemmin tieteen vastakohtaksi, kun hän jatkaa kyseenalaistamista Benin uskosta: siitä, kuinka rationaalinen kouluja käynyt ihminen voi uskoa johonkin ylhäällä istuvaan Jumalaan, joka kuulee ihmisten rukoukset parantaen sairaita. Ben lopettaa keskustelun ja tilanne jää jännittyneeksi.

Myöhemmin sama jakso käsittelee tarkemmin sitä, miksi Jane suhtautuu uskontoon niin kärkkäästi. Tässä kohtauksessa Jane pyytää Beniltä anteeksi aiempaa käytöstään ja valaisee taustojaan uskonnollisesta äidistään, joka sairastui syöpään. Diagnoosin saamisen jälkeen uskonnollisuus vain vahvistui äidin elämässä ja äiti pyysi Janea rukoilemaan hänen parantumisensa tähden. Hautajaisissa pappi tuli ja totesi, että Jumala oli ottanut Janen äidin parempaan paikkaan. Janelle tämä oli suuri takaisku, kun Jumala ei vastannutkaan hänen rukouksiinsa ja tämän takia hän lopetti omien sanojensa mukaan ”Jumalan taikavoimiin” uskomisen. Jane tunnistaa siis problematisoivan puheensa ja sen mistä se kumpuaa sekä pyrkii avoimeen dialogiin Benin kanssa. Vastaavanlainen keskustelu nähdään myös *Sex Educationissa* Ericin ja Rahimin välillä. Uskontoon liittyvät traumat ovat yleisiä varsinkin queer-ihmisten keskuudessa, mutta myös muiden osallistujien. Tutkimusta on tehty esimerkiksi kulttien, lapsiin kohdistuvan ja muun uskonnollisen trauman mekanismeista ja

¹⁰ Tästä uskonnon ja tieteen välillä nähdystä vastakkainasettelusta on kirjoitettu paljon. Kuitenkin varsinkin vasta 1970-luvulta lähtien tutkijat ovat alkaneet keskittymään myös muihin tapoihin merkityksellistää tätä suhdetta. (Dixon 2010, 1).

niiden seurauksista, kuten esimerkiksi trauman myötä kehittyneestä uskontovastaisuudesta. (Hollier, Clifton & Smith-Merry 2022, 276.)

Toisaalta uskonto osana yhden ihmisen elämää esitetään moninaisesti. Jane kysyy Beniltä, onko tämä ollut aina uskonnollinen, johon Ben vastaa sekä myöntävästi että kieltävästi. Hän kertoo uskonnollisesta lapsuudestaan siirtyen lopulta nuoruuteen, jolloin uskonto ei ollut osa hänen elämäänsä kunnes lääkärikoulussa hän löysi sen jälleen. Jane myös päätyy kysymään Beniltä hänen suhtautumisestaan esiaviolliseen seksiin Benin uskonnollisuuden takia ja Ben toteaa, että asia ei ole ongelma hänelle. Nykytutkimuksessa korostettavaa uskonnollisuuden moninaisuutta uskontojen sisällä havainnollistetaan (Linjakumpu 2015, 119).

Myös sarjassa käytettävä arkinen kieli painottuu uskontojen suhteen kristinuskoon. Selkeänä toistuvana piirteenä *Sex Educationin* uskonnon kategorian kanssa on se, että uskontoa käytetään yhtä lailla huumorin keinona. Esimerkiksi New Age -filosofia mainitaan keskustelussa leikkisästi (K1: J5), siirtymäriiteistä puhutaan meemien (K2: J3) ja lapsuuden tyynylinnojen yhteydessä (K1: J9), naisten lähettämiin alastonkuviin viitataan kulttina (K2: J9) ja Jane toteaa ystävilleen, että Ben on kristitty eikä hahmo *Orjattaresi*-sarjasta (2017–) (K2: J8), jossa uskonnosta luodaan hyvin elämää rajoittava kuva. Eräässä kohtauksessa (K4: J4) Instagram-videossa nainen kertoo, kuinka seksuaalinen nautinto yksin ja yhdessä oli ”Jumalan lahja” hänelle. Uskonto on tässäkin sarjassa osana arkista keskustelua esimerkiksi ”oh my God”, ”God”, ”holy hell” ja ”Oh, sweet Jesus” tapaisten huudahdusten myötä. Myös musiikki, joka tukee kerrontaa, on osana tätä diskursiivisen kielen rakentumista. Muun muassa sanat, kuten ”worship” ja ”miracle”, esiintyvät musiikin seassa.

Myöhemmin neljännellä kaudella (K4: J3) myös alun perin ei-länsimaisia uskontoperinteitä tuodaan mukaan uskontodiskurssiin. Kuitenkin tätä uskonnollista kuvastoa näissä kohtauksissa määrittelee enemmänkin länsimainen ja maallistunut uskontopuhe. Jaksossa Jane ja hänen sen hetkinen kumppaninsa Ryan kokeilevat tantrista seksiä kuitenkin ilman, että alkuperäinen uskontoulottuvuus tulee ilmi eksplisiittisesti. Janen tutkiessa näitä käytäntöjä myöhemmin ystäviensä kanssa, tulee esille näitä käytäntöjä kokeilevien ihmisten välinen kontakti. Tähän Sutton vitsailevasti kommentoi, että ehkä Janen ja Ryanin pitäisi mennä

kirkkoon. Jane ja Ryan kokeilevat yab-yum nimistä asentoa, josta Ryan kertoo sen, että asennon idea on avata sydänten ovet toisilleen, mikä vaatii myös silmien avaamista sielulle. Tällainen asento on buddhalaisuudessa ja muutenkin Ryanin kertomat asiat ovat buddhalaisuudessa esitettyjen oppien mukaisia. Uskontoihin liittyvää diskurssia sarjassa määritellään pitkälti uskottomuuden näkökulmasta. Esimerkiksi katsoja näkee jälleen *Sex Educationin* uskonnottomiin hautajaisiin vertautuvan ei-uskonnollisen häätötilaisuuden *The Bold Typessä*.

Vaikka kristinuskolla ja uskottomuudella on keskeinen rooli sarjassa, on islamin rakentuminen sarjassa ehkä keskeisin uskonnon kenttä ja täten tarkemman tutkimisen arvoinen. Sarja välttää monia islamin esittämiseen liittyviä stereotyyppioita esimerkiksi terrorismista. Islamiin liittyvät mediarepresentaatiot ovat olleet varsinkin 2000-luvun alusta asti hyvin jännitteisiä ja ovat tukeutuneet toiseuden käsitteeseen. Islamin kuvauksessa on näkynyt siirtymää väkivaltaisuuteen, terrorismiin ja eräänlaiseen alkukantaisuuteen – johonkin toiseen suhteessa ”moderniin kehittyneeseen länteen”. (Saeed 2007, 446–448.) Näistä stereotyyppioista poikkeava islamiin liittyvä diskursiivinen uskontopuhe, joka rakentaa islamista modernia kuvaa, nousee erityisesti Adenan elämästä. Tätä modernia kuvaa islamista luovat monet kohtaukset, jotka liittyvät erityisesti naiseuteen. Esimerkiksi Adena kuvaa huntupäisiä musliminaisia muotivaatteissa ja juoksemiseen tarkoitetuissa hijabeissa (K5: J4). Tämän lisäksi hänellä on valokuvanäyttely, ”The Woman Behind The Veil”, jossa esitellään musliminaisia, joilla on erilaisia heidän moninaisista identiteeteistään kertovia kylttejä käsissään (K1: J1). Kylteissä lukee muun muassa "Rape survivor", "Hopeless romantic", "Poet", "Beyonce Fan!" ja "Engineer".

Vaikka kuva islamista on ennen kaikkea positiivinen ja moderni, tuodaan myös islamin varjopuolia esiin sarjassa. Esimerkiksi Adena kokee, että usein ihmiset eivät näe muslimihuivin taakse, vaan he näkevät sen mikä heitä pelottaa. Yhdessä kohtauksessa (K1: J2) Adena puhuu siitä, kuinka New Yorkin maahanmuuttovirasto tarkastaa muslimien puhelimia sekä seuraa niitä. Kuva, jota sarja rakentaa islamista, ei olekaan yksiselitteinen. Eräässä kohtauksessa (K1: J4) Adena puhuu puhelimeen kadulla persiaksi ja ohikulkeva mies kadulla alkaa huutamaan hänelle, kuinka Adenan pitäisi puhua englanniksi. Mies kutsuu Adenaa pyyhkeeksi viitaten hänen hijabiinsa. Miehen viha suuntautuu selkeästi Adenan

uskonnollisuuteen. Sarja käsittelee moninaisesti islamiin liittyviä ennakkoluuloja ja muslimien huonoa asemaa Amerikassa.

Toimijoiden suhteen islamin rakentumista ohjaa Adenan hahmo, kun taas muut hahmot keskittyvät kristinuskon ja uskonottomuuden merkityksellistämiseen. Hän onkin ainut selkeä toistuvasti esiintyvä uskonnollinen toimija sarjassa. Varsinkin Jane, Kat ja Sutton linkittyvät sen sijaan puheeseen uskonottomuudesta. Varsinkin Janen seurustelukumppaneita käytetään tuomaan erilaisia näkemyksiä uskonnosta sarjaan. Janen ja Benin suhde kietoutuu ennen kaikkea kristinuskon tematiikkaan, kun taas Janen ja Ryanin suhde väljästi uskottomaan kehykseen. Näiden lisäksi erityisesti uskontoja uhkaavaa puhetta harjoittavat kadulla huutava mies ja maahanmuuttovirasto.

Samalla tavalla kuin *Sex Educationissa*, myös *The Bold Typessä* kyse on länsimaisesta kontekstista, johon toimijoiden kieli keskittyy. Kuitenkin *The Bold Typen* suhteen keskeistä on ottaa huomioon sen amerikkalainen konteksti, johon on kauan nähty integroituvan tietynlainen sisäänrakennettu kristillisyyden, joka toiseuttaa islamia (Silva 2017, 140). Toisaalta sama on nähtävissä myös Euroopassa, mutta esimerkiksi *Sex Education* brittiläisenä sarjana ei ota tähän kantaa. Konkreettisesti puhe painottuu moninaisiin paikkoihin, joista keskeisimpinä ovat ystäväysten kodit ja lehden toimitus. Myös vaikkapa kaupungin kadut ja lentokenttä ovat joitakin satunnaisia kielen kontekstin paikkoja.

Sex Educationin uskontokuvan tavoin myös *The Bold Type* rakentaa moninaisia uskontoon liittyviä diskursseja sarjan sisäisessä maailmassa erityisesti henkilöhahmojen välisellä puheella. Toimijoiden sijoituessa länsimaiseen kontekstiin, uskonottomuus esitetään sarjassa huomattavan neutraalissa valossa, kun taas negatiivisempi puhe suuntautuu kristinuskoon sekä islamiin. Toisaalta sarja pyrkii eksplisiittisesti tuomaan tämän puheen problemaattisuuden, kuten identiteetteihin läheisesti liittyvät stereotyyppit, esille (Hall 1997a, 24–25). Uskonnon kategoriasta muodostuu monitasoinen. Esimerkiksi moninaista puhetta islamista rakentaa sekä ulkomaailma, kuten maahanmuuttovirasto ja kadulla Adenalle huutanut mies. Toisaalta myös vastadiskurssia, jossa Adena ja hänen tuttavansa tukevat positiivista kielenkäyttöä islamista, tuodaan esille.

5.2 Queerin rakentuminen *The Bold Typessä*

Sex Educationin tavoin *The Bold Type* tuo esille myös erilaisten queer-identiteettien moninaisuutta kuitenkin selvemmin keskittyen lesbouden, biseksuaalisuuden ja muunsukupuolisuuden ympärille. Myös tämän sarjan kohdalla on tämä queerin rakentuminen jaoteltavissa kolmeen osaan.

Kielessä esille nousee teemoja aina oman seksuaalisuuden etsinnästä orgasmeihin ja transsukupuolisuuteen urheilussa. Puhe on ennen kaikkea voimaannuttavaa. Toisaalta myös homofobiaa ja muita stereotypioita avataan sarjassa. Keskeistä on se, että sarja pyrkii aktiivisesti puhumaan siitä, kuinka queeria toiseutetaan (Linjakumpu 2015, 123). Yksi keskeisimmistä esimerkeistä tämän suhteen on kohta (K4: J14), jossa Kat keskustelee kahden naisen kanssa. Naiset puhuvat siitä, kuinka nykyään lapset pitävät homoutta tyylikkäänä ja selkeästi liittävät puheessa queerin joksikin epänormaaliksi, kun taas heterouden normaaliksi. Kat tuo suoraan tässä kohtauksessa esille, kuinka hän näkee, että queer-ihmiset laitetaan aina tähän ”toisen” kategoriaan. Queerin normalisointi on siis selkeän eksplisiittistä ja se painottuu puheeseen, kun taas *Sex Educationissa* tämä normalisointi tapahtuu enemmän toiminnan keinoin.

Toinen ero, mikä queerin kategorian rakentumisessa selkeästi tapahtuu sarjojen välillä liittyy identiteettikategorioiden kyseenalaistamiseen. Neljännellä kaudella (K4: J14) Kat pohtii, miten hän identifioituu seksuaalisuutensa suhteen; onko hän esimerkiksi biseksuaali tai lesbo. Kuitenkin mihin hän lopulta päätyy on se, että hän ei koe kategorioita täysin sopivina ja tuo esille selkeästi näihin queerin kategorioihin liittyvän haasteellisuuden ja niiden sisäänrakennetut olettamukset. Kyse on siis pohjimmiltaan siitä, mitä queer-tutkimuskin tekee: haastaa identiteettikategorioita (Härkönen & Utriainen 2020, 190). Vaikka *Sex Educationissakin* on jossain määrin puhetta identiteettikategorioiden monimutkaisuudesta ja vaikeudesta asettaa itseään niin sanottuun ”laatikkoon”, ei puhe ole yhtä eksplisiittistä. Esimerkiksi eräs sarjan sivuhenkilöistä Jackson miettii saattaisiko hän sittenkin olla queer, koska tykkää muunsukupuolisesta henkilöstä. Kuitenkaan käsittely ei mene *Sex Educationissa* niin syvälle kuin *The Bold Typessä*. Toisaalta vaikka *The Bold Type* harjoittaa tällaista

puhetta, myös vastakkaista puhetta on havaittavissa. Esimerkiksi Adena vahvistaa puhetta siitä, että identiteettikategoriat ovat tärkeä osa itseidentifiointia.

Tämä queerin rakentuminen tapahtuu ennen kaikkea Adenan kanssa seurustelevan biseksuaaliksi identifioituvan Katin myötä. He ovat keskeisimpiä queerin rakentumisen toimijoita, joiden puhe on positiivista. Katin vielä tutustuessa tähän queer-maailmaan, on Adenalle tämä paikka selkeästi tutumpi taiteilijapiireistä ja omista lukuisista seurustelusuhteista. Adenan ja Katin suhde seuraa samoja vaiheita, kuten tutustumista, taukoja ja eroja, kuten kahden muunkin päähenkilön heterosuhteet. Heidän rinnallaan queeria merkityksellistävät myös queer-hahmot, kuten transsukupuolinen juoksija, ja lehden toimituksen henkilökunta. Selkeämpi negatiivinen suhtautuminen nousee näiden toimijoiden ulkopuolelta esimerkiksi aiemmin mainitun kahden naisen puheesta (K4: K14) ja myös eheytyshoitoja tukevista ihmisistä, joita käsittelen tarkemmin myöhemmin.

Nämä toimijat liittyvät arjen paikkoihin, kuten lehden toimituksen tiloihin ja muihin julkisiin tiloihin. Butlerin havaintoja mukaillen queer-performanssia luodaan esimerkiksi tuomalla henkilöhahmoja queer-tiloihin, kuten lesbobaariin tai drag queen -esitykseen. Keskeistä on se, missä performanssia esitetään. (Butler 2002 [1990], 185.) Adenan ja Katin hahmot sen sijaan keskittyvät enemmän yksityisiin paikkoihin, kuten kotiin.

5.3 Lesbomuslimi

5.3.1 Adena vakiintuneena queerin ja uskonnon toimijana

Samalla tavalla kuin Ericin kohdalla, käsittelen aluksi Adenan uskonnollisen queer-identiteetin rakentumista eli minkälainen toimija hän on. Toisin kuin *Sex Educationissa*, *The Bold Type* alkaa rakentamaan queerin ja uskonnon diskursiivisia ulottuvuuksia jo heti ensimmäisen jakson (K1: J1) alusta alkaen. Ericin identiteettiin verrattuna Adenan identiteetti on huomattavan paljon vakiintuneempi. Hänen identiteetin käsittelyyn ei voida soveltaa Rodriguezin ja Ouelletten löydöksiä identiteettikonfliktien ratkaisujen prosesseista (Rodriguez & Ouellette 2000, 334–335). Esille tuodaan sekä Adenan ulkopuolelta tuleva konfliktidiskurssi, joka nousee tällä kertaa erityisesti uskonnottomien ihmisten

merkityksellistämistä puheesta, että positiivinen integrointidiskurssi, jota Adena edustaa. Jo ensimmäisen viiden minuutin aikana seuraavan muotilehden painosta käsittelevä esitelmä käy läpi artikkelia ”The Woman Behind The Lens”, joka kertoo vielä tässä kohtaa katsojille tuntemattomasta Adenan hahmosta. Esitelmöijä toteaa, että artikkeli tästä queer-muslimitaiteilijasta on otettava pois lehdestä siitä syystä, että taiteilija itse halusi jutun pois. Jo heti alusta asti Kat, joka myös on tässä tapaamisessa, asettuu keskeiseksi käsittelyhahmoksi, jonka puhe linkittyy uskonnolliseen queer-representaatioon. Hän pitää artikkelin julkaisua tärkeänä, kun taas hänen ystäviensä mielipide on artikkelin tärkeyttä vähättelevämpi.

Tätä ensivaikutelmaa Adenasta ennen kaikkea queer-muslimina, alkaa myöhemmin jaksossa täydentämään Katin vierailu Adenan luona. Adena, jolla on tavalliset harmaat vaatteet päällä ja hijab päässään, on valokuvaamassa aiemmin mainittua näyttelyä musliminaisista, jotka pitelevät kylttejä identiteeteistään. Kat alkaa puhumaan Adenalle, kuinka Adenan artikkeli tämän monimutkaisesta suhteesta uskontoon ja queerin olisi tärkeä julkaista. Kuitenkin Adena tekee oletuksen Katin lähestymisestä, että Kat pitää häntä pelkurina ja uskoo Adenan vetäytyneen julkaisusta, koska ei uskaltaisi julkaista ajatuksiaan uskonnosta ja seksuaalisuudesta. Adena on selkeästi tietoinen ulkoisesta konfliktidiskurssista jo heti sarjan alussa. Kuitenkaan hän ei tue tätä diskurssia, vaan lähtee aktiivisesti haastamaan sitä kävellen tietokoneelleen ja avaten Twitterinsä. Hän kertoo esittelytekstissään lukevan, että hän on ylpeä lesbomuslimi.

Kat jatkaa puhetta siitä, kuinka syynä poisvetäytymiselle täytyy olla pelko heijastellen yleisiä oletuksia uskonnon ja queerin suhteesta. Hän muun muassa toteaa, että Scarletin lehden lukijamäärät ovat paljon suuremmat ja kyse olisi miljoonille ulos tulemisesta. Tähän Adena vastaa, että häntä ei häittäisi tulla ulos koko maailmalle, hän vaan ei koe lehteä tarpeeksi feministisenä. Keskustelu jää tähän ja Kat menee katselemaan Adenan jo ottamia kuvia. Adena kääntyy ja toteaa, että naisten sisällä on paljon enemmän kuin ulospäin voi nähdä. Tästä identiteettien moninaisuuteen vetoavasta lauseesta tulee Adenan uskonnollisen queer-representaation kantava voima sarjan mittaan. Adenasta syntyvä ensivaikutelma on itsevarma ja tylyhäkö, mutta tämä viimeinen toteamus luo syvyyttä tähän ensikohtaamiseen.

Kuitenkin myöhemmin tämä ensivaikutelma saa myös muita ulottuvuuksia. Eräässä ensimmäisen jakson (K1: J1) kohtauksessa Adena puhuu Katille seksileluista ja siitä, kuinka hänen alkuperäinen kotimaansa on kieltänyt niiden tuomisen maahan. Adena ei kunnioita tätä lakia ja salakuljettaa niitä maahan. Myöhemmin samassa aloitusjaksossa Adena myös avautuu seksuaalisuudestaan Katille, joka ihmettelee sitä, miksi Adena pitää yhä hijabia. Kat kokee tämän ristiriitaisena, mikä heijastelee hänen sosialisatiosta omaksumaansa kuvaa uskonnon ja queerin yhteyksistä jälleen eräänlaisena konfliktina (Berry 1998, 4). Adena toteaa, että on itse päättänyt pitää sitä ja että se ei alista häntä vaan sen sijaan vapauttaa yhteiskunnan odotuksista siitä, miltä naisen tulisi näyttää. Hän kertoo, että on huomannut sen, että ihmisille tulee usein epämukava olo siitä, kun he eivät voi kategorisoida ihmisiä.

Selkeästi esille tuodaan tämä ennakko-oletus siitä, kuinka ihmisillä usein on tietynlainen rakennettu kuva siitä, minkälainen uskonnollinen ihminen on ja minkälainen queer ihminen on. Näiden kategorioiden yhdistämistä ei nähdä ainakaan vielä kovinkaan luonnollisena. Kuitenkin Adena yhdistää näitä kategorioita tavalla, joka luo uudenlaista identiteettien performatiivisuutta. Butlerin havaintoja mukaillen hän on siis aktiivinen uskonnon ja queerin performanssin väärintoistaja, joka haastaa puheellaan ja pukeutumisellaan vallitsevia normeja (Butler 2002 [1990], 185). Henkilöhahmoissa on jälleen syvyyttä ja heidän roolinsa ei rajoitu yksin esimerkiksi vain uskonnon tai seksuaalisuuden representointiin. He eivät ole siis vain karikatyyreja edustamistaan identiteeteistä, kuten monen populaarikulttuurin tuotteen henkilöhahmoista on ehdotettu aiemmin (Sjö 2016a, 1–6). Esimerkiksi Adenan identiteettiä määrittelee myös hänen vahva sitoumuksensa taiteeseen, maahanmuuttaja-identiteettiin, aktivismiin ja feminismiin.

5.3.2 Voimaannuttava kieli ja toiminta

Adenan uskonnollista queer-performanssia, joka tukee konfliktidiskurssin vastadiskurssia, luodaan erityisesti puheella, joka normalisoi lesbouden ja islamin suhdetta. Varsinkin tunteet ovat vahva osa tätä normalisoivaa puhetta. Tämä puhe on luontevaa, itsevarmaa ja vakaata. Muun muassa Adena puhuu lesboudesta luonnollisesti ja queer-taiteilijapiirit ovat hänelle tuttu paikka (K2: J4). Tavatessaan Katin vanhemmat (K2: J2), Adena tuo esille, että ei pidä identiteettileimoja huonoina asioina. Hän kertoo epäileville vanhemmille, kuinka hänelle

tärkeää on se, että hän voi kirjoittaa Twitterin kuvaukseensa olevansa lesbomuslimi, koska se on osa häntä ja hän haluaa muiden tietävän sen. Puhe identiteeteistä on huomattavan eksplisiittistä. Toisin kuin *Sex Educationin* Eric, on Adenan identiteetti selkeästi vakiintuneempi kun taas Ericin kohdalla kyseessä on selkeä identiteetin kehittymisen kuvaaminen. Häpeän ja piilottelun teemat eivät ole läsnä Adenan kohdalla. Taustalla saattaa mahdollisesti olla esimerkiksi se, että Ericin hahmo on kuvaus teini-ikäisestä, kun taas Adenan nuoresta aikuisesta, jonka identiteetti on jo vakiintuneempi.

Toisaalta myös konkreettinen toiminta tietyissä tiloissa luo tätä uskonnollisen queer-ihmisen performanssia *The Bold Typessä*. Esimerkiksi ensimmäisellä kaudella (K1: J5) Kat herää Adenan luota ja mennessään olohuoneeseen huomaa Adenan tekemässä aamuroukusta. Valkoiseen koko kehon peittävään huiviin kietoutunut Adena on lattialla rukousmaton päällä. Aivan tämän jälkeen Kat ja Adena jakavat romanttisen kohtauksen yhdessä, mikä luo vielä selkeämpää yhteyttä siihen, kuinka uskonto ja seksuaalisuus esitetään luonnollisena parina. Tämä kohtaus tuo esille hyvin sen, kuinka Ericin tavoin myös Adenan uskonnollinen queer-identiteetti tulee käsitellyksi hänen ihmissuhteissaan – erityisesti hänen on-off -tyttöystävänsä Katin kanssa. Representaatiota värittävät muun muassa Adenan ja Katin tutustuminen, seurustelu, tauko, ero ja lopulta yhteen paluu. Muiden sarjan hahmojen tapaan suhde sisältää parisuhdedraamaa, riitoja ja juhlissa käymistä. Kyseessä ei siis ole vain identiteettipuhe vaan myös normaali puhe, jota henkilöhahmot tuottavat. Tämä puhe normalisoi samalla uskonnon ja queerin suhdetta. Myös Adenan aiemmat lukuiset seurustelusuhteet naisten kanssa johdattelevat representaatiota.

Adenan uskonnollisuutta ei esitetäkään minään häntä rajoittavana vaan sen sijaan voimavarana. Esimerkiksi Kat on kiinnostunut siitä rukoileeko Adena joka päivä, mihin Adena toteaa, että useimpina (K1: J5). Kuitenkin joinakin päivinä hän on laiska ja kokee, että hänen ei tarvitse tehdä kaikkia kolmea salatia. Taas joinain päivinä kaikkien niiden tekeminen tuntuu tärkeämmältä. Samassa kohtauksessa näemme myös Adenan ilman hijabia ensimmäistä kertaa sarjan aikana, kun Kat on vierailmassa Adenan luona. Toisessa kohtauksessa (K1: J4) Kat ja Adena ovat viettämässä iltaa yhdessä ja Kat ehdottaa, että he menisivät juomaan. Kuitenkin nopeasti hän muistaa Adenan uskonnon ja sen, että hän ei juo. Uskonto on siis myös Adenan elämää ohjaava tekijä.

5.3.3 Ulkoisten toimijoiden vieraannuttava kieli

Toisaalta Adenan ja Katin lisäksi uskonnon ja queerin diskursseja rakentavat myös muut toimijat. Perinteinen konfliktidiskurssi tulee ulkomaailmasta: kadulla huutavasta miehestä, USA:n maahanmuuttovirastosta, Adenan kotimaasta, eheytyshoitoja kannattavista ihmisistä ja laajemmillaan koko yhteiskunnasta. Tuntemattoman miehen alkaessa huutamaan kadulla Adenalle, että tämän tulisi puhua englantia, Adena pakenee paikalta Katin jäädessä poliisien kuulusteltavaksi (K1: J4). Myöhemmin samassa jaksossa he keskustelevat siitä, mitä sinä yönä tapahtui. Adena toteaa, että lesbomuslimina nyky-Amerikassa ei hänellä ollut muita vaihtoehtoja kuin paeta. Myös maahanmuuttovirastosta ja toisaalta Adenan kotimaasta Persiasta rakennetaan sarjan kuluessa kuvaa uskonnon ja queerin integrointia vastustavina toimijoina. Samalla tavalla kuin Ericin kohdalla Nigeria, Adenan kohdalla Persia muodostuvat poikkeavaksi kontekstiksi puheelle. Adenan kokemus välittyy sinä, että USA ei halua häntä, mutta taas Persiassa hän ei voi olla oma itsensä.

Neljännettä kautta (K4: J8 – K4: J9) määrittelee pitkälti puhe eheytysterapiasta: konfliktista, jonka esitetään nousevan sekä ei-uskonnollisten että uskonnollisten toimijoiden puolelta vastustamaan queeria. Adena kertoo Scarletin päätoimittajalle ensimmäisestä kuvauskeikastaan ja näyttää sen jälkeen kuvaa nuoresta miehestä Travisista, joka oli tehnyt itsemurhan sen jälkeen kun hänen vanhempansa olivat lähettäneet hänet eheytysterapialeirille (K4: J8). Adenalle eheytysterapiasta puhuminen on tärkeää ja hän tuo ilmi, kuinka eheytysterapia on yhä laillista 32 osavaltiossa, mikä kasvattaa nuorten itsemurhariskiä. Myöhemmin Adena näyttää kuvaa miehestä, joka kannatti eheytyshoitoja ollessaan pappina ja kertoo, kuinka tämä kyseinen mies on nyt Alabaman osavaltion senaattori. Kuten eheytyshoitoja koskevissa tosielämänkin diskursseissa, myös sarjassa uskonto linkitetään vahvasti queerin vastustamiseen. Muun muassa Suomessa uskonnolliset yhteisöt ja yksityishenkilöt toteuttavat eheytyshoitoja eniten. Vasta tämän jälkeen tulevat esimerkiksi perhe ja sosiaali- tai terveydenhuoltoala. (Oikeusministeriö 2021, 109.)

Toisaalta myös ei-uskonnolliset ihmiset yhdistetään tähän diskurssiin toisessa jaksossa (K4: J9). Muun muassa Adenan kuvat Scarletin lehdelle koskien Travisin tapausta käännytetään jatkuvasti pois vedoten niiden laillisiin ongelmiin. Kuitenkin myöhemmin jaksossa käy ilmi,

että Scarletin lakiosaston vastaava henkilö, joka osallistui kuvien käännäyttämiseen, kannattaa kyseistä eheytysterapiaa tukevaa senaattoria. Vaikka Adenan oma suhtautuminen identiteettinsä on positiivinen ja ylpeyttä huokuva, tiedostaa hän myös, että se on syy, miksi hän on joutunut kärsimään niin paljon. Diskurssien merkitys yksittäisissä identiteettikonstruktioissa on moninainen. Puheesta käy ilmi, että myös Adenalle hänen seksuaalisuudestaan puhuminen muille oli aluksi hankalaa. Adena kertoo Katille, kuinka nuorempana hänen isänsä lähetti hänet myös eheytysterapiaan, jota Adena vertaa kokemuksen kidutukseen. Hän toteaa, että olisi voinut olla kuten Travis viitaten tämän itsemurhaan.

Toiseuttamisen teemat tulevat *The Bold Type*stä ilmi hyvin vahvasti. Esimerkiksi kohtauksessa (K4: J14), jossa Kat käy keskustelua kahden vanhemman naisen kanssa, toiseudesta puhutaan suoraan eksplisiittisesti. Toinen naisista toteaa Katille, että haluaa lapsensa kasvavan onnelliseksi ja normaaliksi. Kat kyseenalaistaa, tarkoittaako nainen normaalilla heteroseksuaalisuutta. Nainen myöntyy sanoen, että tavalla, jolla Jumala on tarkoittanut sen olevan. Tämä tutkimuskirjallisuudessa toistuva piirre siitä, kuinka uskonnolla perustellaan heteroutta normaalina ja luonnollisena, tulee tästä kohtauksesta vahvasti ilmi (kts. mm. Rossi 2015, 15, 18; Hoare & Smith 1978 [1971], 20, 538). Queer-ihmiset asetetaan ”toisen” eli jonkin epänormaalin kategoriaan. Toisaalta Katin puhe haastaa vahvasti tätä normaaliksi muodostunutta asetelmaa sekä implisiittisesti että eksplisiittisesti. Esimerkiksi sarjan mittaan Kat pohtii erilaisia identiteettejä – queereja, uskonnollisia, etnisyyteen linkittyviä – sekä kokee useat kategoriat liian ahtaina. Ongelmat liittyen hetero- ja cis-normatiivisuuteen tuodaan esille puheessa (Linjakumpu 2015, 123).

Toisaalta voidaan argumentoida, että toiseuttaminen suuntautuu sekä queeria, mutta myös uskontoa kohtaan, kuten myös osittain *Sex Education* -sarjassa (Sjö & Häger 2015, 26). Muun muassa eräässä jaksossa (K2: J3) Sutton keskustele Katin kanssa ja toteaa, että pitää Adenaa niin erilaisena kaikista muista. Tämän voidaan nähdä viittaavan Adenan taiteeseen, mutta myös identiteetteihin: Adena edustaa Suttonille jotakin itsestään toista, uskonnollista ja queeria. Adena kuulee tämän keskustelun ja myöhemmin hän sekä Sutton keskustelevat yhdessä. He päätyvät siihen, että ovat oikeastaan kummatkin omalla tavalla ulkopuolisia. He löytävät eroistaan huolimatta yhteisen pohjan.

5.3.4 Kieli, toimijat ja konteksti *The Bold Typessä*

Myös *The Bold Typessä* esille nousevat konflikti- ja vastadiskurssi, joista vastadiskurssi saa selkeimmin pääroolin sarjassa. Toisin kuin *Sex Educationissa* diskurssien ilmaantuminen ei noudata yhtä selkeää järjestystä, vaan diskurssit menevät sekaisin koko sarjan ajan aivan ensimmäisestä jaksosta alkaen. Konfliktidiskurssiin liittyy selkeä vihamielisyyden, luonnottomuuden ja toiseuttamisen kieli. Kyse on *Sex Educationin* kielen tavoin häpeän, syrjinnän ja riskien nostamisesta esille. Esimerkiksi heteroutta pidetään ensisijaisena ja luonnollisempana suhteessa queeriin. Tätä perustellaan Jumalan tahdolla. Vastadiskurssiin liittyvä kieli, joka saa alkunsa jo ihan sarjan alussa, on voimaannuttavaa ja ylpeyttä korostavaa. Adena esimerkiksi pitää tärkeänä, että hän voi tuoda identiteettinsä ilmi Twitterinsä kuvauksessa.

Tätä puhetta tuottavat henkilöt erilaisista sisä- ja ulkoryhmistä. Voidaan puhua niin sanotusta sisäisestä maailmasta ja ulkoisesta maailmasta. Sisäinen maailma on katsojille tuttu ja turvallinen. Nämä henkilöt, kuten Adena, Kat ja lehden muu toimitus, asemoidaan selkeästi vastadiskurssin puolustajiksi. Sen sijaan ulkomaailmasta nousee tätä vastadiskurssia uhkaava konfliktidiskurssi. Muun muassa keskeisiksi toimijoiksi nousevat eheytyshoitoja kannattavat päättäjät ja USA:n maahanmuuttovirasto. Toisaalta kiinnostavaa on, että myös näiden toimijoiden ”maailmojen” välisiä hyppyjä nähdään. Kat ilmaisee ennakkokäsityksiä Adenan hijabista. Häntä ihmetyttää, miksi Adena käyttää sitä. Hänen ajatusmaailmansa ei kuulu ainakaan aluksi se, että queer-ihminen voisi olla uskonnollinen. Myös esimerkiksi Sutton ilmaisee samanlaista implisiittistä toiseuttamista Adenaa kohtaan. He heijastelevat kielessä eläviä konfliktidiskurssin muotoja.

Kontekstin suhteen tämä toimijoiden kieli sijoittuu sekä yksityiseen että julkiseen maailmaan. Adena ja Kat keskustelevat uskonnon ja queerin kohtaamisista yksityisissä tiloissa: Adenan sekä Katin kodeissa ja Adenan työhuoneessa. Sen sijaan muu puhe sijoittuu enemmän julkisiin tiloihin, kuten lehden toimitukseen. Tätä puhetta laajemmalla tasolla kontekstualisoi amerikkalainen 2000-luvun yhteiskunta, jonka vastakohtana kuvataan Adenan kotimaata Persiaa.

6 Lopuksi

6.1 Johtopäätökset

Tämä uskonnon ja queerin yhteisiä diskursiivisia käytänteitä tarkasteleva tutkimus on vastannut kahteen kysymykseen, joista ensimmäinen kosketti eri tapoja, joilla uskonto ja queer kohtaavat toisensa rajaamissani televisiosarjoissa *Sex Education* ja *The Bold Type*. Uskonnollinen queer-representaatio ei syntynyt tyhjiössä, vaan siihen vaikuttivat monenlaiset erilaiset diskurssit. Kummankin sarjan tapa rakentaa erillään uskonnon ja queerin kategorioita oli moninainen sekä arjenomainen. Tällä tavoin sarjat loivat realistista kuvaa laajasta kirjosta uskonnollisten queer-ihmisten kokemuksia.

Kieltä, toimijoita ja kontekstia tarkastelevasta analyysistä nousi esille, että kummassakin sarjassa on tunnistettavissa uskonnon ja queerin integrointia haastava konfliktidiskurssi. Tämä puhe määräytyi ennen kaikkea näissä konteksteissa identiteettejä rajoittavaksi ja toiseuttavaksi. Kiinnostava esille noussut havainto oli se, että sekä uskonto mutta myös queer olivat sarjoissa toiseutettuja. Muun muassa aiempien tutkimuksien löydökset siitä, että queer-identiteetti esitetään luonnottomana, syntinä tai jonakin piiloteltavana, olivat vahvasti esillä tässä diskurssissa.

Konfliktidiskurssia rakennettiin sarjoissa monien eri uskonnollisten ja ei-uskonnollisten toimijoiden myötä. Toisaalta tämä puhe oli myös kaksisuuntaista eli sitä rakensivat sekä uskonto, mutta myös queer-henkilöt. Esimerkiksi *Sex Educationissa* tätä diskurssia rakensivat Ericin seurakunta, ei-uskonnollinen poikaystävä ja vahvasti uskonnollinen maa. *The Bold Typessä* taas tätä merkityksellistämistä tekivät esimerkiksi uskonnollisen maan rinnalla eheytyshoitoja tukevat ihmiset.

Tämä toimijoiden tuottama puhe sijoittui kummassakin sarjassa länsimaiseen 2000-luvun kontekstiin, jossa ymmärrys queerin sekä uskonnon yhteyksistä on lisääntynyt huomattavasti. Kontrastia sarjoissa luotiin varsinkin suhteessa maihin, joita ei usein myönnetä osaksi länsimaista tulkintakehystä. Näissä konteksteissa puhe oli enimmäkseen

konfliktisuuntautunutta. Konkreettisesti tätä puhetta harjoitettiin arjen paikoissa, kuten kirkossa, työpaikalla ja koulussa.

Kuitenkin vaikka konfliktidiskurssi oli esillä, sai kaikista vahvimman aseman kummassakin sarjassa tätä konfliktidiskurssia vastustava vastadiskurssi, jota itse uskonnollisten queer-henkilöiden lisäksi merkityksellistivät heidän läheisensä, kuten ystävät, perhe ja seurustelukumppanit. Toinen tutkimuskysymyksistäni oli asetettu erityisesti tämän diskurssin tuotosten, representaatioiden, tutkimiseksi. Ryhmän puhe ja siinä tuotetut merkitykset (uudelleen)määrittivät näitä identiteetikonstruktioita. Identiteeteistä rakentui sarjoissa moninainen performanssi, jossa esimerkiksi tunteet, vaatetus, symbolit ja sanavalinnat, johdattelivat katsojaa havainnoimaan näitä identiteettejä positiivisessa valossa. Keskeisenä kantavana teemana kummassakin sarjassa oli näiden identiteettien kantaminen ylpeydellä ulkomaailman asenteista huolimatta.

Positiivista diskurssia, jossa uskonnollisuuden ja queerin nähdään olevan yhdistettävissä, ajoivat *Sex Educationissa* eteenpäin Ericin lisäksi erityisesti Ericin äiti ja Abbi. Varsinkin neljäs kausi keskittyi kolmen ensimmäisen kauden sijaan sisäiseen hyväksyntään ulkoisesta konfliktista huolimatta. *The Bold Typessä* erityisesti Adena, Kat ja hänen ystäväpiirinsä asettuivat tukemaan tätä. Vastadiskurssi oli läsnä jo ihan sarjan alusta alkaen. Kummassakin sarjassa tätä uudenlaista performanssia rakennettiin erityisesti puheessa, mutta myös muun muassa tunteiden, symbolien, pukeutumisen, nonverbaalisen viestinnän, visuaalisen kerronnan ja musiikin kautta. Tekijät, joilla eri diskursseja rakennettiin eivät eronneet toisistaan. Esimerkiksi koko sarjan ajan Ericin huone sekä muutokset siinä indikoivat vahvasti hänen identiteettiensä yhteen kietoutumista. Adenan kohdalla varsinkin hänen taiteensa ja aktivismin keinonsa kertoivat tästä integraatiosta. Ericin kohdalla kyse oli vahvasti identiteettiprosessista, jossa konflikteja on monia, mutta jotka Eric aina ylitti pitäen kiinni kummastakin identiteetistään. Adena sen sijaan edusti vakiintuneempaa identiteettiä.

Tämä tutkimus on vastannut havaittuun tutkimusaukkoon erityisesti koskien uskonnon ja queerin yhteisiä positiivisia diskursseja mediassa, mutta myös niiden risteämistä muiden diskurssien kanssa. Yhtenä ensimmäisenä queerin ja uskonnon myönteisiä kohtaamisia

korostavana tutkimuksena olen luonut kattavan kuvan kahdesta sarjasta niiden diskursiivisen kielen, toimijoiden ja kontekstien suhteen. Tämän lisäksi olen havainnut yhtäläisyyksiä ja eroja sarjojen tavassa esittää uskonnollisia queer-identiteettejä.

Aiempi tutkimus on nostanut esille varsinkin konfliktidiskurssia korostavia representaatioita ja oma työni havainnollistaa samalla tavalla, että esimerkiksi toiseuttaminen ja negatiiviset tunteet, kuten häpeä, ovat osa konfliktidiskurssin representaatioita analysoimissani sarjoissa. Toisaalta aiempiin tutkimuksiin nähden analyysistani nousee esille se, että aina henkilöhahmojen kuvaukset eivät ole yksin pelkistettyjä ja karikatyyrisiä. Sen sijaan esimerkiksi uskonnolliset hahmot eivät yksin asetu alistajan rooliin vaan myös vaihtelua ja sisäistä moninaisuutta on nähtävissä. Kiinnostavaa on se, kuinka erilaiset uskontoa ja queeria yhdistelevät diskurssit risteävät toistensa kanssa sarjojen sisäisessä maailmassa ja Ericin sekä Adenan identiteettikonstruktioiden kanssa.

6.2 Jatkotutkimusmahdollisuudet

Jo kandidaatintutkielmassani koskien uskonnon ja queerin yhteyksiä *Good Omens* -sarjan (2019) katsojien aktiivisessa keskustelussa, asetin joitakin jatkotutkimusmahdollisuuksia, koska aihe on vielä 2020-luvullakin hyvin alituttu ja usein konfliktidiskurssiin painottuva. Tässä tutkielmassa vastasin tutkimuksen tarpeeseen liittyen siihen, kuinka tätä uskonnollista queer-representaatiota rakennetaan muissa visuaalisen kulttuurin tuotteissa. Kuitenkin tällaisten sarjojen kenttä on laajentunut viimeisten vuosien aikana huomattavasti ja representaatiot ovat jatkuvassa muutoksessa. Tästä syystä lisätutkimusta jo tämän aiheen parissa tullaan tarvitsemaan lisää.

Yhä moni kysymys on jäänyt vastaamatta koskien queerin ja uskonnon suhdetta visuaalisessa kulttuurissa. Esimerkiksi tämä tutkimus on keskittynyt yksin vain fiktiivisiin sarjoihin, mutta kiinnostava tutkimusmahdollisuus voisi olla siinä, kuinka tosielämään perustuvissa sarjoissa näitä representaatioita kuvataan ja onko niillä jotain eroa näihin fiktiivisiin representaatioihin. Entä minkälaisia vaikutuksia näillä representaatioilla on tosielämään? Tutkimusta tarvitaan esimerkiksi siitä, miten uskonnolliset queer-henkilöt, nuoret kuin vanhemmatkin ihmiset,

kokevat nämä televisiorepresentaatiot. Onko näillä representaatioilla vaikutusta muun muassa tunteiden, ajatusten ja toiminnan tasoilla? Toisaalta yksi tutkimusmahdollisuus avautuu myös sen suhteen, mitä vaikutuksia näillä sarjoilla on ihmisiin ja asenneilmapiireihin, joita määrittelee selkeä negatiivinen suhtautuminen näihin identiteetteihin. Voisivatko tällaiset sarjat esimerkiksi toimia kontaktina ennakkoluulojen kohteena olevaan ryhmään vähentäen syrjintää?

Näiden seikkojen lisäksi käsittelemissäni sarjoissa on laajaa intersektionaalisuuden esiintymistä, jota tämä tutkielma ei ole aikarajoitteiden takia pystynyt havainnoimaan. Muun muassa iän, etnisyyden ja luokan teemat jäävät käsittelemättä. Intersektionaalisuus on yksi keskeisimmistä uusista lähestymistavoista identiteetteihin ja siksi tärkeää olisi kohdistaa tutkimusta myös siihen, kuinka erilaiset identiteetit risteävät uskonnon ja queerin suhteen sekä minkälaisia vaikutuksia näillä risteämällä on rakentuvaan representaatioon. Miten esimerkiksi eri uskonnot keskustelevat eri queer-identiteettien kanssa tai kuinka ikä vaikuttaa queer-representaation muovautumiseen?

Nämä sarjat ovat hyvin vahvasti sosiaaliseen kontekstiinsa linkittyviä, jolloin myös kysymys eri merkityssystemien eroista nousee esille. Kuinka sarjojen kontekstit, kuten tuottajien tai kirjoittajien kokemukset heijastuvat sarjoihin? Miten eri kulttuureissa tuotettujen sarjojen representaatiot eroavat toisistaan ja heijastuuko sarjoihin aivan erilaisia diskursseja kuin niin sanotussa länsimaisessa kehyksessä?

Toisaalta tutkimusalalla on tarvetta laajemmille kartoituksille siitä, minkälaisia erilaisia diskursseja erilaisissa sarjoissa ympäri maailmaa rakennetaan. Yhtenä mahdollisuutena olisi tehdä laajaa analyysia siitä, minkälaisia erilaisia kategorioita nousee siitä, kuinka queeria ja uskontoa käsitellään mediassa. Minkälaisissa sarjoissa queer ja uskonto yhdistyvät luoden turvallista tilaa katsojalle käsitellä omaa identiteettiään, tulkintojaan ja näkemyksiään? Olemassa on myös tarvetta laajoille jopa kvantitatiivisille tutkimuksille siitä, mitkä identiteettikategoriat ovat näiden sarjojen keskiössä eli toisin sanoen kelle ääni annetaan. Nämä ovat joitakin jatkotutkimusmahdollisuuksia, joiden avulla käsityksemme siitä, miten uskonto rakentaa queeria ja toisaalta kuinka queer uskontoa, voisi monipuolistua.

Lähteet

Aineisto

Sex Education 2019–2023 (tuotantokaudet 1–4). Käsikirjoittaja: Laurie Nunn. Tuottaja: Jon Jennings. Iso-Britannia: Netflix.

The Bold Type 2017–2021 (tuotantokaudet 1–5). Käsikirjoittaja ja tuottaja: Sarah Watson. Yhdysvallat: Freeform.

Kirjallisuus

Ahonen, Johanna & Elina Vuola 2015a: Uskonto ja sukupuoli. Konflikteja, vuorovaikutusta ja uusia tuulia. Teoksessa Johanna Ahonen & Elina Vuola (toim.) *Uskonnon ja sukupuolen risteyksiä*, 7–31. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Berry, Gordon L. 1998: Research Paradigm, Television, and Social Behavior: The Complexities of Studying a Complex Medium. Teoksessa Joy Keiko Asamen (toim.) *Research paradigms, television, and social behavior*, 3–9. Kalifornia: Sage Publications.

Browne, Kath; Andrew Kam-Tuck Yip & Sally R. Munt 2010: *Queer Spiritual Spaces: Sexuality and Sacred Places*. Lontoo: Routledge.

Butler, Judith 2002 (1990): *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge.

Conrad, Peter & Joseph W. Schneider 1992: *Deviance and medicalization. From badness to sickness*. Philadelphia: Temple University Press.

Cover, Rob & Cassandra Milne 2023: The “Bury your Gays” trope in contemporary television: Generational shifts in production responses to audience dissent. *The Journal of Popular Culture* 56(5–6), 810–823. <https://doi.org/10.1111/jpcu.13255>.

Dahl, Angie L. 2011: *Sexual and Religious Identity Development Among Adolescent and Emerging Adult Sexual Minorities*. Psykologian tohtorintutkinto. Utah: Utahin osavaltionyliopisto. <https://doi.org/10.26076/a2f3-2cc4>.

Dahl, Angie L. & Renee V. Galliher 2009: LGBQQ Young Adult Experiences of Religious and Sexual Identity Integration. *Journal of LGBT Issues in Counselling*, 3(2), 92–112. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1080/15538600903005268>.

- Dixon, Thomas 2010: Introduction. Teoksessa Thomas Dixon, G.N. Cantor & Stephen Pumfrey (toim.) *Science and religion: new historical perspectives*, 1–20. Cambridge: Cambridgen yliopisto.
- Fairclough, Norman 2013 (1995): *Critical Discourse Analysis. The Critical Study of Language*. New York: Routledge.
- Foucault, Michel 1994 (1969): *The Archaeology of Knowledge*. Lontoo: Routledge.
- GLAAD 2023: *Where We Are on TV Report 2022-2023*. Saatavissa: <https://glaad.org/whereweareontv22/>. Viitattu 21.2.2024.
- Hacking, Ian 2009: *Mitä sosiaalinen konstruktio on?* Tampere: Vastapaino.
- Hajjar, Anas 2008: Seksuaalisuus ja intiimiys islamissa. Teoksessa Pirkko Brusila (toim.) *Seksuaalisuus eri kulttuureissa*, 98–115. Helsinki: Duodecim.
- Hall, Stuart 1996: Introduction: Who Needs "Identity"? Teoksessa Stuart Hall & Paul du Gay (toim.) *Questions of Cultural Identity*, 1–17. Lontoo: Sage.
- Hall, Stuart 1997a: The Work of Representation. Teoksessa Stuart Hall (toim.) *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*, 15–74. Lontoo: Sage.
- Hall, Stuart 1997b: The Spectacle of the 'Other'. Teoksessa Stuart Hall (toim.) *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*, 223–290. Lontoo: Sage.
- Hallenberg, Helena 2008: Seksuaalisuus islamin maissa. Teoksessa Pirkko Brusila (toim.) *Seksuaalisuus eri kulttuureissa*, 74–97. Helsinki: Duodecim.
- Hilton-Morrow, Wendy & Kathleen Battles 2011: Between a Rock and a Slippery Slope: Negotiating the Intersections of Religion and Sexuality on Network Television's The Book of Daniel. *Journal of homosexuality* 58(3), 355–381. <https://doi-org.ezproxy.utu.fi/10.1080/00918369.2011.546732>.
- Hjelm, Titus 2021: Johdanto. Diskursiivisen uskonnontutkimuksen perusteita. Teoksessa Titus Hjelm (toim.) *Uskonto, kieli ja yhteiskunta. Johdatus diskursiiviseen uskonnontutkimukseen*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Hoare, Quentin & Geoffrey Nowell Smith 1978 (1971): *Selections from the Prison Notebooks of Antonio Gramsci*. Lontoo: Elec Books.
- Hollier, Joel; Shane Clifton & Jennifer Smith-Merry 2022: Mechanisms of religious trauma amongst queer people in Australia's evangelical churches. *Clinical Social Work Journal* 50(3), 275–285. <https://doi.org/10.1007/s10615-022-00839-x>.

- Hoover, Stewart 2012: Religion, the media, and 9/11. Teoksessa Gordon Lynch, Jolyon Mitchell & Anna Strhan (toim.) *Religion, Media and Culture: A Reader*, 75–88. New York: Routledge.
- Hvarvard, Stig 2011: The mediatisation of religion: Theorising religion, media and social change. *Culture and religion* 12(2), 119–135.
<https://doi.org/10.1080/14755610.2011.579719>.
- Härkönen, Mitra & Terhi Utriainen 2020: Sukupuoli. Teoksessa Heikki Pesonen & Tuula Sakaranaho (toim.) *Uskontotieteen ilmiöitä ja näkökulmia*, 184–193. Helsinki: Gaudeamus.
- Jokinen, Arja 2016: Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysi : teorit, peruskäsitteet ja käyttö*, 249–265. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, Arja & Kirsi Juhila 2016a: Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysi : teorit, peruskäsitteet ja käyttö*, 268–310. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, Arja & Kirsi Juhila 2016b: Valtasuhteiden analysoiminen. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysi : teorit, peruskäsitteet ja käyttö*, 75–104. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, Arja; Kirsi Juhila & Eero Suoninen 2016: Diskursiivinen maailma: Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysi : teorit, peruskäsitteet ja käyttö*, 25–50. Tampere: Vastapaino.
- Juhila, Kirsi 2016a: Kulttuurin jatkuvasti rakentuvat kehät. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysi: teorit, peruskäsitteet ja käyttö*, 369–407. Tampere: Vastapaino.
- Juhila, Kirsi 2016b: Tutkijan positiot. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysi: teorit, peruskäsitteet ja käyttö*, 411–433. Tampere: Vastapaino.
- Kautto, Leila 2019: *Näkyvä ja näkymätön musliminainen*. Katsomukset.fi.
<https://katsomukset.fi/2019/09/03/nakyva-ja-nakymaton-musliminainen/>. Viitattu 18.3.2024.
- Kinnunen, Moona 2016: *Queer Jesus : Johanneksen evankeliumin queer-teologinen luenta*. Uuden testamentin eksegetiikan pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.

- Kupari, Helena & Salome Tuomaala 2015: Toimijuus ja muutoksen mahdollisuus. Teoksessa Johanna Ahonen & Elina Vuola (toim.) *Uskonnon ja sukupuolen risteyksiä*, 161–187. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Kupari, Helena & Elina Vuola 2020: Johdanto. Mitä on eletyn uskonnon tutkimus? Teoksessa Elina Vuola (toim.) *Eletty uskonto: arjen uskonnollisuudesta ja sen tutkimuksesta*, 7–39. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Lahti, Martti 2002: Johdanto: Nautinto/politiikka. Teoksessa Richard Dyer (toim.) *Älä katso! Seksuaalisuus ja rotu viihteen kuvastossa*, 11–22. Tampere: Vastapaino.
- Laine, Markus; Jarkko Bamberg & Pekka Jokinen 2007: Tapaustutkimuksen käytäntö ja teoria. Teoksessa Markus Laine & Jarkko Bamberg & Pekka Jokinen (toim.) *Tapaustutkimuksen taito*, 9–38. Helsinki: Gaudeamus.
- Lease, Suzanne H., Sharon G. Horne & Nicole Noffsinger-Frazier 2005: Affirming Faith Experiences and Psychological Health for Caucasian Lesbian, Gay, and Bisexual Individuals. *Journal of Counseling Psychology*, 52(3), 378–388.
<https://doi.org/10.1037/0022-0167.52.3.378>.
- Leino, Helena 2007: Yleinen ongelma, yksi tapaus. Teoksessa Markus Laine & Jarkko Bamberg & Pekka Jokinen (toim.) *Tapaustutkimuksen taito*, 214–227. Helsinki: Gaudeamus.
- Leitzinger, Antero 2008: Marginaalimuslimit: Suomen muslimien kirjo 1970-luvun alkuun mennessä. Teoksessa Tuomas Martikainen, Tuula Sakaranaho & Marko Juntunen (toim.) *Islam Suomessa. Muslimit arjessa, mediassa ja yhteiskunnassa*, 85–110. Porvoo: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Lievens, Klara 2020: *Netflix' Queer Eye: Valid representation or a pleaser for the straight eye? A qualitative research on queer representation in media and lifestyle television through a discourse analysis of the Netflix series Queer Eye*. Sukupuolen- ja moninaisuudentutkimuksen pro gradu -tutkielma. Amsterdam: Amsterdamin yliopisto.
- Linjakumpu, Anni 2015: *Uskonnon varjot : hengellinen väkivalta kristillisissä yhteisöissä*. Tampere: Vastapaino.
- Lynch, Gordon; Jolyon Mitchell & Anna Strhan 2012: *Religion, Media and Culture: A Reader*. New York: Routledge.
- Lövheim, Mia 2013a: Media and religion through the lens of feminist and gender theory. Teoksessa Mia Lövheim (toim.) *Media, Religion and Gender. Key Issues and New Challenges*, 15–32. Lontoo: Routledge.

- Lövheim, Mia 2013b: Media, religion and gender. Key insights and future challenges. Teoksessa Mia Lövheim (toim.) *Media, Religion and Gender. Key Issues and New Challenges*, 183–195. Lontoo: Routledge.
- McCall, Leslie 2005: Managing the Complexity of Intersectionality. *Signs. Journal of Women in Culture and Society* 30(3), 1771–1800. <http://www.jstor.org/stable/10.1086/426800>.
- Moberg, Marcus 2022: *Religion, discourse, and society: towards a discursive sociology of religion*. New York: Routledge.
- Moberg, Marcus; Sofia Sjö & Mia Lövheim 2020a: Introduction. Young adults, religion, and digital media in international perspective. Teoksessa Marcus Moberg & Sofia Sjö (toim.) *Digital Media, Young Adults and Religion. An International Perspective*, 3–11. Lontoo: Routledge.
- Moberg, Marcus; Sofia Sjö & Mia Lövheim 2020b: Introduction. Digital media and religion in an international context. Perspectives on identity, connection, and authority. Teoksessa Marcus Moberg & Sofia Sjö (toim.) *Digital Media, Young Adults and Religion. An International Perspective*, 12–26. Lontoo: Routledge.
- Padva, Gilad 2011: Gay Martyrs, Jewish Saints and Infatuated Yeshiva Boys in the New Israeli Religious Queer Cinema. *Journal of Modern Jewish Studies* 10(3), 421–438. <https://www-tandfonline-com.ezproxy.utu.fi/doi/full/10.1080/14725886.2011.608558>.
- Pesonen, Heikki, Elina Lehtinen & Nelli Myllärniemi 2011: Kuinka tutkia uskontoa elokuvassa? Lähtökohtia, periaatteita ja näkökulmia. Teoksessa Heikki Pesonen, Elina Lehtinen, Nelli Myllärniemi & Minja Blom (toim.) *Elokuva uskonnon peilinä: uskontotieteellisiä tarkennuksia länsimaiseen populaarielokuvaan*, 10–45. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Potinkari, Nika, Liia-Maria Raippalinna & Arja Turunen 2022: Diskurssintutkimus. Teoksesta Outi Fingerroos, Konsta Kajander & Tiina-Riitta Lappi (toim.) *Kulttuuritutkimuksen menetelmät*, 329–350. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Rodriguez, Eric M. & Suzanne C. Ouellette 2000: Gay and Lesbian Christians: Homosexual and Religious Identity Integration in the Members and Participants of a Gay-Positive Church. *Journal for the Scientific Study of Religion* 39(3), 333–347. <https://doi.org/10.1111/0021-8294.00028>.
- Rosenthal, Michele 2013: Infertility, blessings, and head coverings. Mediated practices of Jewish repentance. Teoksessa Mia Lövheim (toim.) *Media, Religion and Gender. Key Issues and New Challenges*, 111–124. Lontoo: Routledge.

- Rossi, Leena-Maija 2015: *Muuttuva sukupuoli : seksuaalisuuden, luokan ja värin politiikkaa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Saeed, Amir 2007: Media, Racism and Islamophobia: The Representation of Islam and Muslims in the Media. *Sociology compass* 1(2), 443–462.
<https://doi.org/10.1111/j.1751-9020.2007.00039.x>.
- Seta 2023: *Sateenkaarisanasto*. Saatavissa: <https://seta.fi/sateenkaaritieto/sateenkaarisanasto/>. Viitattu 21.2.2024.
- Silva, Derek M. D. 2017: The Othering of Muslims: Discourses of Radicalization in the "New York Times", 1969–2014. *Sociological Forum* 32(1), 138–161.
<http://www.jstor.org/stable/26626064>.
- Sjö, Sofia 2011: Kielletty maailma. Seksuaalisuus, vapaus ja uskonto kahdessa pohjoismaisessa elokuvassa. Teoksessa Heikki Pesonen, Elina Lehtinen, Nelli Myllärniemi & Minja Blom (toim.) *Elokuva uskonnon peilinä: uskontotieteellisiä tarkennuksia länsimaiseen populaarielokuvaan*, 138–153. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Sjö, Sofia & Andreas Häger 2015: Filmic constructions of the (religious) other: Laestadians, abnormality, and hegemony in contemporary scandinavian cinema. *Temenos* 51 (1), 25–44. <https://doi.org/10.33356/temenos.9477>.
- Sjö, Sofia 2016a: Madness, Otherness and Transformation: Exploring Religion in Nordic Crime Films. *Journal of Religion and Film* 20(1), 1–21.
<https://digitalcommons.unomaha.edu/jrf/vol20/iss1/18/>. Viitattu 4.10.2023.
- Sjö, Sofia 2016b: Beyond Cinematic Stereotypes. Using Religion to Imagine Gender Differently. *Journal for Religion, Film and Media* 2(2), 123–140.
<https://mediarep.org/items/d86235ab-0f43-4971-82fd-771b0908be82>.
- Sjö, Sofia, Marcus Moberg, Mia Lövheim & Martin Lagerström 2020: A mixed-method approach to youth and digital religion. Teoksessa Marcus Moberg & Sofia Sjö (toim.) *Digital Media, Young Adults and Religion. An International Perspective*, 27–40. Lontoo: Routledge.
- Squires, Judith 1999: *Gender in Political Theory*. Cambridge: Polity Press.
- Suoninen, Eero 2016a: Kielenkäytön vaihtelevuuden analysoiminen. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysi : teorit, peruskäsitteet ja käyttö*, 51–73. Tampere: Vastapaino.

- Suoninen, Eero 2016b: Näkökulma sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysi : teorian, peruskäsitteet ja käyttö*, 230–247. Tampere: Vastapaino.
- Suoninen, Eero 2016c: Mistä on perheenäidit tehty? Haastattelupuheen analyysi. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysi : teorian, peruskäsitteet ja käyttö*, 108–143. Tampere: Vastapaino.
- Taira, Teemu 2021: Uskonto vai ”uskonto”? Diskursiivinen uskonnontutkimus ilman uskonnon määritelmää. Teoksessa Titus Hjelm (toim.) *Uskonto, kieli ja yhteiskunta. Johdatus diskursiiviseen uskonnontutkimukseen*, 39–63. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Talbot, Mary 2007: *Media Discourse: Representation and Interaction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Taylor, Yvette & Ria Snowdon 2014: *Queering Religion, Religious Queers*. New York: Routledge.
- Tuovinen, Liisa 2008: Kotoinen luterilaisuus suomalaisessa arjessa. Teoksessa Pirkko Brusila (toim.) *Seksuaalisuus eri kulttuureissa*, 11–32. Helsinki: Duodecim.
- Turtiainen, Riikka ja Sari Östman 2009: Tavistaidetta ja verkkoviihdettä: Omaehtoisten verkkosisältöjen tutkimusetiikkaa. Teoksessa Maarit Grahn & Maunu Häyrynen (toim.) *Kulttuurituotanto: Kehykset, käytäntö ja prosessi*, 336–358. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023: *Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK)*. Saatavissa: <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>. Viitattu 23.2.2024.
- Oikeusministeriö 2021: *Kohti sateenkaari-ystävällisempää Suomea. Tilannearvio seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta Suomessa 2021*. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163566/OM_2021_26_SO.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 20.10.2023.
- Venesperä, Ronja 2008: Yhteisö ohjaa Jehovan todistajien elämää. Teoksessa Pirkko Brusila (toim.) *Seksuaalisuus eri kulttuureissa*, 46–55. Helsinki: Duodecim.
- Villerejo, Amy 2016: Jewish, Queer-ish, Trans, and Completely Revolutionary: Jill Soloway's Transparent and the New Television. *Film Quarterly* (2016) 69 (4): 10–22. <https://doi-org.ezproxy.utu.fi/10.1525/fq.2016.69.4.10>.
- Wilcox, Melissa 2018: *Queer Nuns: Religion, Activism, and Serious Parody*. New York: NYU Press.

- Wilcox, Melissa 2020: *Queer Religiosities: An Introduction to Queer and Transgender Studies in Religion*. Maryland: Rowman & Littlefield.
- Winston, Diane 2009: Introduction. Teoksessa Winston Diana (toim.) *Small Screen, Big Picture: Television and Lived Religion*, 1–14. Texas: Baylor University Press.
- Winston, Diane 2013: Saving Grace. Television with "something else". Teoksessa Mia Lövheim (toim.) *Media, Religion and Gender. Key Issues and New Challenges*, 155–168. Lontoo: Routledge.
- Yip, Andrew K.T. 2010: Coming Home from the Wilderness: An Overview of Recent Scholarly Research on LGBTQI Religiosity/Spirituality in the West. Teoksessa Kath Browne, Andrew Kam-Tuck Yip & Sally R. Munt (toim.) *Queer Spiritual Spaces: Sexuality and Sacred Places*, 35–50. Lontoo: Routledge.

Liitteet

Liite 1. *Sex Education* juonitiivistelmä

Pääpiirteissään *Sex Education* keskittyy seksuaalisuuden ja sukupuolen teemojen normalisointiin. Kaudet rakentuvat enimmäkseen nuorten parisuhde- ja kouludraamasta aina uuden koulun aloittamisesta klamydiahysteriaan. Sarjassa käsitellään monenlaisia seksuaalisuuteen ja sukupuoleen liittyviä nuoria mietityttäviä aiheita helposti lähestyttävällä tavalla. Tällaisia teemoja ovat muun muassa sisäistetty homofobia, ehkäisy, abortti, seksuaalinen pahoinpitely ja queer-suhteet. Samalla käsittelyyn nousevat myös esimerkiksi perheongelmat, mielenterveyden ongelmat, vammaisuus, huumeet ja nuorten kohtaavat paineet.

Ensimmäinen, toinen ja kolmas kausi keskittyvät pitkälti siihen, kun sarjan päähenkilö Otis Milburn sekä Otisin ihastus Maeve Wiley aloittavat epävirallisen klinikan, jossa he antavat seksiin ja suhteisiin liittyvää keskusteluapua muille koulun opiskelijoille, koska koulu itsessään ei tarjoa kunnollista apua opiskelijoilleen. Klinikasta kasvaa menestyvä bisnes nuorille ja tämän ansiosta monet sarjan sivuhenkilöt saavat apua erinäisiin ongelmiinsa samalla kasvaen ihmisinä. Jaksot kuljettavat mukanaan useampien sivuhenkilöiden tarinoita nopeasti vaihtuvien kohtauksin. Viimeisellä kaudella klinikka viimein hajaantuu nuorien vaihtaessa kouluja vanhan Moordalen koulun sulkiessa ovensa lopullisesti. Nuorista on kasvanut sarjan loppuessa itsenäisiä aikuisia.

Liite 2. Sex Education analysoitavat kohtaukset

Selitteet

Vihreä = Sisällytetty analyysiin

Punainen = Ei sisällytetty analyysiin

Uskonto = Jaksossa on uskontoon liittyviä kohtauksia

Queer = Jaksossa on Ericiin liittyviä queer kohtauksia (Huom! Rajaus tehty, koska poikkeuksetta jokainen jakso sisältää jotakin yksin queeriin liittyvää)

Uskonto + queer = Jaksossa on selkeitä uskontoa ja queeria yhdisteleviä kohtauksia

Kausi 1

Kausi: Jakso	Uskonto	Queer	Uskonto + queer	Sisältö tiivistetysti:
K1: J1		X		Ensivaikutelma Ericin seksuaalisuudesta
K1: J2	X	X		Uskontoviittauksia puheessa, Ericin ihastus
K1: J3	X	X		Eric kertoo ettei usko Jumalaan, aborttiklinikkakohtaus, Ericin ja Lilyn meikkaushetki
K1: J4				
K1: J5		X		Eric pukeutunut lgbtq-musikaalin hahmoksi ja tulee pahoinpidellyksi myöhemmin
K1: J6	X			Jeesus-kuva seinällä, perheen aamurukous
K1: J7			X	Ericin uskoon paluu
K1: J8		X		Romanttinen suhde Adamiin alkaa muotoutua

Kausi 2

Kausi: Jakso	Uskonto	Queer	Uskonto + queer	Sisältö tiivistetysti:
K2: J1	X	X		Uskontoviittauksia puheessa, Eric käyttää uskontoa puheessaan vakavasti, Ericin tunteita Adamia kohtaan kuvataan
K2: J2	X	X		
K2: J3	X	X		Hindulaisuutta kuvaava kohtaus, Ericin ja Rahimin ensimmäiset treffit
K2: J4		X	X	Adamin ja Ericin suhteen kehitys, Ericin huoneessa Jeesuksen kuvan vieressä queer-juliste
K2: J5	X			Eric käyttää uskonnollista kieltä
K2: J6		X		Ericin perhe tapaa Rahimin, keskustelua Ericin seksuaalisuudesta
K2: J7			X	Eric ja Rahim kirkossa, keskustelu uskonnosta ja queerista
K2: J8		X		Eric valitsee Adamin poikaystäväkseen Rahimin sijaan

Kausi 3

Kausi: Jakso	Uskonto	Queer	Uskonto + queer	Sisältö tiivistetysti:
K3: J1				
K3: J2	X		X	Uskontoviittauksia puheessa, Ericin äiti ei halua, että Eric puhuu poikaystävästään Nigeriassa (queer)
K3: J3	X		X	Uskontoviittauksia puheessa, Adamin mielestä Ericin on vaarallista mennä Nigeriaan homoutensa takia
K3: J4				
K3: J5			X	Ericin äiti kääkee Ericin vaihtamaan värikkään asunsa, koska tämä olisi vaarallista Nigeriassa (queer)
K3: J6			X	Eric Nigeriassa
K3: J7				
K3: J8				

Kausi 4

Kausi: Jakso	Uskonto	Queer	Uskonto + queer	Sisältö tiivistetysti:
K4: J1	X			Uskontoviittauksia puheessa, Ericin äiti haluaa Ericin ottavan kasteen, Eric ilmaisee iloa huoneessa olevan Jeesuksen kuvan avulla
K4: J2	X		X	Manifestointirituaali, Eric kasteturssilla, Ericin ja Abbin ensimmäinen keskustelu uskonnosta ja queerista
K4: J3	X		X	Uskontoviittauksia puheessa, Eric ja kirkossa käyvä poika queer-klubilla
K4: J4			X	Ericin merkit alkavat (Raamattu, linnun kakka, ruoka-apu)
K4: J5			X	Rahankeruu kirkolle, Eric puhuu Otisille tunteistaan liittyen kasteturssiin, Eric vierailee kirkossa
K4: J6	X		X	Ei-uskonnollinen hautajaistilaisuus, Eric näkee unta Jumalasta ja merkkejä alkaa ilmaantumaan unen jälkeen, Eric puhuu Otisille tunteistaan liittyen queeriin ja uskontoon
K4: J7	X		X	Maeven äiti enkeliuurnassa, Ericin merkit jatkuvat (kala, leipä), Ericin ja Abbin toinen keskustelu uskonnosta ja queerista
K4: J8			X	Ericin kaste, Jumalan ilmestyminen ja kutsumuksen löytäminen

Liite 3. *The Bold Type* juonitiivistelmä

The Bold Typen juoni kokonaisuudessaan keskittyy kolmen newyorkilaisen nuoren naisen, Jane Sloanin, Kat Edisonin ja Sutton Bradyn ympärille. *Sex Educationin* henkilöhahmojen tavoin he navigoivat ihmissuhde- ja työelämäänsä osana Scarlet-nimisen muotilehden toimitusta ja kaiken kestävästä ystävyystään. Sarja seuraakin, kuinka nämä parhaat kaverukset luovat uutta uraa ja kehittyvät siinä.

Ensimmäisellä kaudella nuoret naiset tutustuvat uuteen työpaikkaansa ja luovat suhteita toimituksessa, kun taas toinen kausista siirtää painoa myös työelämän ulkopuolelle. Janen kehittyessä urallaan, Kat kamppailee identiteettinsä kanssa ja Sutton parisuhteensa kanssa. Kolmannella kaudella samat parisuhdekuviot jatkuvat samalla kun Jane tekee juttua mallien pahoinpitelystä ja Kat etsii itseään politiikan areenalta. Neljännellä kaudella Jane kamppailee rintasyöpään altistavien geeniensä kanssa samalla edeten yhä urallaan ylöspäin. Myös Sutton kohtaa monia arkeaan mullistavia muutoksia: naimisiinmenon, eron ja keskenmenon. Katin rooli kaudella keskittyy työelämään erityisesti eheytysterapian suhteen. Viimeisen kausi tuo ystäväysten tiet päätökseen: Kat ylennetään lehden päätoimittajaksi, Sutton palaa yhteen miehensä kanssa ja Jane lähtee matkustamaan maailmalle.

Liite 4. *The Bold Type* analysoitavat kohtaukset

Selitteet

Vihreä = Sisällytetty analyysiin

Punainen = Ei sisällytetty analyysiin

Uskonto = Jaksossa on uskontoon liittyviä kohtauksia

Queer = Jaksossa on queeriin liittyviä kohtauksia

Uskonto + queer = Jaksossa on selkeitä uskontoa ja queeria yhdisteleviä kohtauksia

Kausi 1

Kausi: Jakso	Uskonto	Queer	Uskonto + queer	Sisältö tiivistetysti:
K1: J1	X	X	X	Adenan musliminaisia koskettava valokuvaustyö, Adena ja Kat puhuvat seksuaalisuudesta, Adenan identiteetti muslimina ja lesbona heti jakson alusta lähtien
K1: J2	X	X		Adena puhuu muslimien huonosta asemasta, Adenan valokuvanäyttelyn avajaiset, Adena suutelee naista
K1: J3				
K1: J4	X	X	X	Adena tulee ahdistelluksi kadulla, Adenan tyttöystävä, Katin ja Adenan suhde alkaa, Adena kertoo kokemuksistaan lesbomuslimina
K1: J5	X	X	X	Adenan aamurukous, uskontoviittauksia puheessa, Adenan ja Katin suhde kehittyy, uskonto ja queer kietoutuvat yhteen kohtauksissa
K1: J6				
K1: J7				
K1: J8				
K1: J9	X	X	X	Uskontoviittauksia puheessa, Kat ja Adena treffeillä lentokentällä, Adena kertoo, että hänen kotimaansa ei ole ystävällinen häntä kohtaan (queer)
K1: J10				

Kausi 2

Kausi: Jakso	Uskonto	Queer	Uskonto + queer	Sisältö tiivistetysti:
K2: J1		X		Adenan ja Katin suhde jatkaa kehittymistä
K2: J2			X	Adena puhuu identiteettikategorioiden tärkeydestä
K2: J3	X		X	Uskontoviittauksia kielessä, Adenan ja Suttonin keskustelu erilaisuudesta
K2: J4	X	X	X	Adena puhuu lesboudesta, Adena ja Kat lesbobaarissa juhlissa, Janen ja Benin uskontokeskustelut, Adena kokee, että USA ei halua häntä sinne
K2: J5				
K2: J6				
K2: J7				
K2: J8	X			Uskontoviittauksia kielessä
K2: J9	X			Uskontoviittauksia kielessä
K2: J10				

Kausi 3

Kausi: Jakso	Uskonto	Queer	Uskonto + queer	Sisältö tiivistetysti:
K3: J1				
K3: J2				
K3: J3				
K3: J4				
K3: J5				
K3: J6				
K3: J7				
K3: J8				
K3: J9				
K3: J10				

Kausi 4

Kausi: Jakso	Uskonto	Queer	Uskonto + queer	Sisältö tiivistetysti:
K4: J1				
K4: J2				
K4: J3	X			Jane ja Ryan kokeilevat tantrista seksiä, puhetta hijabeista
K4: J4	X			Video, jossa nainen kertoo seksuaalisen nautinnon olevan Jumalan lahja hänelle
K4: J5				
K4: J6				
K4: J7				
K4: J8			X	Adena ja eheytysterapia
K4: J9			X	Lakiosasto käännyttää Adenan jutun, taustalla aiempi uskonnollinen toimija
K4: J10	X			Ei-uskonnolliset häät
K4: J11				
K4: J12				
K4: J13				
K4: J14			X	Queer toiseutetaan puheessa suhteessa heteroseksuaalisuuteen, perustellaan uskonnolla
K4: J15				
K4: J16				

Kausi 5

Kausi: Jakso	Uskonto	Queer	Uskonto + queer	Sisältö tiivistetysti:
K3: J1				
K3: J2				
K3: J3				
K3: J4	X			Adena kuvaa hijabeihin pukeutuneita naisia, puhetta siitä, kuinka ihmiset eivät näe muslimihuivin taakse
K3: J5				
K3: J6				
K3: J7				
K3: J8				